

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

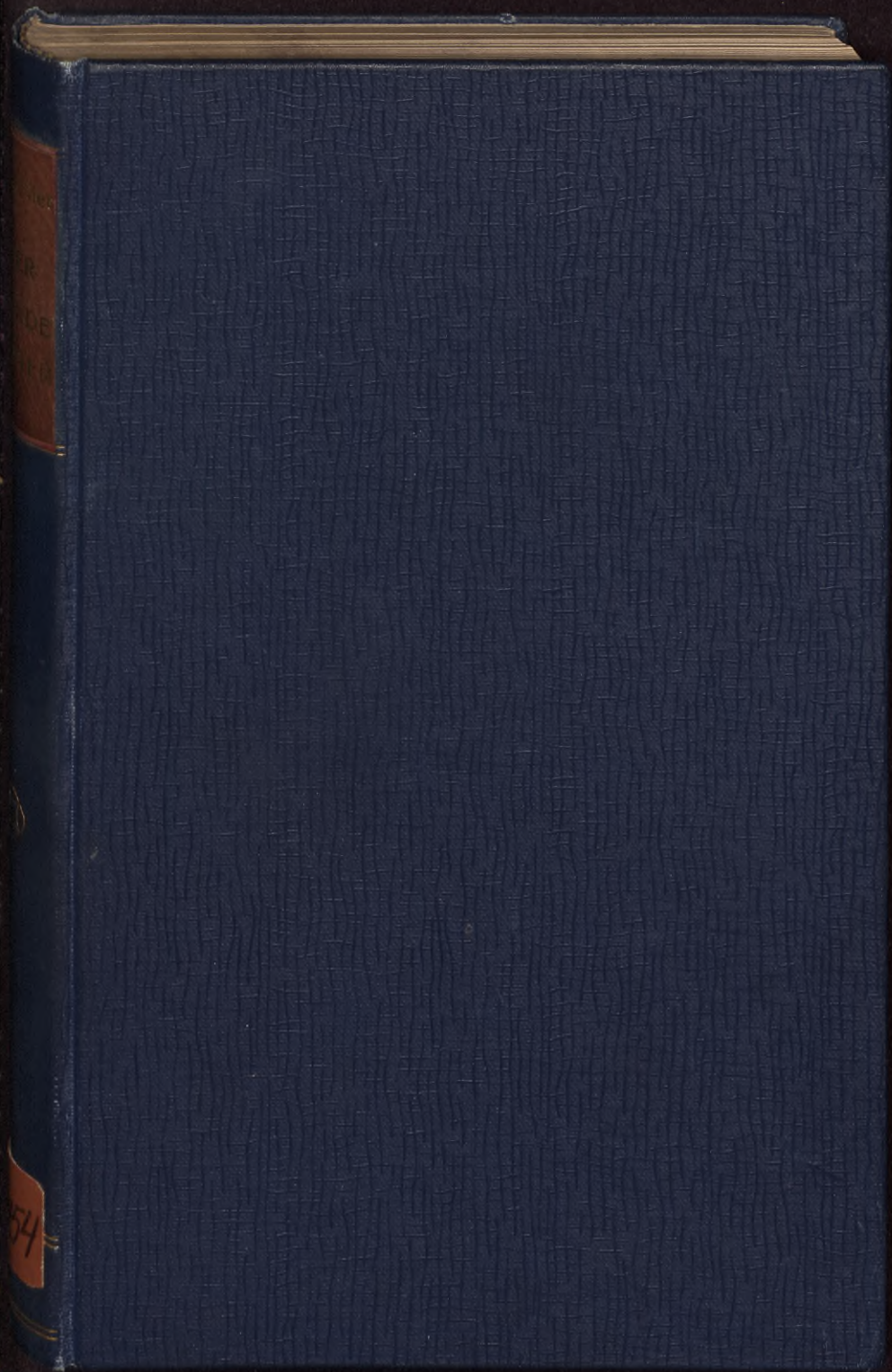
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
UMEA

59754

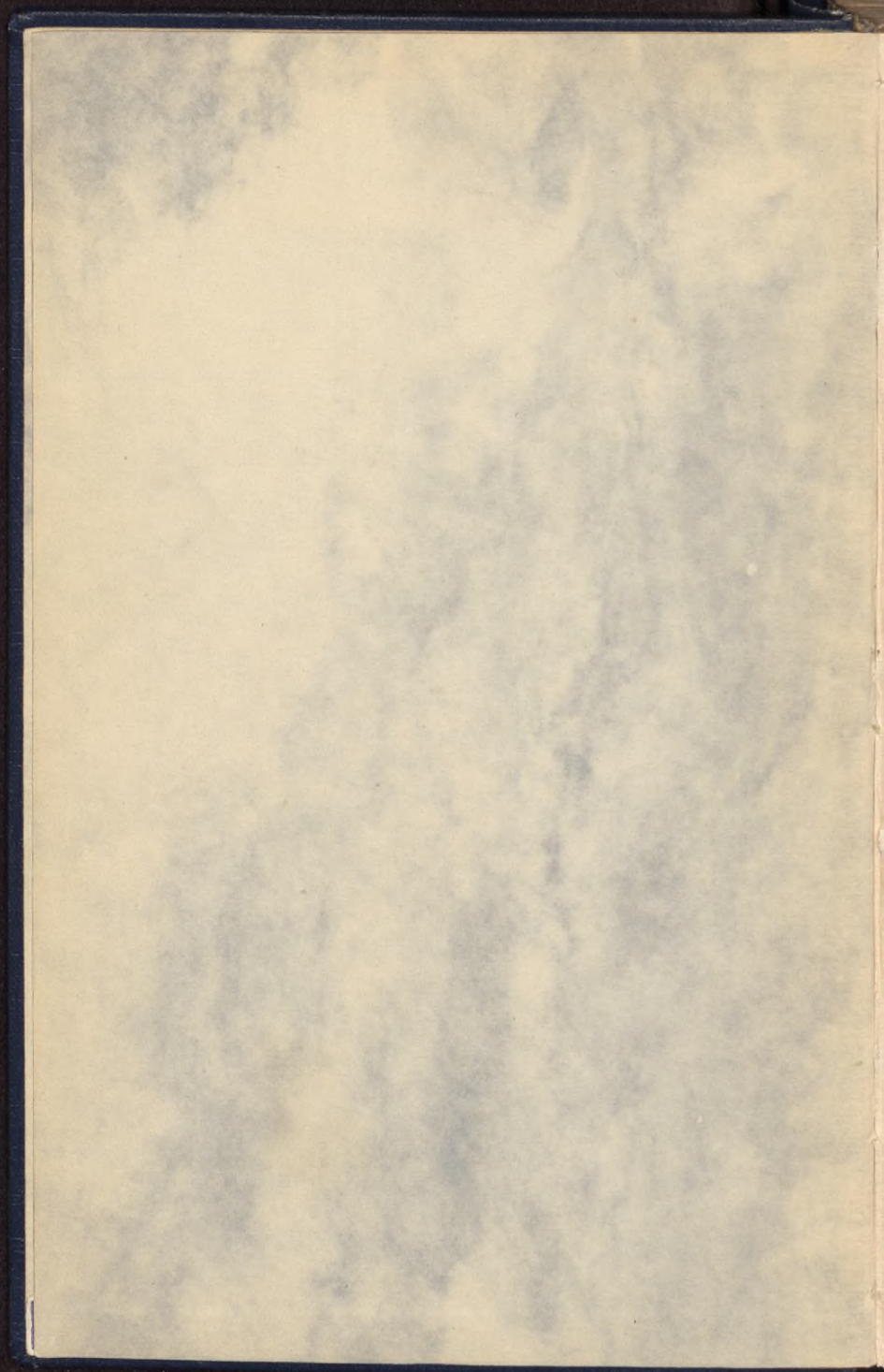
G. HEDBERG
K. NOFBOKBINDARE
STOCKHOLM

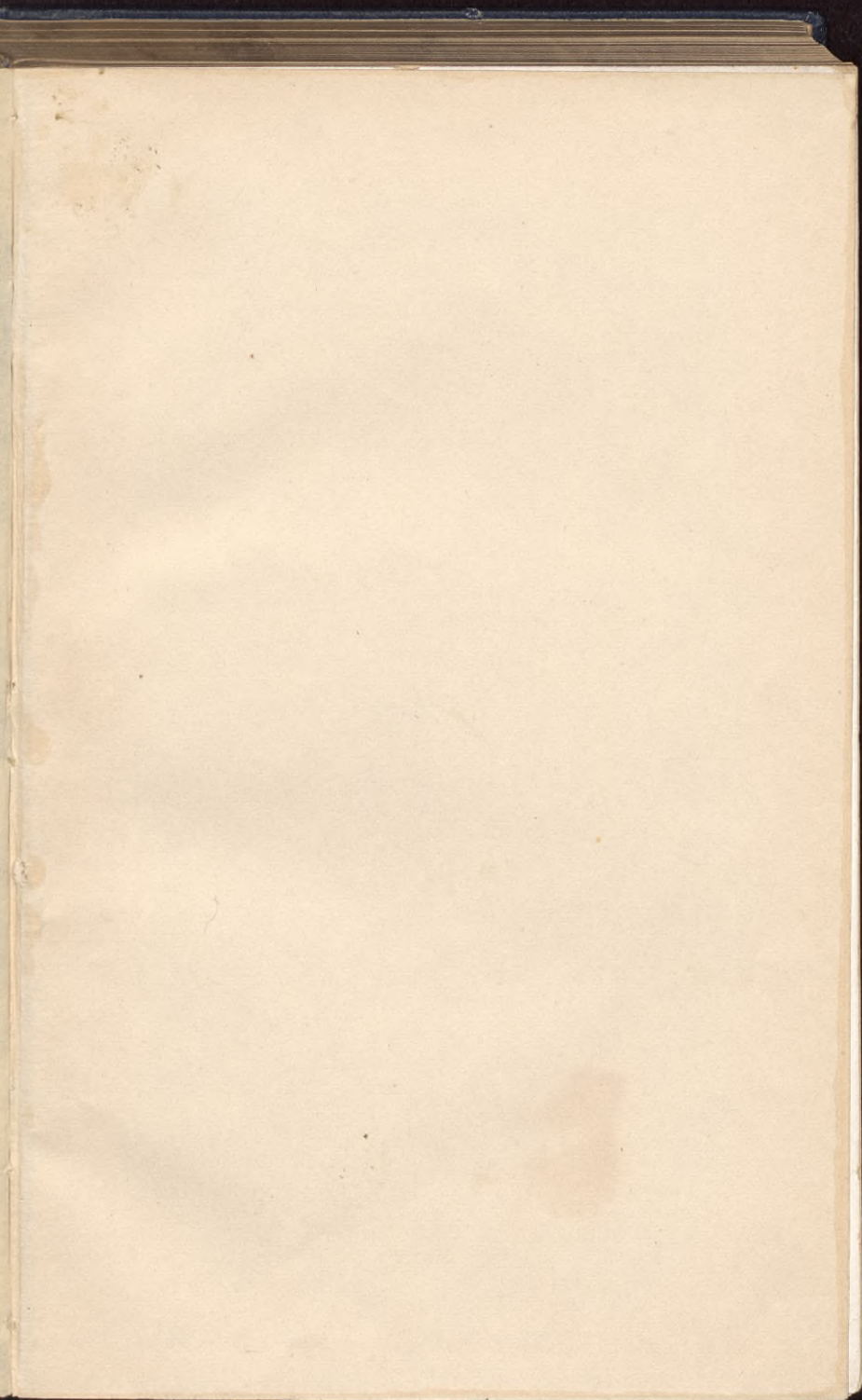
Umeå universitetsbibliotek

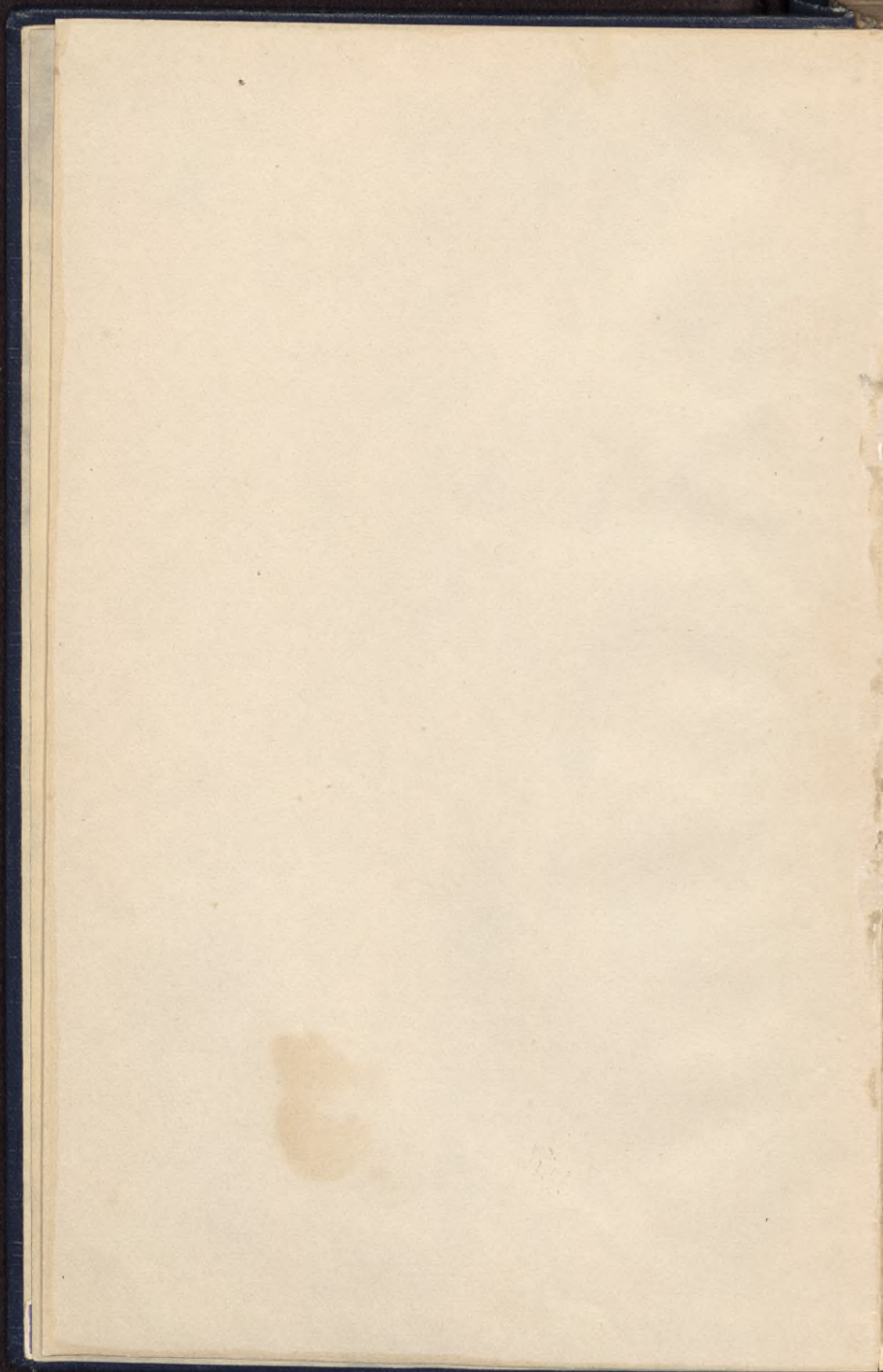

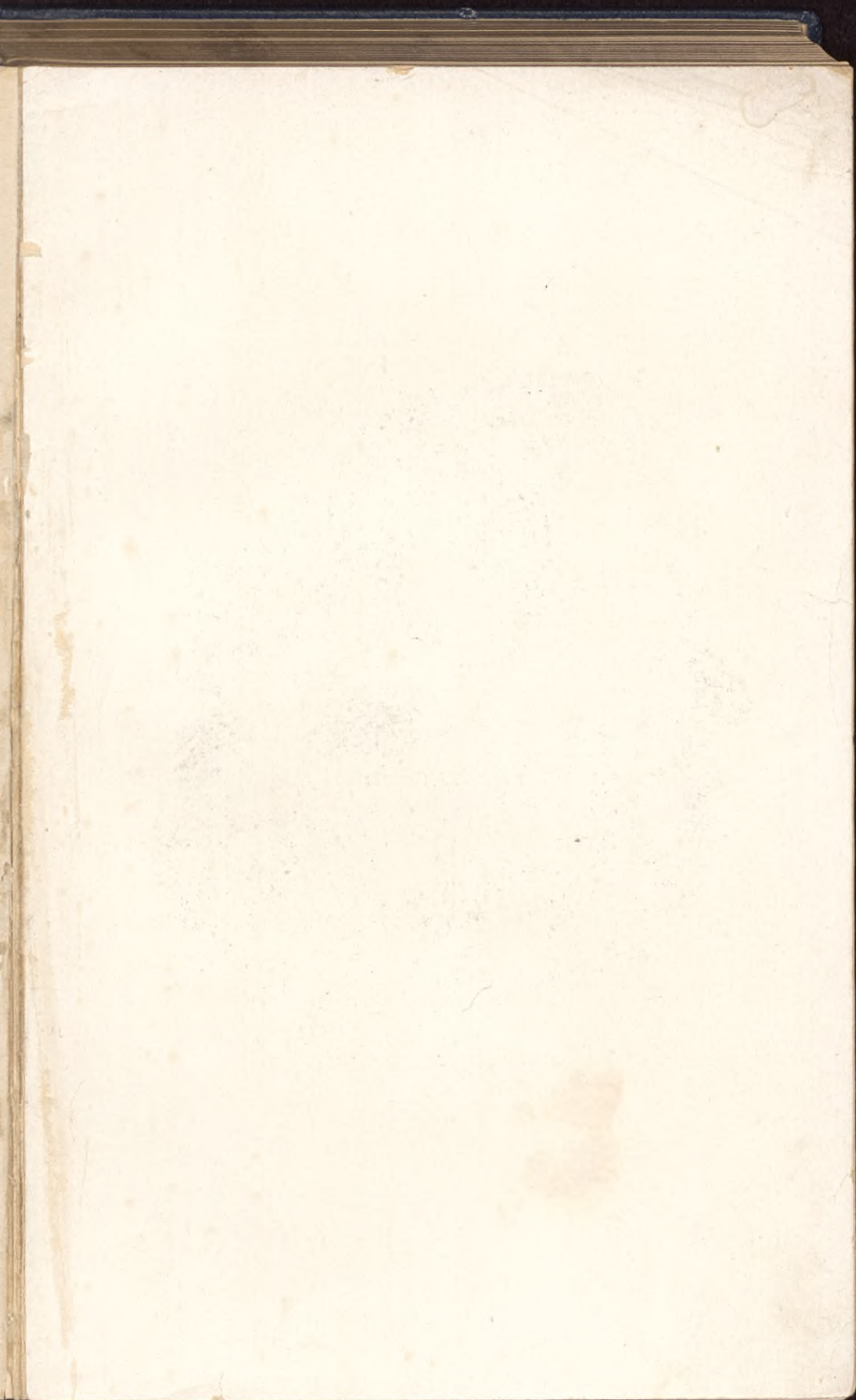
00 00001275926

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
20.173.1977
Umeå

Anna Carlotta Leffler,

D:sa di Cajanello.

G. & L. Levertin

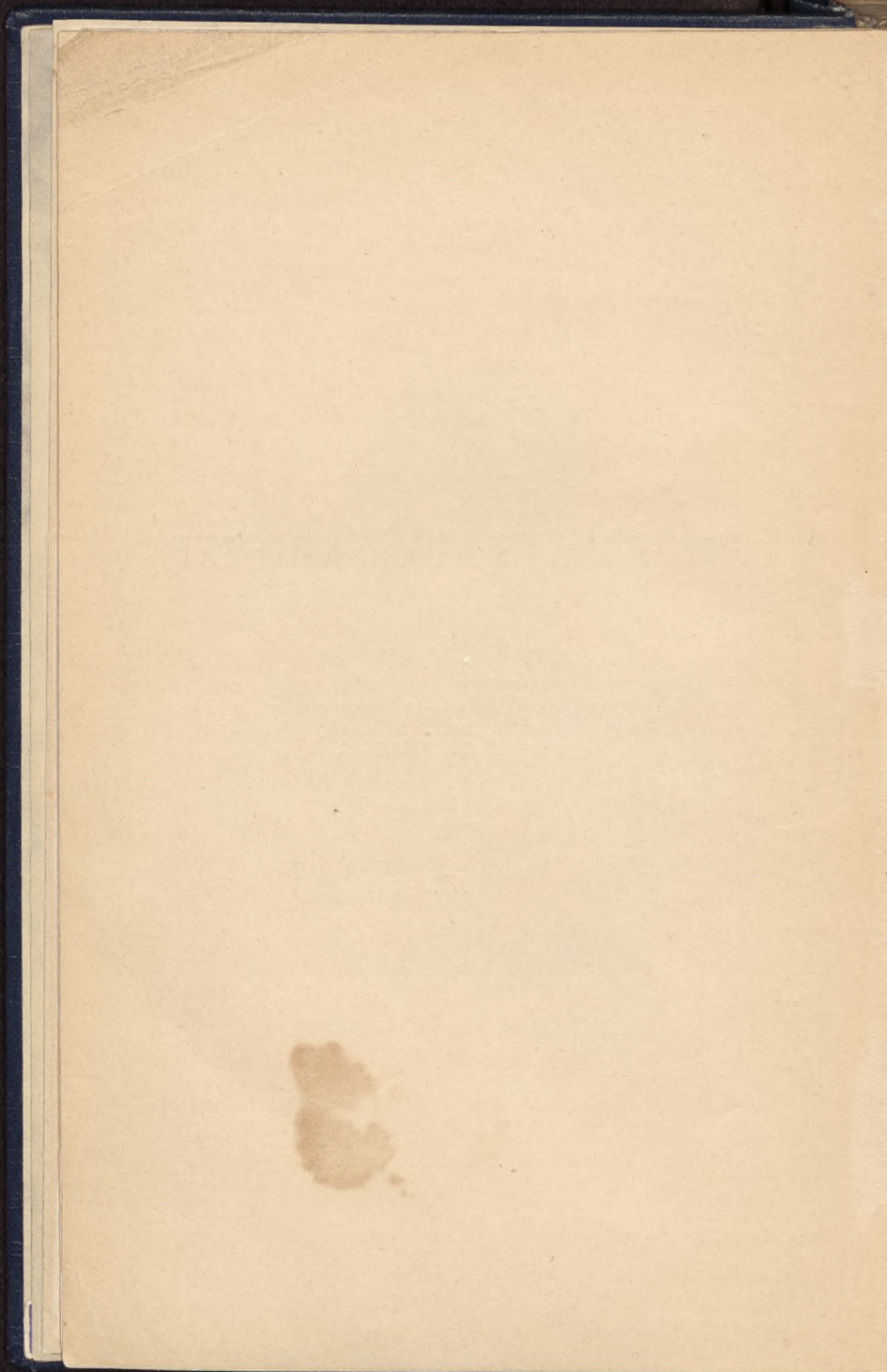
EFTERLÄMNAD E SKRIFTER

AF

ANNA CARLOTTA LEFFLER,
D:ssa di CAJANELLO.

II.

257
/6

EFTERLÄMNAD E SKRIFTER

AF

ANNA CARLOTTA LEFFLER,

D:ssa di CAJANELLO.

II.

UR LIFVET.

(SISTA SAMLINGEN.)

TRÅNG HORISONT. — RESA UTRIKES. — GIFTERMÅL AF TYCKE.

UTOMKRING ÄKTENSKAPET. — ETT UNDERVERK.

JÄMLIKHET.

STOCKHOLM.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM:
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1893.

TRẮNG HORIZONT.

Dessa åtta kapitel utgöra första utkastet till den stora romanen **Trång horisont**, hvilket författarinnan dock aldrig hann att öfverarbete och avsluta. De bilda en sammanhängande följd, som dock blir än mera fullständigad om man som inledning läser novellen **I Fattigstugan** och mellan kapitlen VII och VIII novellen **Gamla Jungfrun** (båda intagna i berättelsesamlingen **Ur Lifvet** III, andra häftet).

I.

Helg- och vårstämningar.

Det var en söndags eftermiddag i början af april, en af de välsignadt långa eftermiddagar, då det aldrig vill bli kväll, så att man kan få tända lampan och slå sig i ro med ett arbete, och då solen verkar så kraftigt, snö och isar töa undan så friskt, att man har en bedrägligt hoppfull känsla af att våren är i antågande och glömmet sin egen erfarenhet från alla de föregående år, de många frostnätterna, som komma efter vårblommorna, de kalla vindarna, som draga förödande fram öfver den unga vårgrönskan. Och det kommer en sådan underlig oro i sinnet, en sådan längtan och vända, att all den hårdt tillkämpade resignationen, som den långa vintern spänt omkring ens bröst som ett järnsnörlif, hotar att springa sönder under trycket af allt det som sjuder och jäser under isskorpan.

Sådana dagar är det bättre att icke gå ut. Man borde stänga för luckorna och tända lampan och låtsa som om ingenting föreginge därute. Eller åtminstone

borde man hålla sig inom stadens murar, gå på några likgiltiga visiter, göra några uppköp.

Men man gör raka motsatsen — man drifves af en oemotståndlig lockelse till att göra just det som ökar sjudningen och våndan och längtan och hoppet inom en. Man ger sig ut på ett långt ströftåg utåt landet, man blöter sina fötter i ismörjan, glider på den smältande snön, plockar blåsippor, hettar upp sig i solen, knäpper upp kappan och får snufva — och hvad värre är, efter att på detta sätt ha frossat i sin stämning, blir man ännu mer utom sig af oro än förut.

Antonia, kyrkoherdens dotter i första giftet, led kanske mer af dessa vårfröjder än de flesta andra, ty hon fick alltid hålla sina varma känslor så inestängda hela den långa vintern. I slutet af augusti, då de sista brunngästerna reste, tyckte hon att man lade henne i en graf och täckte öfver henne med mossa för att låta henne ligga där till långt fram på våren. Då mossan inemot slutet af vintern var alldeles uppruttnad, tog man bort den och bytte ut den mot några friska löf — och då begynte hon att röra sig i grafven. Sedan lade man då och då doftande blommor bland löfven, blåsippor, hvitsippor, guldvivor — då sköt det som en varm blodvåg genom hennes stelnade leder — men när man slutligen bar till henne en stor kvast syrener, då sprang hon upp ur sin graf med ett jubelrop och andades så djupt, så djupt. Ty då kommo brunngästerna. —

Antonia satt vid fönstret och såg ut åt torget, där det i dag var något lifligare än vanligt. Det var påskdagens eftermiddag. Smörtårtan, som utmärkt högtidsmåltiden, låg lite tung i magen. Nils, studenten, som kommit hem från Upsala öfver helgen, låg och drog sig på en soffa med benen i vädret, kyrkoherden lurade i en gungstol med en tidning i knäet, frun drack kaffe med dopp och pratade med husets väninna, mamsell Mariana, som varit där på middag, de yngre barnen voro ute i trädgården.

Antonia längtade ut — hon tyckte hon skulle sprängas, om hon ej finge komma ut litet, nu strax, på en lång, lång vandring. Men hvem skulle hon väl gå med? Hon hade frågat Nils, men han afböjde kort i förargad ton.

Gå ut! Hvad i all världen ska man ute å göra här, där man inte möter en katt en gång.

Stackars Antonia! Hon hade den olyckan att vara och alltid under hela sin uppväxt ha varit den enda unga flickan i hela staden. Det vill säga med »hela staden» menades naturligtvis, från prästgårdens synpunkt, endast »ståndspersonerna», och dessa inskränkte sig till en fem, sex familjer, där alla medlemmarna antingen voro mycket äldre eller mycket yngre än Antonia. Borgarflickorna, som i dag stodo i grupper på torget, gladt pratande, i sina nya söndagsklädningar, voro mycket lyckligare, ty som deras klass var betydligt talrikare representerad i staden, befann sig ingen i en sådan undantagsställning som Antonia.

Men sedan denna nu länge kastat sina tankar hit och dit, stannade hon ändtligen vid ett beslut. Hon skulle gå till doktors och höra efter om ej flickorna där kunde ha lust att gå ut lite. Hon kände dem visserligen blott obetydligt, ty de voro just hemkomna från en helpension, där de varit i flera år, och de voro dessutom mycket yngre än hon, blott sexton, sjutton år, under det hon var »nyss fyllda» tjuguåtta. Under de senare åren hade Antonia alltid »nyss fyllt» det sista årtalet ända tills det andra kom mycket nära. Det var allt för hårdt att bli gammal till på köpet medan man gick och väntade på något, som kunde kallas för att lefva.

Hon tog på sig sin gamla sammetshatt, som blifvit upprustad i fjol, så att den nu var ganska modern, men som hon dock alltid tyckt missklädde henne så, att hon blef beklämd till mods hvar gång hon fick den på. Å, när skulle hon en gång få en ny hatt!

Och paletån med svarta kattskinsbrämet. Under de mörka vinterdagarna var den icke så illa, men nu i solljuset såg man hur nött den begynte bli på sidorna. Och så var den så löjligt snäf baktill nu när det var modernt med turnyr, och det förargade henne, ty hon trodde, att när turnyren riktigt käckt svängde ut, såg hennes midja så smärt ut bakifrån.

Handskar! ja, hon hade ju ett par nya, men om hon tog dem nu, skulle hon kanske vara utan sedan till sommaren, när brunnsgästerna kommo. Hon motstod frestelsen och drog med motvilja på sig sina

gamla, tvättade och lagade kastorhandskar. Och så var hon färdig.

Hon hade bara att snedda öfver torget förbi kyrkan och så gå några steg till höger, så stod hon utanför det gula trähuset, som tillhörde doktor Bolin. Ingången var vid sidan af huset genom en grind, som förde in till en stor, sandad gård, bakom hvilken var en liten inhägnad trädgårdstäppa med en enda gång i midten, randad af blomsterrabatter och krusbärsbuskar. Här såg Antonia gamla Hennes nåd Meijermann, doktorinnans mor, gå upp och ned i gången med sina snabba, fast stapplande steg, stödd af flickorna Bolin. Det var Agda — nej det var visst Ninette — ja, Antonia var icke riktigt säker, ty de voro tvillingar och så lika hvarandra som två bär.

Den unga flickan kastade otåliga blickar omkring sig som en fågel i bur. Och när hon fick se Antonia, tillropade hon henne redan på långt håll ett glädt:

Nej si, god dag, Antonia! Så snällt att komma och hälsa på mamma!

På mamma! Hvarför inte lika gärna på mormor, tänkte Antonia stött, i det hon gick fram till dem och neg vördnadsfullt för den gamla damen, som tryckte hennes hand med en viss beskyddande vänlighet. Denna var en åttioåring med en ståtlig och förnäm hållning, hvilken ännu i dag kunde gälla som förredöme för de unga flickor, som omgäfvade henne, men hvilka till hennes grämelse ingenting ärft och ingenting lärt häraf. Dragen voro fina och regelbundet vackra, en-

dast litet skärpta af ålderdomens magerhet, ögonen, skarpa och spejande, foro ständigt omkring, forskande och nyfikna. Hon var klädd i en gammal, mycket dammig sammetskappa med rosigt pärlgarnityr, som en gång varit elegant, på hufvudet hade hon en sammetshatt från den tid, som ingen af den yngre generationen skådat, med högt upptornade gredelina plymer samt ett blommigt flor för ansiktet.

Efter några utbytta fraser: »hur mår mamma, lilla Antonia?» — »Tackar, bra! Hon bad så mycket hälsa» — kom Antonia fram med sitt ärende: om inte flickorna hade lust att gå ut och gå lite med henne på kanalbanken, det var så vackert väder.

Ninette håller på att skrifva åt pappa — men jag ville mycket gärna, sade Agda med en plötslig rodnad af nöje och en blick på mormodern, samt bad om lof för sig.

Gå du, barn lilla. Jag får väl stappla mig fram ensam så godt jag kan.

Nej, det menade jag inte — men mormor är visst snart trött.

Ja, men predikan då? Du vet, att jag alltid vill höra ett guds ord läsas på söndagseftermiddagen och en så stor helgdag till.

I detta ögonblick visade sig på trappan, som ledde in till huset, en barhufvad, medelålders fru, hvilken något liknade den gamla, ehuru allt det, som hos denna var skarpt och korrekt, hos henne mjuknat och blifvit oregelbundet, hvilket gjorde henne mindre distinguerad,

men mer godmodigt vinnande. Hon hade från ett fönster åhört samtalet och hon inföll nu, efter en vänlig hälsning på Antonia: Om mormor tillåter, vill jag gärna läsa högt för mormor i eftermiddag. Jag tror Agda skulle ha godt af att få röra sig litet.

Kära barn, för all del. Ja, herre gud, att man skall vara gammal och behöfva lefva de sina till last, sade den gamla, stucken, i det dottern aflöste Agda och tog moderns arm.

Det gick en liten ryckning öfver fru Bolins känsliga ansikte.

Mamma vet, hur det skär i mig att höra mamma säga så, sade hon, i det deingo in tillsammans.

Agda sprang emellertid och klädde på sig och var snart ute igen; en liten treflig kort ytterjacka, stor, djärft vickande turnyr, filthatt med en tuppfjäder och hvitt flor. Antonia såg på henne med en beklämd känsla af sin egen torftighet vid sidan af denna käck elegans.

De måste in på apoteket i förbifarten. Agda skulle lämna in ett recept för mormor, ett som icke hennes far skrifvit, ty fru Meijermann visade alltid ett stort misstroende till sin mågs ordinationer och hade sin egen läkare på annat håll, med hvilken hon korresponderade om sina krämpor.

Apotekaren var den ende ungherren i hela staden, liksom Antonia hittills varit den enda unga flickan. Men detta hade dock icke ledt till något närmande mellan dem. Antonia hade, på grund af apotekarens

sätt mot henne, trott honom alldeles okänslig för all kvinnlig dragningskraft, men förvånades nu öfver det utsökt förbindliga sätt, hvarpå han tog emot receptet af Agda, ja, hvarpå han vägde upp ingredienserna med ena lillfingret i vädret, för att ej tala om, när han gjorde paketet och tog emot pengarna. Han var onekligen en mycket elegant företeelse, lång, smärt, ytterst vårdad i sin klädsel med lockigt hår och milda, bruna hundögon; en man, som borde kunna göra intryck på en flicka, tänkte Antonia i dag för första gången. Det vill säga på en flicka, som vore känslig för sådant, hvilket hon själf visste sig icke vara det allra ringaste. Men Agda? Ja, hon hade hört sägas och trodde nog att det var sant, att herrar bara brydde sig om sådana flickor, som koketterade för dem. Ty vacker var då Agda inte egentligen. Sådana små, blågrå ögon, fräknig, blek hy, liten oppnäsa. Ja, d. v. s. något näpet var det nog hos henne och så hade hon ett magnifikt, gulrödt hår, som hängde i en lång fläta utåt ryggen. Och så figuren — ja, hon var visst mycket väl växt — och herrar fäste sig mycket vid en vacker figur, det hade Antonia hört — hon var så mjuk och rund och smidig.

Ja, figuren, det var stackars Antonias svaga sida. Hon hade som barn fallit utför en trappa och skadat ryggraden, så att hon blifvit hämmad i växten, förkrympt nästan som en dvärginna och sned. Hon hade dock icke själf klart för sig huruvida hon var mycket vanställd eller icke. Hon trodde nästan att det var

något barnsligt täckt i denna lilla gestalt, när hon bara någon gång var väl klädd, och så visste hon ju att hon hade ett vackert ansikte — helt och hållet sin fars ansikte, och han hade alltid varit känd för att vara en ovanligt vacker man. Hon hade hans fina drag, hans stora, djupblå ögon med mörka fransar — svärmiska, ömma ögon, som tårades vid den minsta sinnesrörelse.

Men fadern var äfven tre alnar hög och hade i sin ungdom varit den främste gymnasten bland hela sin generation i Upsala, och han kunde aldrig se ned på sin lilla, missbildade dotter utan en sådan känsla af pina, att det nästan gjorde honom ovänlig mot henne. Han hade också ett tungt ansvar i hennes olycka — men det visste ingen i världen mer än de två. Antonia afgudade sin far och såg upp till honom med lidelsefull beundran. Hon sörjde djupt öfver den last, som undergräfdde denne ståtliga och rikt begåfvade mans lif, men när hon satt i kyrkan och hörde hans vackra och patetiska stämma från predikstolen, såg dessa sjäfulla blå ögon växelvis ljunga i helig vrede eller fyllas med tårar i mild ödmjukhet, då glömde hon den förnedring, som tvang honom att gömma sig för sina församlingsbor och sin egen familj hvarje eftermiddag, då var han för henne den man, han var ämnad att vara, och hennes hjärta svällde af stolthet öfver att vara hans dotter.

Hennes behof att hängifva sig, beundra och svärma fann eljest icke mycken näring i hemmet. Styfmodern,

hvilken som redan äldre, adlig fröken förälskat sig i den ståtliga prästmannen, som var en af sin tids förnämste Gluntsångare och med hvilken hon sjungit duetter, hade i sitt äktenskap, ingånget mot hennes släkts vilja, funnit mer sorger än glädje. Sjuklig, kinkig till lynnet, hade hon fått ett par hysteriska barn, och dessas såväl som moderns vård hvilade helt och hållet på den vuxna dottern, hvilken dock icke lyckades göra sig afhållen till belöning härför. Styfmodern hade nästan en fysisk motvilja för denna förkrympta afbild af sin ståtliga man, och barnen sågo i Antonia den enda, som sökte rätta och uppfostra dem och lägga en tygel på deras dåliga lynnen. Och under denna dagliga disharmoni i hemmet, under den tomhet, som gnagde hennes fantasifulla natur, hvilken ständigt längtade ut och bort utan att veta efter hvad, under den småaktiga ofrihet, som dels hemmets ekonomiska tryck, dels styfmoderns oupphörliga, fordringsfulla öfvervakande lade öfver hennes lif, jäste det dock alltjämt inom henne af dolda krafter, hon kände sig ämnad till att blifva något, att uträtta något själfständigt, hon visste att hon hade gåfvor, som kunde göra henne afhållen och gifva henne inflytande öfver andra.

Därför var hon så lycklig om somrarna, då hon nästan alltid bland badgästerna knöt något vänskapsband, åt hvilket hon hängaf sig med hela sin entusiasm. Hon underhöll sedan i det längsta en liflig brevväxling med föremålet för detta svärmeri, och i dessa bref,

stundom på vers, nedlade hon hela sitt dolda och förkvädda sjäslif. Men det dröjde aldrig länge förr än den andra parten tröttnade, svaren på Antonias långa utgjutelser blefvo allt sällsyntare och kortare — och så var det slut, den andra ägde alltid ett lif, som var något mer innehållsrikt än hennes, och hade därför ej hennes lidelsefulla behof att hålla fast.

Utanför staden var det bottenlöst. Flickorna gingo på dikeskanten med högt upplyftade kjortlar och balanserade på täspetsarna. Men när de väl kommo ner på kanalbanken var det torrt och angenämt. Och så roligt att se den friska strömningen i vattnet, isarna lågo och flöto i stora stycken, lösryckta från stränderna.

Det jublade i Antonia. Öppet vatten! Öppet vatten! Snart begynner ångbåten! Hon berättade för Agda, hur roligt det då var att gå på kanalbanken och se de förbifarande passagerarna, det var en bit af stora världen, som då gled förbi dem, och Antonia hade då ofta den känslan att här ombord fanns någon, som hon skulle hållit gränslöst mycket af och som skulle hållit af henne om de råkats — de råkades aldrig, men det gjorde ingenting — det var ändå en så rik känsla, att det fanns så många människor i världen, som man kunde sympatisera med, om bara ödet förde en samman med dem.

Det kunde icke Agda förstå. I det hela taget kunde hon icke förstå, att det var så nödvändigt att hålla af någon alls. Ninette — hon var så där —

hon skulle alltid svärma för någon, men så gick henne också allting så till hjärtat, och hon skaffade sig bara sorger. Nej, Agda hon var nöjd, om hon bara finge ha lite roligt, medan hon var ung. Hon frågade sig för om lifvet vid brunnen, om dans-soaréerna, utflykterna, krocketpartierna, konserterna.

På somrarna kan här väl vara drägligt nog, sade hon. Men om vintern skulle jag aldrig stå ut här.

Bli ni då inte hemma nu på allvar? frågade Antonia och hjärtat sjönk redan inom henne vid tanken på att äfven denna nya utsikt till en anknytning skulle beröfvas henne.

En af oss får väl lof att bli hemma. Men jag hoppas att Ninette — jag kan inte hålla ut.

Ja, er mor behöfver naturligtvis någon af er hemma — med så många småbarn.

Det är inte för mammas skull — hon är så god, hon vill bara, att vi ska ha det bra. Men för mor — hon måste alltid ha sällskap — och hon är så fordrande, hon tänker bara på sig själf.

Detta sista slapp ur henne ofrivilligt och hon rättade sig genast väluppfostradt till: det är svårt förstås, för gammalt folk, som inte kan sysselsätta sig själfva. Men nog är det också hårdt, när man är ung, att bara behöfva lefva för andra. Jag kan få vara så mycket jag vill hos min tant i Stockholm, och där rör man sig själf och har roligt jämt.

De hörde nu högljudda röster före sig på kanalbanken, och när de svängde om ett hörn sågo de två

studentmössor framför sig. Det var båda flickornas bröder, Nils Wedberg och Paul Bolin.

Se på Nils — och när jag bad honom komma med mig, ville han inte alls gå ut, utbrast Antonia.

Du bad din bror gå ut med dig! utropade förvånad Agda. Det skulle aldrig fallit mig in.

Hvarför det?

Å, det vet man väl hur pojkar ä'! Di tycker att det är tråkigt och jolmigt och slött och hvad det allt är di säger om att gå i flicksällskap. Hör — låt oss gå lite fortare — men tyst, utan att tala — jag skulle så gärna vilja komma på dem en gång med att höra hvad di talar om, när di är med hvarandra. För alltid i Upsala, när Ninette och jag ville att Paul skulle ta oss med om söndagarna, då han gick ut åt skogen med sina kamrater, sade han: nej, då kan vi inte tala om, hvad vi vill. Det vi talar om är inte för flickor.

Di talar väl om sina studier, menade Antonia.

Tror du?

Agda hade en glimt i ögat och nickade med hufvudet på ett menande sätt. Hon hade icke förgäfvets blifvit uppfostrad i en stor flickpension i Upsala, hon var redan hunnen långt förbi sin tio år äldre följeslagerska i vissa afseenden. Hon drog henne emellertid med sig, så att de lyckades komma bakom de båda unga männen utan att dessa märkt dem. Men de samtalsstumpar, de uppfattade, voro så alldagliga, att de ej hade någon glädje af sitt spioneri,

hvarför de strax gáfvo sig tillkänna med ett slag på hvardera broderns axel.

Kanalbanken var här så smal, att de ej kunde gå mer än två vid sidan af hvarandra, och då Nils Wedberg, prästens son, kom bredvid sin syster bakom de andra, sade han lågt och retligt till henne: Kan ni då inte gå för er själfva och låta oss få vara i fred.

Har du då inte alls lust att prata lite med Agda? frågade Antonia. Jag trodde att alla herrar skulle tycka, att hon var en söt flicka.

En söt flicka — en söt flicka! Hvad rör det mig. Jag har inte smak för att jollra med flickor, vet du nog.

Snart voro de båda partierna skilda igen, och flickorna gingo ensamma hemåt.

Din bror är då verkligen ingen fruntimmerskarl, anmärkte Agda, litet stucken. Han måtte vara en riktig bokmal.

Och det är samma förhållande med din, efter hvad det tycks, inföll Antonia.

Agda, till hvilken brodern yttrat, när de gingo bredvid hvarandra: dra i väg med det där åkerspöket genast, säger jag dig, ty sannerligen om jag säger två ord till henne, smålog lite tvetydigt.

Ah, inte kan man just skylla Paul för att läsa för mycket, sade hon, men herrar är alltid så underliga — gå och småprata och vara trefliga med fruntimmer kan di bara när det är fråga om kurtis — du gu'-

bevars! Eljest vill di alltid vara bara med kamrater — ja, om jag bara visste, hvad de då talade om.

Hade Agda nu kunnat lyssna, så skulle hon fått sin nyfikenhet tillfredsställd på ett sätt, som hon dock, trots sin skolflicksförvetenhet, ej var beredd på, och hon skulle förstått hvad hon nu blott oklart anade, att det var ett ofantligt svalg i tänkesätt, vanor och böjelser, som skilde de båda könen af samma familj och samma uppfostran från hvarandra, och som kom dem att ständigt gå förbi hvarandra, som här på kanalbanken, utan att någonsin kunna följas åt.

Det var Nils Wedberg, prästens son, han som enligt sin systers tro bara tänkte på sina studier, hvilken yttrade till sin kamrat: Finns det något värre än dessa helger hemma. Inte en flicka att leta opp med ljus och lykta. Dygdiga hvar eviga en — eller åtminstone allt för rädda. Och det är också inte underligt, ty här bor man ju som i glashus och om man snyter sig i ena ändan af stan, ger det genljud i den andra.

Ja, den ville jag se, som skulle ha mod att ställa till någon skandal här, sade kamraten. Det är bara att packa och ge sig i väg härifrån så fort man anständigtvis kan. Gubbarna, de ha ändå ställt det rätt bra för sig med sina spelpartier om kvällarna — men det ska' vi oskyldiga ungdomar inte få veta om en gång, det skall bedrifvas i djupaste hemlighet för oss.

Också finns det ingen ungarl, som håller ut här, bifogade Nils, alla, som flytta hit, äro gamla, och

de unga, som växt upp här, söka sig härifrån så fort de kan.

Men apotekaren, han bor ju här sedan ett par år. Hur bär han sig åt?

Han — —

Samtalet fortsattes här hviskande, tills det att flickorna länge sedan voro utom hörhåll.

Jag tror inte att Nils ännu så mycket som sett åt en flicka en gång, ännu mindre varit förälskad, fortsatte Antonia emellertid sitt samtal med Agda.

Å, vet du hvad, du är också alldeles för naiv, inföll den andra. Det fanns många flickor i skolan, som hade reda på sig och de påstodo att studenterna ofta lefva riktigt fult.

Ja, det kan väl hända att det finns sådana — men det kan vi väl omöjligt tro, hvarken om din eller min bror, inföll Antonia med värme.

Nej, det förstås, inte Paul — det är då rakt omöjligt!

Ja, inte tror jag det om någon herre, som jag känner, bifogade Antonia.

Agda kom hem midt i en häftig scen mellan NINETTE och mormodern.

Gud hjälpe dig, barn, om du en gång lever tills du blir gammal, sade den gamla med af tårar darrande röst. Du får då se, hur roligt det är att se sig hjärtlöst behandlad af de unga, som man älskar så att man gärna ville gifva sitt lif för dem.

Ninette kastade sig gråtande i armarna på tvillingsystemen, då de kommo in i sitt rum.

Jag står inte ut här, ropade hon. Söta Agda, låt mig resa till tant i Stockholm i ditt ställe! Mormor är aldrig så svår mot dig som mot mig. Mig riktigt förföljer hon.

Du är också så onödigt ömtålig. Hvarför kan du inte låta henne gräla och låtsa som om det regnade. Hvad var det nu igen?

Du vet hur hon kälter och anmärker på mig hvarje ögonblick, tills jag blir alldeles utom mig, och om jag då slutligen svarar litet häftigt, så tar hon vid sig så förfärligt, så förfärligt, snyftade Ninette hysteriskt och kramade systemen hårdt intill sig, där hon satt uppkrupen bredvid henne i soffan, med armarna om henne. Du vet — det är detta med hennes snålhet som pinar mig så — hela berättelsen kom fram under Ninettes gråt — först var det för att jag satt nya ljus i våra stakar — hon går ju alltid och snokar öfver allt, och så begynte hon gräla för att de andra, som jag kastat bort, inte var riktigt nedbrända än. Så skulle jag lägga upp socker till plättarna till kvällen, och då stod hon öfver mig och malde och malde — och så blef jag nervös och släppte sockerskålen i golvet.

Mormors gamla kristallskål? Ögonen nästan kröpo ut ur hufvudet på Agda af förskräckelse.

Ninette endast nickade med hufvudet mycket patetiskt.

Och den gick sönder?

I tusen bitar.

Denna hjärtslitande bekännelse nästan kväfdes i hennes snyftningar.

Agda satt tyst en stund af häpnad öfver en så allvarsam tilldragelse.

Ja, då kan jag tänka mig att mormor blef ond, sade hon slutligen.

Å, du kan inte tro! Och så sa' jag till slut, att det var hennes eget fel och att hon pinade ihjäl mig med att gå öfver mig jämt — ja, jag vet inte hvad jag sa', för jag var så utom mig — men då må du tro! Då begynte hon jämra sig och gråta och säga, att hennes barnbarn dref henne ur huset, och tala om sina grafvar, du vet — och det är det värsta jag vet, när mormor talar om sina grafvar — för då börjar också mamma gråta och så blir pappa ond och så är hela huset i uppror.

En stund efter denna scen då mormor stängt in sig på sitt rum, kom mamsell Mariana, som varit i prästgården till middagen och nu skulle gå hem, in på ett besök i förbifarten. Mamsell Mariana var en mycket eftersökt gäst bland alla »ståndspersoner» i staden och i omgifningen för sitt friska lynnes och sin pratsamhets skull. Hon kände alla familjernas inre historia, var allas förtrogna, fastän hon just icke var känd för att sitta inne med en god historia. Hon hade öfverlevvat hela sin släkt, lefde nu alldeles ensam på en liten pension, som rikligen räckte till för hennes

små behof, skattade sig lycklig att vara ogift och ej ha några bekymmer samt smånjöt, oakadt hon var den snällaste och hjälpsammaste människa i världen, af andras familjekonflikter.

Hennes nåd Meijermann var en af mamsell Marianas äldsta vänner, ja, deras vänskap eller åtminstone bekantskap var en hel människoålder gammal. Och likvisst hade de aldrig egentligen sympatiserat och kunde säga hvarandra rätt skarpa sanningar ibland.

Motsatsen i deras lynnen visade sig strax mamsell Mariana kom inom dörren till sin gamla väninna denna eftermiddag.

Hu, hvad du har hett här — man kväfs ju! utbrast hon strax.

Ja. inte kan jag inse, att man ska behöfva frysa, när man är så lycklig och kan lägga på en brasa.

Brasa — en så välsignad vårdag som denna. Jag har redan tagit ut ett innanfönster hos mig.

Det var riktigt bra, att du nämnde det för mig, lilla Mariana, för då ska jag akta mig att komma till dig på denna sidan pingst.

Du gör verkligen dumt i att skämma bort dig så. Du blir ju alldeles förstörd af det.

Å, vet du, har jag redt mig med det inpå mitt åttionde år, så går det väl min tid ut. Jag hoppas i alla fall, att jag inte ska ha allt för långt igen.

Seså! Hvad är det nu för mörka tankar igen? — Mamsell Mariana vädrade ett husligt oväder, som en jakthund ett spår. — Har något ledsamt förefallit?

Det är tungt att på gamla dar känna sig ligga sina barn till last, kära Mariana. Du är lycklig du, som inga har!

Är det flickorna nu igen?

Ja, vet du, de äro verkligen så kärlekslösa, så kärlekslösa, sade den gamla och rösten begynte skälva. Gud förlåt dem — de ha inte det ringaste hjärta. Du ser hur känslig jag är — hur jag lider — men tror du de tar den minsta hänsyn till mig. Aldrig — det är rakt som om de med flit gjorde mig emot. Ja, det blir nog inte annat än att jag får lämna detta hemmet till slut, hur det än kostar på. Men hellre än att vara en börda för de sina.

Hennes torra, magra händer flögo och de tunna läpparna darrade konvulsiviskt.

Men är du inte också litet för kinkig, framkastade Mariana försiktigt. Kom i håg, ungdom är ungdom. Man får inte sätta deras tålmod för mycket på prof.

Har de kanske till på köpet beklagat sig för dig?

Visst inte. Men jag har väl ögon att se med själf. Och jag tror, uppriktigt sagdt, att du kälter litet för mycket på dem.

Kälter! Herre Gud, du har inga barn, Mariana lilla, så du borde verkligen inte tala. Kälter! När man bara vill dem så innerligen väl och vill ha dem så bra som möjligt, och det därför plågar en, när man ser dem slösaktiga och slarfviga och lättsinniga. Men, gu'bevares, jag får väl lära mig att tiga, om det är så, att mina kära barnbarn inte kan tåla rättelser.

Jag är ju, förstås, bara ett nådehjon här i huset, och jag får vara tacksam att jag har mitt dagliga bröd.

Gud i himmelen, så du kan tala. Du har ju lämnat din förmögenhet till dina barn, och det är bara dina egna räntor, du äter opp.

Ja, det är något, som jag aldrig hade bort göra, skall jag säga dig. Ty nu är det i alla fall som om jag finge hvarje styfver af deras godhet. Och när jag gör några anmärkningar öfver att det går för slösaktigt till här i huset, så vid Gud svarar mig inte de där näbbiga flickorna, som om det vore en sak, som inte anginge mig.

Fru Bolin kom nu in i rummet. Hon hade gjort allt hvad hon kunde för att lugna Ninette och kom nu för att försöka medla hos modern. Hon såg mycket plågad och nervös ut, dessa scener voro för hennes milda och känsliga natur en stor pröfning. Hon blef glad då hon fick se Mariana, hon kände liksom ett stöd i det friska och osentimentala sätt, hvarpå denna tog alla husliga konflikter.

Ja, kära Eva du, jag säger just till Mariana, att det bästa jag kan göra blir nog att flytta härifrån. Jag ser, att jag bara plågar barnen i min välmening — och jag har ju också mina kära grafvar att tänka på. Jag flyttar tillbaka till min hembygd och väntar tåligt min tid ut tills jag får min sista hvilostad på den kära Kulla kyrkogård, där jag har mina saliga föräldrar och salig Meijermann, som väntar mig.

Dessa ord, oaktadt hörda så många gånger förut, upprörde fru Bolin på det lifligaste och hon brast i gråt.

Hur kan mamma ha hjärta att tala så till mig. Mamma ser ju allt hvad jag har att utstå, och ändå — ack att så vilja göra mig den sorgen! Hur skulle jag kunna ha ett ögonblicks glädje, om jag visste mamma sitta där ensam.

Laga att flickan kommer hit och ber henne om förlåtelse, så blir allting bra igen, hviskade Mariana fru Bolin i örat.

Och så blef det ett af de vanliga, så ofta upprepade försoningsuppträderna. Ninette, rörd af sin mors tårar och mormors grafvar, kom och kysste henne på hand och bad om förlåtelse med snubblande röst. Sedan vid tebordet var mormor ödmjuk och undfallande på ett hjärtskärande sätt, öfverdrifvet tacksam, när man ville servera henne, tyst och frånvärande när Mariana, som ensam höll målron vid makt, tog upp det ena samtalsämnet intressantare än det andra. Doktorn var som vanligt om kvällarna borta, och ingen frågade hvar han var. Samma förhållande var det med kyrkoherden och borgmästaren och postmästaren, kort sagdt, ingen af ståndspersonernas familjefäder syntes i sina familjer om kvällarna. Den fullständiga bristen på allmänna intressen gjorde att korten och punschglasen blefvo herrarnas enda förströelse, under det familjernas kvinnliga medlemmar

förskaffade sig nödiga sinnesrörelser genom små familjetvister.

När Mariana skulle resa sig för att gå hem, kunde hon icke stödja på benen. Hon grep sig i höften med ett litet rop och blef stående en stund.

Hvad är det, hvad är det? frågade man förskräckt omkring henne.

Å, det är ju bara min gamla reumatism vet jag. Den sätter så styggt åt mig ibland på sista tiden. Gå undan där — låt mig bara vara i fred, söta barn, ropade hon åt ungdomen, som kom omkring henne för att stödja henne. Hon blef stående en stund, stödd emot stolen, men därefter tog hon sats och sprang, starkt framåtlutad, i ett enda tag tvärs öfver hela golfvet. Det såg så löjligt ut, att ungdomen omotståndligt skulle brustit ut i skratt, om ej modern återhållit dem med varnande miner.

Ja, ni skratta, kära barn, sade den gamla flämtande vid dörren. Men det är så med mina gamla, styfva lemmar, ser ni, när reumatismen sätter åt mig, att kommer jag väl i gång så måste jag springa. Ja, ja, det ser väl narraktigt ut, kan jag tro.

Hon skrattade själf däråt, helt godmodigt.

Jag har alltid varit rapp i vändningarna, ser ni. Grefvinnan sade också alltid: Mariana kan aldrig gå som en vanlig människa, alltid ska hon springa — ja, var det en ovana hos mig, så har jag fått plikta för det nu.

Ja, där ser du hur det går, när man tar ut innanfönstren för tidigt, kunde hennes nåd icke afhålla sig från att säga, trots sin tragiska sinnesstämning.

Å, det är inte det, det är bara ålderdomen, kära du! Litet krämpor får man väl dragas med utan att gnälla.

Och medan den gamla linkade hem till sitt en samma lilla hus, där hon icke hade en människa att ropa på, om hon behöfde någon hjälp — hennes värdinna, som bodde midt emot i farstun var nämligen lika gammal som hon och dessutom stendöf, och städerskan kom bara om morgnarna — gick den andra gamla in i sin bekväma sängkammare, där husets bästa möbler voro samlade, där en stor björkvedsbrasa låg i kakelugnen och där fru Bolins enda husjungfru stod tillreds för att hjälpa hennes nåd i säng. Men medan den ena låg vaken i plågor större delen af natten, låg den andra och grät öfver att barn och barnbarn ville drifva henne ur huset.

Fru Bolin satt uppe och väntade på sin man. Det hade kommit ett sjukbud ifrån landet med en bondkärra, som höll utanför, men frun var ej riktigt säker på att doktorn en festafton som denna skulle komma hem i ett sådant tillstånd, att han vore i stånd till att fara på sjukbesök.

I prästgården sofvo alla utom Antonia. Hon hade fått låna en ny bok af Agda Bolin, hade i köket fått tag i en ljusstump — hon tordes icke för styfmodern bränna sina egna ljus om nätterna, emedan denna,

som kontrollerade allt hvad hon gjorde, fann läsning öfver hufvud taget vara något mycket tidsödande och onyttigt, men läsning om nätterna rent af syndigt. Kyrkoherden hade förbjudit sin hustru att själf vänta eller låta någon annan passa på sig när han kom hem sent, men då nu Antonia på andra sidan midnatt hörde ett doft buller nere i farstun och tänkte att det var fadern, som kanske icke fick upp dörren, sprang hon med sitt ljus i handen ned emot honom. Hon blef så förskräckt att hon grep tag i ledstängen för att stödja sig, vid den syn, som mötte henne. Den ståtliga mannen, som hon så högt beundrade, som ännu i förmiddags på predikstolen hade rört henne så djupt. Hvilken förändring! Hon hade ju anat det, hon hade vetat det, men hon hade ej sett det förr. Han stötte henne våldsamt ifrån sig och befallde henne att lämna sig i fred, medan han raglade in i sängkammaren till sin hustru. Det ryste i Antonia då hon tänkte på deras gemensamma säng, och hon kände sig för första gången rörd af en nästan öm medkänsla för styfmodern. Om hon måste lida *detta*, hvad var det då för under att hon var litet gnällig och kinkig till lynnet! Och att bära detta så tyst, utan att någonsin tala därom med någon — och att vara vänlig och till och med öm mot denne man, som hon dock oftast var! Antonia begynte plötsligt att i henne se en verklig hjältinna och martyr och hon längtade efter att få omfamna henne. Men samtidigt uppstod i hennes sinne en dunkel känsla af att

hon, som hittills känt sitt lif så tomt och meningslöst, hade en mission att lefva för. Hur det skulle gå till visste hon icke — men hon måste, hon måste rädda denne far, om hon också skulle sätta till sitt eget lif därpå.

Sedan ståndspersonernas manliga medlemmar försvunnit i sina familjers sköte och bondkärnan skramlat bort med det besked att doktorn ej mådde bra och ej kunde komma förr än i morgon, blef det dödstyst i den lilla staden. De små trähusen, gula, röda, gröna eller rosenfärgade med sina hvita fönsterposter vid de breda, delvis gräsbevuxna gatorna, trädgårdarna med sina krattade gångar, de trädbevuxna sluttningarna nedmot den lugna kanalen, fälten med sin ljust grönskande höstsäd — allt gaf ett intryck af en sådan idyllisk ro, en sådan oberördhet af världens äflan, att en resande, som en dylik natt farit härigenom — i fall någonsin en resande fore igenom här — säkerligen skulle utropat: »hvilket fridens hemvist!»

II.

Herrskapet på Rosenlund.

Herrskapet på Rosenlund väntades. De hade varit i Stockholm öfver vintern, emedan gamla grefven var medlem af första kammaren. En vacker majdag såg man nu deras ekipager, det första med spann, köra genom staden för att hämta vid kanalbanken vid ångbåtens ankomst. Grefve Mårds voro de enda på hela trakten, som ännu brukade åka med spann. De uppehölo på Rosenlund en viss gammaldags lyx, som eljes höll på att försvinna på egendomarna rundt omkring, dels emedan tidens sed så fordrade, dels emedan det ej fanns några stora förmögenheter kvar. Men grefvinnan Mård hade varit hofdam i flera år och hon älskade lyx och en viss stor stil, och gamle grefvens voro också tillräckligt rika för att kunna lefva på större fot än alla granarna.

Kanalleden var nyss öppnad för året, och det var alla stadsboarnas största fröjd att spatsera på kanal-

banken vid den tiden, framemot aftonen, som ångbåten väntades. Ibland kunde den ju vara så mycket försenad, att man ej orkade invänta den, men det skulle allt sitta hårdt åt, innan man beslöt sig att gå hem förrän den anländt. Visserligen var ännu icke den intressanta tid kommen, då man kunde vänta att någon person steg af där nästan hvarje dag, för att fara till Ringa brunn. I de flesta fall steg ingen främmande af vid denna tid, men ångbåten låg dock alltid stilla en god stund för en del omlastning, och passagerarna stego då ofta i land och spatserade på kanalbanken. Förutom allt det intressanta och spännande i att observera dessa främlingar och undra hvarifrån de voro och hvart de ämnade sig, var det också för stadens damer af en verklig vikt att gå ned och kasta en blick på dem ibland. Ty därigenom, och endast därigenom, fick man litet reda på moderna ute i världen. Om man också höll sig med modejournal, så visste man ändå aldrig riktigt säkert hvad som brukades i verkligheten, och det var alltid godt att ha en idé härom innan brunnssäsongen begynte.

I dag var nu uppmärksamheten företrädesvis riktad på familjen från Rosenlund.

Det var rörande att se hela den sorgklädda, moderlösa barnskara, som gamla grefvinnan förde med sig ned denna gång. Den enda dottern, som varit gift i Stockholm, hade nyligen dött efter att ha gifvit lifvet åt sitt sjette barn.

I främsta vagnen åkte grefven och grefvinnan jämte amman och den nyfödde. I den andra satt den engelska guvernanten med stel och oåtkomlig uppsyn, blek hy, blekt hår och bleka ögon, och bredvid henne äldsta flickan, den femtonåriga Sigrid, så röd och vit som smultron och mjölk, baklänges två mindre flickor, och fula bägge två. Alla tre, äfven den vackra Sigrid, voro illa växta och deras sorgkläder utan chic, så att här var just ingenting att inhämta.

I tredje vagnen åkte två mindre gossar med barnens franska lärare. På kuskbockarna sutto det öfriga tjänstfolket, grefvens betjänt, grefvinnans kammarjungfru och en barnjungfru, alla i sorgdräkt. Kuskarna hade också svarta band om armen.

Det var, som sagdt, både rörande och högtidligt att se denna cortège. Herrskapet på Rosenlund intresserade hela grannskapet ungefär lika mycket som om de varit kungliga personer.

Alla ekipagen stannade utanför mamsell Marianas lilla hus i gränden. Mamsell Mariana själf kom linkande ut med en fart, som hade hon blifvit skjuten ur en kanon, omfamnade gråtande allesammans och satte sig upp i första vagnen med grefvens.

Ja, Mariana hade nu alltid varit som en medlem af grefvens familj, och det fanns de, som ville veta, att detta hade sina goda grunder. Det gick ett gammalt rykte om, att hennes far skulle vara den samme, vidlyftige och elegante grefve Mård, efter hvilken nu-

varande ägaren såsom äldste son, ärft fideikommisset. Om hennes mor visste man blott, att hon kommit flyttande hit till orten efter gamle grefvens död, att hon sade sig vara änka och lefde i små, men burgna villkor, samt hade med sig sin då tolfåriga dotter, Mariana. Och när dåvarande unge grefven tio år därefter gifte sig, kom Mariana i huset som hushålls- och tag-fram-mamsell. Och sedan blef hon kvar där i fulla fyrtio år med alltjämt växande ansvar och makt. Från en bättre tjänarinna blef hon en förtrogen väninna, och lite hvar visste, att ville man utverka något af grefven, skulle man alltid vända sig till mamsell Mariana. Med grefvinnan stod hon visserligen icke alltid på så god fot — många heta strider utkämpades mellan dessa båda lifliga och hetsiga naturer. Men när grefvinnan var frånvarande, dyrkade Mariana henne och kunde aldrig tåla skuggan af ett klander mot henne, och grefvinnan å sin sida prisade alltid när de voro skilda öfver all höfva sin trogna, oumbärliga Mariana.

Mariana hade väl också stannat där i huset till döddagar om det ej varit för den nu aflidna dotterns skull. Sedan denna blifvit gift med major Kroll, hade hon nämligen blifvit så obehagligt förändrad till lynnet, att det var svårt att hålla ut med henne. Och när då den brutale och obehaglige majoren blandade sig i saken — ja, det var väl för resten han, som satte upp hustrun — blef striden så skarp, att Mariana packade sina tillhörigheter och skuddade stoftet af Rosenlund

af sina fötter, förklarande att hon aldrig skulle sätta sin fot dit, när herrskapet Kroll var där.

Detta störde emellertid inte det goda förhållandet mellan Mariana och grefvinnan, som vid denna tid själf stod på spänd fot till sin dotter, emedan denna af sin man lät drifva sig till allehanda ogrannlagenheter mot föräldrarna.

Men nu var stackars Maria borta, borta på ett så tragiskt sätt, och därmed var udden bruten af denna familjekonflikt. Grefvinnan kunde visserligen nu mindre än någonsin tåla mågen, men hennes motvilja för honom var uppfriskande rättfram och utan den sentimentalitet, som missförstånden med dottern helt naturligt medfört. Grefvinnan hade gråtit många heta tårar öfver hvad hon kallade dotterns hjärtlöshet, men öfver mågens ogrannlagenhet förargade hon sig blott — och det var ändå helt annat.

Efter framkomsten till det ståtliga herresätet och sedan grefvinnan gjort en granskande rond genom alla våningarna för att se att allt var som sig bör, samt anvisat barnen, guvernant och informator deras respektive rum, satte hon sig ned i sitt lilla enskilda kabinettt för att prata förtroligt med sin gamla väninna, medan barnen gingo ned åt stallet till för att se på hästarna och supéen förbereddes i köket.

Hon började med en utförlig berättelse om dödsfallet, ledsagad af de oundgängliga, bittra slängarna mot mågen.

Han var alltid så fordrande, Mariana vet. Och jag kan ej säga annat än att han formligen öfveransträngde henne. Redan det, när man har haft fem barn och fyra missfall, att så vid fyrtiofyra år behöfva gå igenom den historien en gång till. Men tror Mariana att han hade någon misskund med henne för det. Visst inte — knappt hade hon legat i fyra dar förrän han begynte bråka om allt möjligt i huset, som inte gick som det skulle. Och så sa hon, den stackars förskrämda varelsen till mig — det var på femte dagen — det blir allt bäst jag stiger upp nu, för Herman har ingen ro i sig så länge han inte ser mig i rörelse. Och så steg hon, Gud hjälpe mig, upp och klädde på sig, det arma lifvet, fast hon var blek som ett vax. Det hjälpte naturligtvis inte, hvad jag sade.

Och tror grefvinnan verkligen att det var af öfveransträngning, som —

Öfveransträngning — förkylning — det ena med det andra. Men hvad tror så Mariana att Herman sa, när han fick se henne vid bordet. Kom ihåg, det var femte dagen. Nå, det var treffligt, nu kan vi få litet ordning i huset, sa han. Hvad tycks?

Björn! mumlade Mariana. Han skulle ha straff — han skulle komma i fängelse för mord på sin egen hustru.

Efter en utförligare berättelse om själfva sjukdomsförloppet och dödssättet, återkom grefvinnan till att tala om sin måg.

Mariana skulle hört hans förmaningar, när jag slutligen fick hans nådiga tillstånd att taga med mig barnen hit för sommaren:

'De får inte bli bortskämda. Kom ihåg, att de aldrig får äta mer än två rätter mat till middagen, utom om söndagen, och aldrig dricka vin. Jag vill inte att de ska få fordringar på lifvet, som de sedan inte kan få tillfredsställda.' Gud sig förbarma, det är så man kan gråta sina ögon ut för det. Nu måste de stackars ungarna stiga upp från bordet, när vi kommer till tredje rätten. Och intet undantag ens för Sigrid, som är fyllda femton år. Och om det vore nog med det — men jag bedyrar Mariana inför Gud, att han också missunnar oss de fattiga matbitar vi äter — att han tycker att Knut och jag på våra gamla dagar kunde börja göra indragningar och lefva enklare.

Å, det kan jag ändå inte tänka.

Vid Gud om jag ljuger eller öfverdrifver. Tror inte Mariana att vi oupphörligt får höra pikar om att, när man har större delen af sin förmögenhet i fideikommiss — hvilket han ofta antyder är mycket orättvist — då borde man tänka på att spara för att lägga ihop åt döttrarna och deras barn, så att de inte ska ha den förödmjukelsen att vara så mycket fattigare än brodern och hans barn. Det är sant, det är lite synd om döttrarna i sådana familjer, men det kan inte vi hjälpa, eller hur? Men så fick han

då också svar på tal en gång, när jag sa honom, att därför göra föräldrarna i sådana familjer illa när de gifva bort döttrarna med män, som inte äro tillräckligt rika i sig själfva.

Mariana njöt obeskrifligt af denna dräpande replik.

Kommer han hit i sommar? frågade hon.

Ja, det påstås han kommer om fjorton dar och blir här hela sommaren. Uppriktigt sagdt, när han är här har jag just aldrig märkt, att han inte låter sig väl smaka af våra så mycket klandrade fyra rätter och vårt vin. — Men nu är det en annan sak, som jag gärna skulle vilja tala med Mariana om. Hur är det, Antonia Wedberg är ju en flicka med mycket goda kunskaper, särskildt i historia?

Ja, det tror jag visst. Det är ju moderns förviflan, att hon aldrig vill göra annat än läsa.

Se Mariana, det är så att Sigrid har mycken lust för historia och mycket anlag också för kriaskrifning och litteratur. Men med den här engelska guvernanten får hon ju ingenting lära i den vägen. Jag ville att fadern skulle ta en lärarinna öfver sommaren för henne och småflickorna — men, gu'bevars, det var en onödig kostnad, fast hon naturligtvis skulle haft allt fritt här. Men nu har jag tänkt föreslå Antonia att komma hit och gifva Sigrid lektioner ett par gånger i veckan, och det betalar jag, så att fadern inte har ett smul med den saken att göra. Wedbergs ha det

ju så smått, så jag tänker den stackars Antonia skulle vara glad att förtjäna något.

Å, gu'bevars, hon skulle bli öfverlycklig, den stackars flickan. Jag går dit i morgon dag och talar med henne och modern.

III.

Sträfvan uppåt.

Antonia blef i själfva verket utom sig af glädje när mamsell Mariana framställde grefvinnans anbud. Hon blef så gripen däraf, att hon ej kunde finna ord, men de vackra, djupblå ögonen fylldes af tårar. Var det möjligt! Skulle hon slutligen få ett tillfälle att använda sina under så mycket motstånd förvärfvade kunskaper, att få förtjäna något själf och så — kanske det bästa af allt — komma bort på ett par timmar då och då från hemmets tryckande atmosfer, vistas på det härliga Rosenlund, se och kanske tala med den gamla grefvinnan, till hvilken hon alltid sett upp med den djupaste beundran som till ett högre väsende. Allt detta var en lycka så stor, att den nästan betog henne andedräkten.

Jag *kan* inte säga, hur tacksam jag är mot tant Mariana, framstammade hon.

Kära barn, inte skall du tacka mig. Grefvinnan själf har tänkt på dig. Men hvad skall nu mamma säga, tror du?

Det for ett moln öfver Antonias ansikte.

Å, jag kan ändå inte tänka — tst! där kommer mamma. Säg ingenting ännu. Låt mig först komma hem till tant och tala närmare om, hur vi skola framställa saken.

Hon hann ej säga mer, ty nu kom prostinnan inseglande — en sjuklig, hvithyllt, blond och mycket fetlagd liten dam, med säflig, vaggande gång, fina drag, tomma, ljusblå ögon och ett mildt leende.

Antonia — hvad gör du? hade hon redan på läpparna, då hon fick se mamsell Mariana och strax hejdade sig.

Nej se, vår kära Mariana! Och Antonia säger inte strax till mig, sade hon med sin blida stämma på släpande västgötadialekt.

Jag såg tant Mariana från fönstret och sprang emot henne.

Ja, där ser man hur bra det är för den som kan ha tid att alltid sitta vid fönstret, då får man den glädjen att strax ta emot sina gäster, fortfor den blida stämman.

Jag satt vid fönstret och stoppade gossarnas strumpor, sade Antonia sårad.

Jag nästan undrar på att du inte låter Antonia använda sin tid på ett mer inbringande sätt, kära Josefina, sade mamsell Mariana, som var allt för uppfylld af sitt viktiga ärende, för att kunna tiga helt och hållet.

Inbringande! Hur skulle det gå till?

Antonia sökte hejda henne med en bedjande blick, men mamsell Mariana blinkade åt henne med en knipslug min, som hon hade velat säga: du skall få se hur listig jag kan vara, och fortfor:

Skulle inte hon, med sina goda kunskaper, kunna få något arbete, som betalade sig?

Fru Wedberg kastade en misstänksam och förebrående blick på Antonia.

Jaså, äro vi där igen nu, sade hon, och ju mera upprörd hon blef, ju mer blef hennes stämma släpande. Det var således därför, som Antonia ville tala ensam med dig. Tror du det är första gången, kanske, som jag hör den historien. Förtjäna något. Det är ju bara en förevändning för att få komma bort från hemmet, och få komma ut och roa sig och vara själfständig. Inte för att jag inte så gärna skulle unna henne det. Men du vet, hur jag har det, kära Mariana.

Mamsell Mariana sökte afbryta henne, försäkrande att det denna gång alls icke var fråga om att Antonia skulle bort från hemmet. Men det var fåfängt. När fru Wedberg en gång begynte tala, kunde ingen hejda henne. Blid, enformig, utan betoningar, utan höjningar och sänkningar, gled hennes läspande stämma fram som ett sakta rinnande vatten.

Du vet, kära Mariana, att det hvilat en rätt tung börda på mig i detta hem, där man, utan att vara sträng, kanske kan säga, att husfadern icke är det stöd han kunde och borde vara. Och är det då så orimligt, om jag vill att den enda vuxna dottern skall

hjälpa mig litet med att bära denna börda, ska lätta lite för mig, som i alla fall har hela tungan och ansvaret.

Det förstås, det förstås, kära Josefina, men —

Hvem ska se efter alla barnens kläder, läsa lexorna med dem, se till att de gå ordentligt i skolan. Hvem ska ha hand om linneskåpet, om skafferiet, hvem ska laga allt som efter hand förfaller i ett gammalt hus, när man aldrig har råd att köpa något nytt — —

Men det är ju alls icke frågan om — —

Du kan säga, att allt detta är husmoderns plikt och det är det också, och jag är den sista att vilja neka det, och gud ska veta, att jag gör allt hvad jag kan. Men med bästa vilja så kan jag dock inte räckta till för allt. Och inte tror jag att någon kan säga att jag öfveranstänger Antonia, men något ska väl en flicka göra, i Herrans namn.

Naturligtvis. Men om du ville låta mig förklara —

Eller ska hon kanske sitta hela dagarna med händerna i kors och läsa onyttiga böcker?

Hvem har sagt det?

Men det är det hon vill. Kan nu du, Mariana lilla, som en förnuftig människa, påstå, att det vore rätt af en mor att uppfostra en flicka i sådana idéer.

Antonia hade rest sig under denna svada och gått och ställt sig vid fönstret. Hvert och ett af moderns ord, hvilka hon dock hört hundra gånger, föll som en blytyngd öfver hennes nya hopp. Ack, hon visste det väl, hon skulle alltid få gå här på samma

sätt, aldrig slippa lös ur den bur, man höll henne instängd i. Att hon läst och skaffat sig kunskaper skulle ej gagna henne till något annat än att pina henne med en evig längtan. Det sjöd inom henne af smärta och förbittring.

Emellertid lyckades nu slutligen mamsell Mariana att för ett ögonblick hejda det stilla, jämt flytande vattnet, och att få sticka in ett ord.

Allt det där kan vara mycket sant, kära Josefina. Men om nu Antonia, utan att försumma sina plikter i hemmet, skulle kunna förtjäna sig en fyra kronor i veckan. Vore det inte bra?

Detta väckte slutligen fru Wedbergs uppmärksamhet, och hon frågade förundrad huru det skulle gå till. Mamsell Mariana, förtjust öfver att äntligen få tala, utvecklade nu med så få och direkta ord som möjligt hela förslaget. Grefvens ekipage skulle hämta och återföra Antonia — två gånger i veckan — två kronor i timmen — och hon behöfde inte vara borta från hemmet mer än inalles två timmar hvarje gång — ja, och så behöfde hon kanske också någon tid till att förbereda lektionerna.

Fru Wedberg var mycket häpen öfver detta oväntade, svårfattliga förslag. Hon hade nog många gånger hört talas om att Antonia kunde förtjäna något, men förslaget var då alltid mycket vagt och det gällde alltid att lämna hemmet, resa till Stockholm, få respengar, kläder och underhåll första tiden och så kanske ändå misslyckas. Detta var något annat.

Ja, hur lång tid skulle hon då behöfva att förbereda lektionerna, undrade hon. Jag förutser att det där blir en förevändning att hänga öfver boken hela dagen.

Det är icke värdt, sade Antonia och sprang upp utom sig. Jag ser hur det blir — det är bäst tant Mariana säger återbud med detsamma.

Mamsell Mariana blinkade åt Antonia för att säga, att hon nu inte skulle förstöra saken, när de nästan segrat. Men denna fortfor: Jag kan inte på villkor åtaga mig saken, om jag inte får förbereda mig så mycket, som jag själf tror är nödvändigt. Då får det hellre vara med alltihop; skall jag göra det, vill jag göra det med heder och icke så, att jag behöfver skämmas.

Det har du också rätt i, svarade styfmodern med sin blida röst. Fyra kronor i veckan är inte heller en så stor sak, att för den skull —

Just en stor sak! utbrast flickan lidelsefullt. För mig är det en stor, en oändligt stor sak att bara disponera öfver fyra öre i veckan, som jag hade förtjänat själf.

Detta är sårande, sade fru Wedberg. Kan du säga, att dina föräldrar nekat dig något som du behöfver!

Men Antonia hade redan lämnat rummet och gått upp till sitt rum — det vill säga det, hon delade med två småsyskon — och här kastade hon sig på sängen i lidelsefull gråt.

Förslaget togs icke upp vidare.

Grefvinnan, som rådgjorde med fru Holmberg, kyrkoherdens fru i deras församling, fick anvisning på en annan lärarinna, Bertha Malm, socknens folkskolelärarinna, som hade sin bostad på ena gafveln af fattighuset, där hon hittills lefvat sitt undangömda och enformiga, men därför icke lugna lif.*

Bertha Malm satt en eftermiddag, sedan hon slutat skolan, på bänken utanför fattigstugan.

Hon lyfte likgiltigt hufvudet med de blonda, rika flätorna, då hon hörde steg på gången utanför. En glädjerodnad flög öfver hennes ansikte, när hon igenkände pastorskans, fru Holmbergs, lilla energiska och välvilliga figur.

Jag har en god nyhet! ropade denna redan på afstånd.

Bertha for upp och blef stående midt på gången, tryckande handen mot hjärtat. En god nyhet var som en brusande storm för henne, hvilken susade fram om öronen och betog henne andedräkten.

Grefvinnan Mård har nyss varit hos mig, sade fru Holmberg och satte sig andfådd ner på bänken. Tag på sig fort och vi ska ännu en gång fara till Rosenlund.

Bertha bara stirrade på henne.

Hennes barnbarn behöfva svenska lektioner, guvernanten är engelska, förklarade skyndsamt fru Holm-

* Se berättelsen *I Fattighuset*. (Ur *Lifvet* III, 2:dra häftet.)

berg. Jag har rekommenderat Bertha, och grefvinnan vill strax tala vid er.

Redan en halftimme därefter stod Bertha röd och förlägen, med hjärtat bultande af blyghet och glädje, i den stora försalen på Rosenlund. Hon visades in i grefvinnans enskilda kabinett, fick svara på en del frågor och fann sig, innan hon visste ordet af, antagen att gifva lektioner i svenska, geografi och historia samt rättskrifning åt flickorna.

IV.

Herrskapet på Lindesnäs.

Ett af de första besök, gamla grefvinnan på Rosenlund gjorde efter sin återkomst till orten, var hos gamla friherrinnan Stålhjelm på Lindesnäs.

Herre Gud, så olikt allt är sig här mot förr, tänkte grefvinnan för sig själf, nu liksom hvarje gång hon under de senare åren kört upp på den mossbelupna gården mellan de två stenlejonerna framför den förfallna trappan, där ingen betjänt numera stod färdig att mottaga de besökande. Grefvinnan erinrade sig då alltid, hur det varit under hennes ungdomstid, när Lindesnäs var det förnämsta herresätet på hela trakten, så att själfva Rosenlund kom blott i andra rummet. Hon erinrade sig, hur hon själf smått förargat sig, då hon först kommit till Rosenlund som nygift, öfver att se, hur man här sökt efter en större och äldre herresätet: också här de två stenlejonerna på ömse sidor om den höga trappan, det brutna taket, de bägge flyglarna, anlagda alldeles på

samma sätt, blott att Rosenlund var mindre och saknade den antika, imponerande prägel, som de mörknade murarna och de uråldriga träden i den väldiga parken gånge åt Lindesnäs. Rosenlund var mera täckt, lätt och lysande, Lindesnäs mer romantiskt och storlaget, och det rådde alltid en viss täflan mellan de båda herresätena liksom mellan de båda fruarna. Friherrinnan var tio år äldre och hade redan haft fyra barn, af hvilka tre voro döda, när grefvinnan kom till orten som nygift. Men hennes skönhet var af det slag, som är oberoende af åren och sorgerna; hon var så regelbundet, plastiskt vacker som en staty, med yppig figur, stora, kupiga kallblå ögon, fint böjd näsa, liten energisk mun. Man visste, att mannen, som var en glad och utsväfvande herre, gaf henne många anledningar till sorg; men hur hon upptog hans många otroheter och fega bedrägerier, det visste ingen, ty med all sin inlärdä älskvardhet i sätt var hon af en stolt och ömtålig oåtkomlighet, som gjorde, att det ej fanns en lefvande varelse, som kunde berömma sig af att äga hennes förtroende.

Man hade heller aldrig sett henne taga den vackra och bedragna hustruns vanliga hämnd på mannen: att låta kurtisera sig af andra.

Låta kurtisera sig, nej. Men — ja, det gick nog rykten om en enda, hemlig kärleksförbindelse, en stor passion, som skulle haft ett mycket afgörande inflytande på hennes lif och gjort sitt till att slipa den

kalla oåtkomliga yta af blankpolerad stål, mot hvilken hvarje försök till närmande återstudsade.

Grefvinnan var en helt annan typ, kokett, munvig, full af skämt och upptåg samt häftig och omedelbar i alla sinnesrörelser. Skvallret hade under hennes ungdom gifvit henne till älskare hvarje ung man, som umgicks i huset; Rosenlund genljöd af ett ständigt sorl af fester, sällskapsspektakel och galna upptåg. Grefvens hade litet smått om pengar på den tiden, då föräldrarna ännu lefde, och den unga grefvinnan fick lida många små förödmjukelser i hvardagslag för att kunna uppehålla den yttre lyx hon älskade.

På Lindesnäs åter bar allt på den tiden prägel af gedigen rikedom och prakt, och när den enda kvarlevande dottern Axeline, som var lika vacker som modern men mera omedelbar och vinnande, kom med i sällskapslifvet, medan grefvinnan ännu hade sina barn i barnkammaren, då triumferade Lindesnäs helt och hållet öfver Rosenlund, och officerarna från den närbelägna garnisonsstaden, hvilka alltid varit grefvinnans stående kurtisörer, syntes nu långt oftare på det gamla pompösa herresätet under lindarna än på det glada Rosenlund.

Men det lyckades ej för någon af officerarna att vinna den af alla eftersträfvade Axelines hand. När friherrinnan blifvit änka och tagit alla affärerna i sin hand, sades hon hafva gjort vissa ganska oroande upptäckter, och säkert är, att hon vid denna tid på det mest energiska sätt motsatte sig sin dotters önskan

att gifta sig med en ung, fattig löjtnant, och att kort därefter Axelines bröllop firades med en man, som sades vara fabelaktigt rik, men af något äfventyrlig karakter. Han hade i Amerika gjort storartade spekulationer och sades äga en hel nybyggd stad i the far West, men han bosatte sig nu i Stockholm, där han bildade en svensk-amerikansk bank och satte i gång en hel mängd andra affärsföretag.

Friherrinnan, som från den stund hon tagit affärerna om hand, utvecklade mycken smak för spekulationer, inlät sig nu med mågen i allehanda affärsföretag, som till en tid gingo förträffligt. Det unga hushållet i Stockholm och det gamla på Lindesnäs täflade i lyx. Mågen var ofta i utlandet på resor, och då vistades Axeline med sin uppväxande barnaskara i föräldrahemmet, där det nu utvecklades större prakt än någonsin.

Men så hade för ett par år sedan den stora kraschen kommit. Allt strök med — friherrinnan fick ytterligare släppa till af sitt för att rädda namnet. Och nu gick det alltjämt utför. Mågen försvann — man visste ej om han tagit lifvet af sig eller rymt till Amerika — och för att tillfredsställa dotterns oupphörligt upprepade vädjanden till henne, måste friherrinnan börja sälja. Hon sålde de uråldriga skogarna, som alla ägare till Lindesnäs låtit växa i hundraårig fred; hon sålde undan hemman, det ena efter det andra. Fordringsägarna, dotterns och hennes egna, lämnade henne ingen ro, tills nu slutligen nästan ingen-

ting annat återstod af det ståtliga gamla herresätet än slottet och parken samt frukt- och grönsaksträdgården, ur hvilken friherrinnan numera drog sin egentliga inkomst för att lefva det ytterst tillbakadragna lif hon nu förde.

Dottern och hennes barn hade hon ej sett på flera år. Axeline kunde icke tåla de hårda ord, som modern lät falla öfver mågen, och sedan hon tillbragt en olycklig sommar hemma efter den stora krachen, ville hon icke vidare sätta sin fot på Lindesnäs.

Under alla dessa sorger hade friherrinnan bibehållit sitt stålblanka lugn till det yttre. Ingen hade någonsin hört henne klaga, och om dottern och hennes barn samt om mågen talade hon till följd af sin oåtkomlighetstaktik alltid mycket väl, hon var ständigt full af loford för dem alla.

Ja, Herre Gud, hur tiderna förändras! tänkte grefvinnan, då hon nu steg ur sitt ekipage vid trappan. Ingen lefvande varelse syntes till, kusken måste öppna den tunga porten, som hängde snedt på gångjärnen och knarrade tungt.

Men när den slogs upp — hvilken anblick! Alltid hade dock Lindesnäs sin gamla tjusning. Där på andra sidan huset, bakom den mörka vestibulen, bildade de gamla träden liksom en rik ram kring ett blått glänsande vatten längst i bakgrunden. Också på Rosenlund hade man denna utsikt tvärt igenom huset, men där såg man under parkens träd blott kanalens stillastående vatten, under det att vid Lin-

desnäs just en af de forsar, dem kanalen kringgick, kastade sig utför en grön klipphäll, vid hvars fot de hundraåriga lindarna, som utgjorde Lindesnäs stolthet, utgrenade sig. Vid sidan af forsens var klippan blankpolerad, och i den voro inhuggna namnen på alla de högt uppsatta eller ryktbara gäster, som besökt Lindesnäs under dess glansperiod, en hyllning, som den förste Stålhjelm uppfunnit, då en gång hans konung hedrat honom med ett besök, och som sedan kommit alla framstående personer till del, hvilka gästade detta en gång så eftersökta hem. Det var en stor samling stolta namn, många äfven af framstående utländingar, ty ofta stego främlingar, som gjorde kanalresan, af i den lilla staden enkom för att bese Lindesnäs, som hade namn om sig att vara en af de vackraste herrgårdar i Sverige. Längst ner i ett hörn af klippan fanns en annan inskrift. Där stodo under hvarandra tre namn med födelseår och dödsår:

HELGE,
GUSTAF,
EDVARD STÅLHJELM

och därunder:

Döden skördade dem späda, och dock lefver deras minne i glans.

Det var de tre sista manliga arftagarna af det Stålhjemska namnet, åt hvilka friherrinnan ägnat denna minnesskrift i sten.

Nedanför forsens utbredde sig en gräsplan med blomstergrupper och med en oförlikneligt frisk grönska.

Där bakom förtonade sig de många olika trädslagen i alla nyanser af grönt, och djupa, svarta alléer genomskuro här och där detta haf af grönska. Det hela var som en förtrollad lustgård, gömd bakom det halft öfvergifna slottets förfallna murar.

Och midt i denna tafla visade sig nu en ståtlig gestalt, som väl passade till denna lustgårds härskarinna, en högväxt gammal dam med glänsande hvitt hår, som låg i ett par täta lockar framför öronen, för öfrigt hufvudet doldt af en svart spetsmössa, högt upptornad framtill, som alldeles skylde hårfästet. Den långa figuren hade ännu en ungdomlig slankhet, fast ryggen var något böjd. Dräkten, en fantasikostym, oberoende af alla moder, passade utmärkt till denna figur. Det var en lång svart rock, rikt garnerad med spetsar framtill, baktill ett djupt motveck utmed ryggens hela längd, slutande i ett släp.

Med ett hjärtligt utrop kom hon emot grefvinnan; de gamla damerna kysste hvarandra på kinden och togo därefter plats i bersån ett stycke nedanför forsen, hvars jämna, litet dofva sorl var liksom detta ställes egen melodi, ackompanjerande alla de lifshändelser, hvilka gled fram i minnet som skuggbilder under de hundraåriga lindarna.

Först berättade grefvinnan om sin dotters sjukdom och död, och friherrinnan hörde på, gjorde frågor och yttrade sitt deltagande med hela den älskvärda, opersonliga förbindlighet, som alltid utmärkte hennes väsen. Och sedan en lämplig paus förflutit, sade hon:

Jag har i stället fått en stor och oväntad glädje. Mina två äldsta dotterbarn ha kommit till mig på besök — Edvard och Olga.

Å, verkligen! Den unge pristagaren! Tänk, att den gossen har sådan talang. Första priset af svenska akademien. Det är inte småsaker det i våra tider, då ingen fått det på så många år. Och nu har han kommit till mormor med sina triumfer.

Ja, han är allt mycket glad. Nyss tjugu år, skall du veta, och redan så mogen. Ja, de äro så utmärkta alla mina barnbarn, måste jag säga. Olgas röst är något af det härligaste, man kan höra.

Ja, hon lofvade ju mycket redan som barn.

Ja du; kära Emelie — — hvad skulle jag säga — friherrinnans blickar flögo sökande kring parken — det har hon hållit och mer till. Jag kan inte förstå, hvar de hålla till — de ströfva hela dagarna omkring i de gömdaste vrår af den här gamla parken — det är ju så många år, de inte varit här.

Och Axeline?

Ja, det är allt osäkert, att hon kan komma, du. Hon har så mycket om sig. Jo du, kan du tänka dig, hvarför Olga kommit hit? För att utverka sin gamla mormors hjälp i en plan hon har.

Ett tycke kanske?

Nej, Olga tänker icke alls på något sådant. A propos det, så kan jag för resten ge dig ännu en god nyhet: lilla Emy förlofvar sig i dessa dagar.

Emy! Hon är ju bara barnet!

Aderton år! Och hur gamla voro vi själfva du, när vi gifte oss? Jag vet visst, att man nu för tiden anser — — — Emy gör för resten ett mycket godt parti: Baron Uhr, en mycket välburgen godsägare från Skåne.

Nå, jag gratulerar. Det bör ju vara lugnande för Axeline.

Ja visst, — men Olga, hon har nu sina tankar för sig. Emy är för resten mycket vacker — har du sett henne nyligen? — Rent ut sagdt du, hon vill bli operasångerska.

Olga! Stackars Axeline! Det var ett bekymmer. Ty det är alltid påkostande att motsätta sig barnen.

Men Axeline har ingenting emot det. Du vet, hur bekymmersam hennes ställning är, och Olga har en guldgrufva i sin röst, du kan tro mig, en guldgrufva. Hur kan man då neka flickan det, som skulle göra hennes lycka, och i stället hålla henne fången i dessa bekymmersamma, små förhållanden?

Ja, så fördomsfri tror jag knappt jag skulle vara, kära Selma. Du ämnar således hjälpa henne att få komma ut och studera?

Ja du, jag ämnar uppbjuda mina yttersta krafter för att gifva henne ett litet lån — ett år i Paris är nog för henne; hon har ju studerat i Stockholm för de yppersta mästare och är redan utbildad — men mera till salongssångerska förstås — det är egentligen bara den sceniska utvecklingen, som fattas.

Grefvinnan reste sig och tog afsked för att dölja sitt ogillande. Alltid detta begär att spekulera hos Selma! Nu ville hon spekulera i sin dotterdotters röst, när allt annat slagit fel.

Du kommer väl en gång i sommar och hälsar på mig med dina barnbarn, sade grefvinnan till afsked.

Tack — du vet, jag far aldrig bort numera. Min hälsa tillåter det inte.

Men grefvinnan visste mycket väl, hvad denna förevändning om hälsan betydde. Friherrinnan hade sålt sitt ekipage, och att åka efter arrendatorns arbetshästar kunde hon ej förmå sig till.

Men skulle du inte ändå för din ungdoms skull — så förtjusande vackert det än är här på Lindesnäs, så tänker jag väl ändå, att litet omväxling — vill du inte tillåta mig att skicka mitt ekipage och hemta er nästa torsdag? Vi ha förstås inga bjudningar i sorgen, men det är min mans födelsedag och du vet, att grannarna alltid brukat komma den dagen, och så blir det väl i år med.

Friherrinnan tackade och antog efter någon tvekan. Det kunde icke skada, att Olga fick tillfälle att låta höra sin röst här på trakten — på grefvens födelsedag kom verkligen folk från alla håll — och en blifvande sångerska kan inte bli nog tidigt känd.

Födelsedagsfest på Rosenlund.

För Bertha Malm var grefvens födelsedag en dag af starka sinnesrörelser. Fru Holmberg hade skickat bud till henne på förmiddagen och sagt att hon skulle hålla sig färdig klockan fyra, så skulle prostens komma med sin vagn och taga henne med sig till födelsedagsgratulation på Rosenlund.

Bertha hade länge funderat öfver hur hon skulle göra denna dag. Hon visste ju att alla grannarna, alla de som hörde till grefvens umgänge, alltid utan särskild påstöt brukade infinna sig till eftermiddagskaffet denna dag. Men kunde nu hon våga räkna sig till umgänget, det var den stora frågan. Hon hade ju alltid blifvit mycket vänligt bemött af grefvinnan, och ett par gånger hade hon, efter lektionens slut, blifvit inbjuden att dricka te i familjekretsen. Och hennes lärjunge, den femtonåriga Sigrid, visade henne en vänskap som gränsade till svärmeri. Hon hade flera gånger kommit och hälsat på henne i fattig-

stugan och tagit henne med sig på långa promenader.

Men då Sigrid vid sista lektionen i fredags hade sagt till henne: du kommer väl och gratulerar morfar om söndag? hade hon svarat: ja, om Sigrid tror att det går an — och inte grefvinnan tycker det är närånget.

Och Sigrid hade därvid sett en smula betänksam ut.

Men när nu hälsningen kom från fru Holmberg, hoppade det af fröjd i Berthas hjärta, ty det betydde naturligtvis att pastorns fått en påstöt att taga henne med.

Emellertid hade äfven fru Holmberg haft något att utstå, innan hon tog detta steg. Hon var blott nyligen kommen till orten och kände grefvinnan obetydligt. Hennes lifliga intresse för Bertha Malm samt önskan att hjälpa henne fram skulle kanske ej varit nog att förmå henne till ett så djärft steg, som att föra med sig en gäst, hvilken hon ingalunda var säker skulle bli välkommen. Men Sigrid hade kommit till henne på lördagen och uttryckligen bedt henne att taga Bertha med.

Hon är blyg och törs ej komma ensam, hade hon sagt.

Och på frågan, hvad grefvinnan skulle säga härom, hade Sigrid sagt att hon bedt sin mormor att bjuda Bertha, men att denna blott svarat, att ju inga in-

bjudningar utfärdades, men att de, som visste sig vara välkomna, nog komme ändå.

Fru Holmberg förstod bättre än den barnsliga Sigrid rätta betydelsen af detta svar. Men hennes rättfärdighetskänsla upprördes djupt vid tanken att barnens lärarinna, som var mer bildad än många af de adliga godsägarfruarna på trakten, icke skulle anses god nog att blifva mottagen som gäst i huset, och hon beslöt därför att opponera sig mot denna obilliga fördomsfullhet genom att föra Bertha till Rosenlund under sitt beskydd. Hon var ju prästfru, och det var icke mer än hennes plikt att föra de svagas och betrycktas talan.

Men pastor Holmberg gillade ingalunda sin hustrus plan.

Vill du gifva de aristokratiska familjerna en lektion, så kan du göra det i ditt eget hus, sade han, men det är icke grannlaga att påtvinga andra ett umgänge.

Grannlagenheten är icke alltid den viktigaste hänsyn man har att taga, svarade den lilla frun bestämdt.

Pastor Holmberg var en allvarlig prästman och en lärd teolog, äfven han ytterst samvetsgrann och plikt-trogen, men en kammarlärd, som föga frågade efter lifvets yttre förhållanden. Och han var en fridsam man, som helst ville lefva i ro på sin studerkammare och som erfor ett visst nervöst obehag så snart hans lilla energiska fru ville indraga honom i någon strid. Å andra sidan högaktade han djupt sin hustrus

rättrådighet och höjde sig oftast för hennes starkare vilja.

Äfven fru Holmberg var för öfrigt ingalunda någon djärf eller stridslysten natur, men hon brann af nitälskan för vissa abstrakta idéer om sanning och rättvisa, och hon öfvervann därför sin naturliga skygghet, när det gällde att kämpa för någon af dessa heliga principers tillämpning i lifvet.

Det var redan en hel mängd gäster samlade på Rosenlund.

Där var högvördige prosten och kommandören från staden med sin fru och äldsta dotter, Antonia. Den, som såg prosten så där uppsträckt i sällskapsdräkt en afton, kunde omöjligt ana den hemliga förnedring, hvartill denne ståtliga och vördige prästman var förfallen. I sin långa, igenknäppta svarta rock, med ordenstecknen på bröstet, sin ståtliga, ännu i åldern raka figur och sitt vackra, intelligenta hufvud med det rika, hvita lockhåret, var han till det yttre en riktig idealtyp af en värdig guds ords förkunnare. Som han var en ovanligt beläst och bildad man, voro hans samtal mycket intressanta, och det samlade sig strax omkring honom en grupp af herrar, när han någon gång visade sig i sällskapslifvet.

Hans fru och dotter i sina gammalmodiga, vända och upprustade klädningar, tvättade handskar samt något nervösa och ansträngda utseende, buro snarare prägeln af hemligt utståndna själsrörelser, genomvakade

nätter och små grämelser. Antonia såg dock för tillfället upplifvad ut. Det var alltid en stor fest för henne att få komma till Rosenlund, och dessutom gick hon numera i en ständig inre feststämning med anledning af det nya hopp, som lifvade henne sedan hon blifvit medlem af nykterhetsföreningen »Ljusets härskara».

Doktor Bolin, prostens trogne supkamrat, var där äfven med familj. En kortväxt, jovialisk man med starkt kotiga kinder, ljusst hår och vänliga, dimmiga talgögon. Hans fru hade något af trefnad och behag öfver hela sitt väsende, en inre harmoni, som gjorde att alla kände sig väl till mods i hennes närhet och att ingen kände trycket af de husliga sorger, som man visste att äfven hon hade att bära. De båda flickorna, Agda och Ninni, voro alltid täcka, alltid väl klädda, och trots sin enkelhet eftersökta af alla herrar, ehuru ingen af dem kunde sägas vacker. Och mormodern, hon var ståtlig och distingerad som alltid, i sin eviga och outslitliga stålgrå sidensarsklädning med äkta spetsar, stoppad på tusen ställen, sin mössa af blonder och sin guldbrosch med tre briljanter.

Prostens och doktors unga söner, studenterna, voro där äfven. De stodo i ett hörn tillsammans med informatorn, äfven han en ung student, voro blyga och hade tråkigt.

Och så var där postmästaren, den f. d. majoren, med sin friherrinna, och borgmästaren med sin fru och ett par adliga godsägarefamiljer.

Grefvens barnbarn stodo i en grupp tillsammans med den engelska guvernanten, stela och allvarliga, emedan deras faders stränga ögon ofta hvilade på dem. De skulle sjunga en sång senare på aftonen, författad af informatorn, som var bondson och skaldeämne.

Gamla grefvinnan, som alltid förargade sig öfver sin mågs idé att vilja behandla den redan femtonåriga och intellektuelt utvecklade Sigrid som ett barn, blef slutligen otålig öfver dennas blyga tillbakadragenhet. Hon gjorde min af att närma sig barngruppen för att smeka de små, men passade på att säga med låg röst till Sigrid: Stå inte här hela aftonen och häng som en objuden gäst. Rör på dig. Kom fram och tala litet med de främmande. Du är ju stora flickan.

Ack, mormor, sade Sigrid, och såg upp med sina på en gång intelligenta och barnsligt oskuldsfulla blå ögon. Jag är så generad att gå öfver golfvet med mina stora kängor.

Du min gud, sade grefvinnan något senare till sin förtrogna, mamsell Mariana, hvad skall man icke nödgas smälta! Kan man tänka sig, att flickan icke har ett par skor att sätta på sig, utan måste gå i stora, klumpiga skinnkängor till sin hvita klädning. Pappa har aldrig tillåtit oss att nyttja skor, säger hon. Han tycker att det är en onödig fåfånga. Och se på alla tre flickorna! Äro de inte så klumpigt klädda, så gud sig förbarme. Det är visst sant, att min stackars

Maria just icke heller hade någon smak — men så kunde det inte bli annat än värre med en sådan man. Och Sigrid, som egentligen är en riktigt vacker flicka. Är det inte en ynk att se henne så illa klädd?

Marianas och grefvinnans blickar flögo samtidigt jämförande öfver Sigrids, flickorna Bolins och ett par godsägaredöttrars personligheter, och de kommo till samma resultat. Sigrid var utan jämförelse den vackraste af alla flickorna där och ändå den, som tog sig minst ut.

Lång och smärt, med starkt röda kinder, hvit, sammetslik hy, rent kornblå ögon, kastanjebrunt hår, som trots att det var hårdt åtdraget vid tinningarna dock fann utväg att buckla sig litet, ett barnsligt, rundt ansikte och en liten, fyllig, kysstäck mun, tog hon sig dock — i sin hemmasydda, hvita tvättklädning i nattskjortsfason, rynkad kring hals och armar samt med ett svart skärp om lifvet, som var för smalt att hålla det vida bluslifvet i styr, hvarför detta पोste ned på ett missklädande sätt — ingenting ut bredvid de små, bleknosiga, fräkniga och färglösa flickorna Bolin, som hade detta obestämda något öfver sig, hvilket gjorde dem mera tilldragande än den klanderfriaste skönhet.

Så denna iakttagelse grämde grefvinnan, hon, som alltid utmärkt sig för sin smak och sin grace mer än för sin skönhet! Det var alltsamman faderns fel: af honom hade barnen ärft denna obeskrifliga

klumpighet, som sedan ytterligare förvärrats genom uppfostran och klädsel.

Kunde man också se något mer klumpigt än öfversten med sitt bredkindade ansikte, sin uppnäsa och sina mörkbruna, stora, stickande ögon? Grefvinnans antipati för honom var i stadig tillväxt och hotade med någon allvarlig explosion.

Fru Holmberg hade vida mer hjärtklappning å sin skyddslings vägnar än denna själf, då de stego ur vid den ståtliga trappan med de två stenlejonen vid Rosenlund och mottogos af en betjänt i knäbyxor och silkesstrumpor. Det var kanske väl djärft af henne, som själf var så obekant här, att vilja påtvinga sitt värdfolk en gäst, som hon visste ej var väntad. Hennes beklämning steg till sin höjdpunkt då de, efter att ha gått igenom två, tre små eleganta kabinett, befunno sig inför de uppslagna dörrarna till den stora salongen. Det vida, bonade golffet, på hvilket själfva dotterdottern i huset fruktade att låta se sina skinnkängor, syntes äfven fru Holmberg i denna stund fruktansvärdt att passera öfver. Grefvinnan satt i motsatta ändan — allas blickar voro riktade på de inträdande. Icke var det just godt om några verkligt distingerade toaletter i denna landsortssocietet, men Berthas alldeles släta, röd- och hvitrutiga bomullsklädning stack dock väl starkt af mot den stil, som de andra, mer eller mindre lyckadt, sökt närma sig, och äfven den storväxta, något grofva fast ingalunda illa formade figuren, det släta, tillbakastrukna, ljusa håret i en fast fläta,

lindad flera gånger omkring hufvudet, de stora, röda händerna utan handskar — fru Holmberg såg i ett ögonkast att hennes skyddsling, trots sin intellektuella öfverlägsenhet öfver många af damerna i denna krets, icke var — ja, hvad skulle man säga, ordet var dumt, upprörande orättvist, konventionellt, men ändå — icke var riktigt presentabel.

Fru Holmberg, själf liten, fin och graciös, var tvärtom mycket presentabel, men hon hade intet stärkande medvetande härom, när hon nu, som en elegant liten lustjakt med en stor skuta i kölvattnet, seglade fram öfver det bonade golfvets haf. Pastorn, liten, distrait, med glasögon och ett på engång frånvarande och hjärtegodt uttryck, erfor äfven en känsla af obehag när han följde dessa båda farkoster på den ojämna seglatsen. Men den, som var alldeles obekymrad, det var själfva upphofvet till denna oro, Bertha själf. Det var för henne ett så lyckligt ögonblick och så länge eftersträfvadt, detta då hon för första gången befann sig i en större krets af fint folk, som hon föreställde sig alla voro högt bildade och öfverlägsna personer, af hvilkas minsta ord hon skulle ha så mycket att lära. Och fru Holmbergs beskydd syntes henne så mäktigt och betydelsefullt, att det upphäfde hvarje oro för det lämpliga i hennes uppträdande.

Det väckte en allmän förvåning i salongen, när denna bondflicka — äfven de, som ej visste att det var folkskollärarinnan, kunde dock af hela typen se

att detta var »folk» och ingenting annat — inträdde. Man iakttog med spänning grefvinnans hållning.

Denna var naturligtvis allt för mycket världsdam för att hon ej skulle vetat att dölja sitt misshag, om hon velat det. Men hon ville det inte. Fru Holmberg hade rykte om sig att vara en liten farlig revolutionär. Hon skulle näpsas genast vid detta första försök. Och Bertha hade redan begynt blifva allt för säker. Hon måste lära sig sin plats. Grefvinnans hälsning var därför afsiktligt kall och hon vände sig strax därefter till fru Wedberg, som satt bredvid henne, utan att ens ha anvisat de nykomna någon plats. Signalen följdes af de andra. Ingen kom fram och hälsade på prästfrun. Denna såg aldeles svart för ögonen när hon, efter ett ögonblicks tvekan, gick med sin skyddsling till ett par stolar i ett aflägsset hörn af salongen.

Pastorn slöt sig strax till en grupp af herrar.

Men nu hade den unga Sigrid glömt all sin förlägenhet att visa sina skinnkängor på det bonade golfvet. Hon ilade strax till sin beundrade lärarinna, satte sig bredvid henne, tog hennes händer i sina och blef sittande så till grefvinnans stora misshag.

Men än värre blef det, när gamle grefven helt oväntadt slöt sig till den föraktade gruppen. Gamle grefven var stor fruntimmerskännare och hade alltid haft en särskild svaghet för dem af en lägre klass, det visste alla. Och man visste äfven att grefvinnan aldrig tog i sitt hus en bonne eller kammarjungfru eller söm-

merska eller hvem det vara må, som ej utmärkte sig genom en solid och pålitlig fulhet. Vid anställandet af folkskollärarinnan för Sigrids timplikationer hade hon ej tänkt på denna sin princip, ty det var ju ingen anledning att grefven någonsin skulle få se henne vid dessa korta besök. Först nu föll det därför grefvinnan i ögonen, att småskolelärarinnan ingalunda kunde kallas ful. Hon såg väl snarare bra ut för den, som hade smak för det slags grofva utseende. Det var ett rent, klart och öppet ansikte med god färg, frisk mun och intelligenta ögon. Figuren — ja, i sin genre var den nog också bra, ryggen så rak som ett ljus — grefvinnan jämförde den suckande med Sigrids — vacker lutning på axlarna, lagom fyllig.

Det var å sin mans vägnar som grefvinnan nu uppfattade dessa detaljer, medan grefven vänligt pratade med de nykomna.

Bertha, som efter grefvinnans hälsning känt sig en smula beklämd, fattade åter mod vid den välvilja herrn i huset visade henne. Hon svarade öppet och frimodigt på grefvens tilltal utan spår af koketteri, men med den högsta grad af förbindlighet hon var i stånd att utveckla, dock utan att ana huru hennes beskyddarinna, som icke var okunnig om grefvens rykte, kände sin beklämning ökas af det som i hennes oerfarna ögon var en triumf.

Emellertid dröjde man alltjämt med att servera kaffet, emedan den förnämsta af de väntade gästerna ännu ej infunnit sig.

Friherrinnan Stålhjelm var numera så ovan vid att vara ute i världen, att hon behöfde lång tid för sin toalett. Hennes svarta sammetsklädning och spanska långschal hade legat obrukade i många år. De voro icke längre moderna, men det betydde ingenting, ty friherrinnans fina smak sade henne, att man vid hennes ålder endast klär sig väl, när man klär sig oberoende af modet. Men släpet måste ordnas omsorgsfullt, spetslöjan på hufvudet draperas mycket väl, håret fram till gnidas med en yllelapp för att få fram dess forna glans, huden prepareras med pomador och puder — ty skulle friherrinnan nu åter visa sig i världen ville hon icke se ut som en ruin af sig själf.

Det blef en allmän rörelse i den stora salongen på Rosenlund, när familjen från Lindesnäs inträdde. Grefvinnan gick dem lifligt till mötes på midten af salongsgolfvet, och de båda gamla damerna kysste hvarandra hjärtligt; äfven gamle grefven afbröt sin påbegynta kurtis af småskolelärarinnan och skyndade, med en äkta hofkavaljers artighet, att föra friherrinnan till hedersplatsen i soffan, som hittills stått tom för hennes räkning. Hennes dotterdotter, Olga, ilade strax fram till flickorna Bolin, som voro hennes vänner och skolkamrater från Stockholm, och det blef ett kyssande och omfamnande utan ände, i synnerhet med Ninni, som var Olgas »bästa vän».

Förlåt mig, älskade unge, att jag ej kommit och hälsat på dig än, sade Olga. Men jag har haft så

mycket viktigt att tala med mormor om i dessa dagar. Du vet ju hvarför jag kommit ned till Lindesnäs.

Jag nekar inte till, att jag varit mycket, mycket stött öfver att du inte kommit, sade Ninni med denna lidelsefullt känsliga och upprörda stämma, som var så karakteristisk för henne.

Hon har varit alldeles utom sig af sorg och förbittring, sade Agda.

Å du min egen kära, stackars lilla Ninni! Alltid tar du saker så hett. Men när du får höra att allting är afgjort och att jag reser till Stockholm i nästa vecka och sedan strax till Paris!

Verkligen, verkligen! Din mormor har gifvit dig pengar?

Ja, det vill säga lånat mig. Hon gör det med stora uppoffringar — hon har måst taga en inteckning i själfva Lindesnäs, på trädgården, som är det enda hon har kvar där. Men hon tror på min framtid och därför gör hon det. Och hon skall inte göra det förgäfvets. Om ett år skall jag vara en stor sångerska, var säker på det.

Å, du lyckliga! utbrast Ninette med en blandning af glädje å vännens vägnar och bitter saknad för egen del. Du får komma ut i stora världen, får studera, utveckla dig, blifva något — medan jag! Jag skall stanna här hela vintern, du! Kan du tänka dig det?

Jag tänker mig alltid, att du skall finna någon utväg att komma ut, du också, sade Olga. Glädjen blir bara half för mig om du inte också får studera.

Och hvad vill fröken Ninni studera, frågade Olgas bror, Edvard, den unge skalden och pristagaren, med ett leende.

Ninette blef mycket röd. Lika blek som hon var i allmänhet, lika intensiv blef hennes färg vid hvarje sinnesrörelse. Det var ett så ideligt skiftande och känsligt ansikte, att hon knappast var att känna igen från den ena stunden till den andra.

Olga bara pratar! — Ja, det är en hemlighet ännu, sade Olga till brodern. Du skall icke fråga.

Kaffet var nu kringbjudet och förtärdt med allt sitt tillbehör af färskt småbröd, och nu var det högtidliga ögonblicket inne, då Sigrid, hennes två yngre systrar och ena bror skulle sjunga festsången till morfar.

Som snälla, väl dresserade skolbarn, ställde de upp sig kring pianot, guvernanten ackompanjerade, och de afsjöngo korrekt sin inlärd läxa, hvarefter de gingo och kysste morfar på handen samt fingo hvar sitt tjugukronstyecke i guld af honom, en stor rikedom för dem, som aldrig hade några pengar att disponera öfver.

Nu var det Olgas tur att låta höra sig. Med nedslagna ögon och hjärtat klappande af en halft rädd, halft lycklig sinnesrörelse, som hon alltid erfor då hon skulle sjunga, gick hon öfver golfvet tillsammans med sin bror och följd af allas blickar.

Hennes toalett, som ingalunda var ny för i år, då hon de sista par åren måst uteslutande föra på

resterna af sin forna lyx, syntes dock alla dessa landsortsbor såsom höjden af chic. En hvit kaschmirsklädning med invädda, sparsamt utströdda buketter, stora puffärmar, en stor, rund spetskrage kring halsen, det rödbruna håret djärft, enkelt uppvriddt i en enda toppig knut, för öfrigt med ett stänk af krusiga smålockar rundt kring hårfästet. Hon var långt ifrån så vacker som sin mor och mormor, hyn var litet rödaktig och fräknig, figuren allt för spenslig och obetydlig — men icke hade hon heller blifvit alldeles utan lott och del i den traditionella Stålhjemska familjeskönheten. Ansiktet hade den samma karakteristiska örntypen, som mormodern, med djärft utspringande näsa, liten mun och kort haka, samt samma stora, kupiga stålblå ögon, på en gång svärmiska och kalla. Hennes väsende var också mycket likt mormoderns, endast modifieradt af en flickaktig blyghet. Men samma inlärdä älskvärdhet och samma inre oåtkomlighet.

Brodern, en ovanligt vacker ung man, med ädla drag, djupa, närsynta ögon och ett yfvigt lockhår, satte sig till pianot för att ackompanjera. Olga blef stående, vänd till publiken.

För denna publik, hvaraf många aldrig hört en opera, syntes hennes sång, det dramatiska i hennes föredrag, stämmans egendomligt skära metallklang såsom en prestation af så utomordentlig konst, att de blefvo fullständigt hänförda. Olga sjöng den ena stora arian efter den andra, och man applåderade som i en konsertsalong.

En riktig Kristina Nilsson! En ny Jenny Lind! utropade den ena efter den andra.

Olga hade blifvit röd af sinnesrörelse och glädje, och hon såg mycket intagande ut, där hon nu stod, mottagande allas lyckönskningar med leende mun och nedslagna ögon.

Du lyckliga! O, du lyckliga! utbrast Ninni med rösten nästan kväfd af sinnesrörelse, i det hon kramade henne.

Olga var redan van att beundras i en societet med långt mer förfinad smak än denna. Hon hade ofta sjungit i sällskapslifvet i Stockholm, medan hon ännu var med »i stora världen», och hade alltid ansetts som något utomordentligt. Men denna gång gjorde dock framgången mera intryck på henne än någonsin, emedan det nu först blifvit bestämdt att hon skulle bli konstnärinna på allvar, och framför hennes sänkta ögonlock ilade berusande syner om stora triumfer på världens främsta scener, och hennes hjärta svälde af rörd och tacksam glädje öfver den lycka, som vände henne.

Men ett enda missljud skorrade henne i öronen och förstörde hela hennes fröjd.

Grefvinnan, som var en fin musikkännare, sade till friherrinnan: hon är ju redan så godt som färdig. Det fattas nästan ingenting i hennes utbildning. Man skulle blott önska lite mer känsla i föredraget.

Färgen flydde med ens från Olgas kinder. Det stack henne i hjärtat som ett dolkstyng.

Det fattas »blott» känsla i föredraget. Var det icke det samma som att säga att det fattas allt? Ty hvad betydde röst, metod, dramatiskt uttryckssätt emot detta enda! Denna kritik sårade så mycket djupare, som hon själf hade en inre aning om denna brist. Ingen hade sagt henne det förr — hennes väg hade hittills gått fram genom idel triumfer. Hennes lärare såväl som alla, hvilka hörde henne i sällskapslifvet, hade ju alltid blott bedömt henne som den begåfvade dilettanten — den rike mannens dotter, hvars talang var en prydnad jämförlig med skönhet och juveler. Grefvinnans kritik var den första stämman, som nådde henne från den yttre världen, hvilken stod utanför den slutna krets inom hvilken hon hittills rört sig — det var en stämman från den publik, som betalar sin konstnjudning och därför har rätt att vara fordringsfull — det var också en stämman från det allvarliga, stränga lifvet, som fordrar mer än det ger. Olga kände instinktlikt, att grefvinnan ej skulle kritisera henne så, om hon ej vetat att hon ville bli konstnärinna på allvar. Hon hade redan anlagt en annan måttstock vid bedömandet än den vanliga salongsmässiga. Och Olgas hela ömtåliga konstnärssjäl, närd af öfverdrifvet och okritiskt beröm, bäfvade samman vid denna lilla förkänsla af de strider, hennes nya bana öppnade för henne. För första gången genomilades hon af ett brännande tvifvel: om hon ej skulle lyckas? Om, trots allt, något väsentligt, själfva den stora konstens djupaste lifsvillkor, skulle felas henne! Hvad så!

Och som i en uppenbarelse såg hon framför sig sitt blifvande konstnärslifs bittra, sönderslitande själskval, hennes hjärta sammankrympte i en kväfvande ångestkänsla, och när hon gick tillbaka till sin plats kände hon sig så liten, så liten.

Olga hade redan i början af aftonen lagt märke till den ensamma unga flickan i den rödrutiga bomulls-klädningen och hon frågade nu Antonia, som satt bredvid henne, hvem denna var.

Antonia, som hela aftonen suttit med ett hemligt samvetskval öfver att hon ej hade mod att stiga upp och gå fram till de båda försmådda, som hon kände och höll af, blef glad att få lätta sitt hjärta genom att få beskrifva för Olga hvilken präktig flicka Bertha var, hur tappert hon sträfvade att utveckla sig och höja sig, hur svårt hon hade det med en supig far, hur intelligent hon var och hur hon led af sin falska ställning att hvarken höra till herrskaps- eller bondeklassen.

En timme förut skulle dessa meddelanden gått Olgas öra förbi, utan att hon fäst den ringaste uppmärksamhet därvid. För den framtida, stora sångerskan, som skulle blifva eftersökt på världens främsta scener, betydde en sådan liten undangömd intelligens med dess tysta strider ingenting. Men nu, då Olga satt där med halsen svällande af tillbakaträngd gråt, med hela den bittra förkänslan af kommande förödmjukelser, greps hon af en egendomlig sympati för denna stackars, ensamma flicka med hennes tysta strider.

Hon såg redan i tankarna sin egen blifvande ensamhet i Paris med ingen att förtro sina sorger och svikna förhoppningar till, och med denna medkänsla, som i sin djupaste grund var egoismens, var medkänsla med sig själf, reste hon sig och gick direkt mot Bertha. Antonia var öfverlycklig att få presentera dem för hvarandra och vågade nu också vara riktigt vänlig mot Bertha, då den firade, af alla beundrade, af alla afundade Olga var det.

För Bertha var Olgas vänlighet höjdpunkten af denna aftons bitterblandade lycksalighet. När hon hörde henne sjunga, syntes henne Olga som en uppenbarelse från en annan värld, så högt öfver henne, som en stjärna på himlafästet. Och nu sänkte sig stjärnan till henne. Olga talade med henne som med en jämnlige, underrättade sig om hennes lif, hennes studier, hennes förhoppningar. Bertha skulle velat kyssa hennes händer i tacksam glädje, men hon vågade ej, hon satt blott och såg på henne med en blick af så djup och intensiv beundran, att Olga å sin sida begynte känna sig tröstad och liksom återupprättad inför sig själf.

VI.

Bitter förödmjukelse.

A hvilken lycklig afton, sade Bertha till fru Holmberg, på hemvägen i vagnen. Hur skall jag kunna tacka er! Alla, alla voro så vänliga, endast grefvinnan var kanske litet kall — men det brukas väl så i sällskap — men gamla grefven var i stället så mycket vänligare. Vet ni hvad han sade till mig när jag tog afsked. Jag kommer snart och hälsar på i skolan, sade han. Jag vill se hur ni bär er åt med småttingarna. Tänk bara! Och fröken Olga bjöd mig att komma och se Lindesnäs. Ja, nu är jag riktigt på väg att komma med öfverallt.

Fru Holmberg sade ingenting. Bertha såg nog, att hon var litet förstämd, men hon förstod ej hvarför. Då de ankommit till fattighuset och Bertha stigit ur, körde pastorsn raskt bort därifrån, och Bertha stod ensam utanför porten i den ljusa sommarnatten.

Hon såg upp på den röda, laduliknande byggnaden framför sig med en drömmande, yrvaken blick.

Slottsbyggnaden på Rosenlund med sin strålande fönsterrad, som hon ännu vid vagnens sista svängning i den långa allén sett skymta mellan träden, stod ännu för hennes inre syn, hon hade under hela hemresan i vagnen drömt om den stora salongen med det hala golvet, där hon suttit som jämlike till alla de andra — och nu! Vid åsynen af fattighuset drogs hennes hjärta samman med en känsla af bitter förödmjukelse, hon såg och såg på det alltjämt med en ängsligt frågande blick, som om hon undrat om det verkligen var sant, att detta var hennes hem.

Med en beklämd suck beslöt hon sig slutligen att öppna porten för att stiga in. Hon vred och vred på dörrlåset, men det gick icke upp. Hvad? Hade man läst innanför? Man visste ju dock, att hon var ute. Hon bultade på. Ingen kom. Hon gick till fönstret till den stora stugan, där alla gummorna sofvo, och bultade på där. Slutligen kom då den så kallade förestånderskan och öppnade. Hur hemsk hon såg ut, denna skrumpna sjuttioåring, iklädd endast en gammal kjol, som mer liknade en smutsig säck än något annat. Bertha tänkte på gamla grefvinnan i sin svarta crêpedräkt, på friherrinnan på Lindesnäs i den släpande sammetsklädningen — ja, nu märkte hon nog att hon verkligen var hemma — hemma. Detta var hennes hem, detta var hennes likar i börd och samhällsställning. Och så skulle hon kanske själf sluta, om hälsan icke stod bi och om icke kunskaperna hjälpte henne, så att hon kunde arbeta sig upp. Å,

men hon ville, men hon måste upp, långt ifrån detta vämjeliga!

Hvem i jesse namn kan ha stängt porten? utbrast mor Kajsa. Det måtte vara det svinet, hennes far. Han kom hem dödfull i kväll.

Bertha teg, det gick som en kall rysning igenom henne.

Det är bäst hon aktar sig. Han var vild i kväll, fortsatte mor Kajsa. Han kunde slå henne fördärfvad.

Låt honom slå ihjäl mig om han vill. Det vore kanske det bästa, sade Bertha med en dof röst, för hvars ljud, hon själf bäfvade tillbaka, en sådan sammanträngd smärta låg däri. Hon var så underligt kall inför faran och så lätt och djupt krossad inför förödmjukelsen.

Tack, mor Kajsa, gå och lägg er och bry er inte om mig.

Ja, jag stänger dörren, det säger jag ifrån, sade mor Kajsa. Jag vill inte ha'n in till oss.

Hon gick och läste igen om sig. Bertha närmade sig dörren midt emot i förstugan, hvilken ledde till skolsalen, bakom hvilken hennes rum låg. Men till sin häpnad fann hon äfven denna dörr stängd innanför. Nu var det visst värdt att bulta på. Fadern skulle naturligtvis icke röra sig för att öppna. Hvad skulle hon då göra? Bedja mor Kajsa att få ligga bland fattighjonen. Nej, hu då! I den lukten — och fullt med ohyra! Men här i farstun kunde hon heller

icke bli stående. Här fanns icke ens en bänk att sätta sig på, och äfven här luktade det illa.

Hon öppnade porten igen och gick ut i vårnatten. Det var en njutning att åter andas den rena luften. Men natten var kall, det hade regnat de föregående dagarna så att marken var fuktig, hon var lätt klädd — hon vågade ej lägga sig ned i gräset. Hon fick väl gå hela natten då!

Det föreföll henne i början lätt, hon var i en sådan själsspänning, så många olika känslor stormade inom henne — dagens lyckliga intryck blandade med hemkomstens upprörande.

Hon gick stora vägen fram förbi prästgården, där alla luckor redan voro tillskrufvade. Bandhunden morrade åt henne, eljes skulle hon gått in på gården och satt sig litet på en bänk. Hon var redan trött och den otäcka hufvudvärken begynte komma. Om hon skulle gå in på kyrkogården? Här var så vackert och så fridfullt, under hängaskar och tårpilar, med en frodig gräsmatta öfver alla grafvarna. Här satte hon sig på en bänk, lyssnande till nattens röster. Och här somnade hon.

Hon vaknade med en stark rysning vid soluppgången och nästan sprang hem, men lyckades ej bli varm. Efter ett långt bultande kom slutligen fadern och öppnade. Han hade sofvit af sig det första ruset, men hans ögon voro ännu dimmiga och gången vacklande. Bertha sköt honom med vämjelse åt sidan utan att tala och skyndade in i sitt rum. Hon läng-

tade efter sin hårda, men rena bädd, där hon hoppades öfvervinna den dödsykla, som fått makt med henne. Men när hon kom in i sitt lilla, nätta rum med de hvita gardinerna möttes hon där af en vidrig syn. Fadern hade sofvit i hennes säng, som nu var allt utom snygg. Innan hon hann säga något, hade han halfsofvande krupit dit igen och snarkade snart djupt. Det återstod henne intet annat än att gå och lägga sig i hans bädd i köket, men hon kunde ej förmå sig att riktigt bädda ned sig däri, utan lade sig ofvanpå halfklädd och blef aldrig riktigt varm. Då hon följande morgon tog emot skolbarnen var hon gråblek och frös ännu samt hostade. Och en känsla af bitter, hopplös förödmjukelse sammansnörde hennes strupe så, att hon knappt för-
måde tala.

VII.

Nytt arbetsfält.

Fadern hade en dag helt oväntadt kommit vandra, medförande den underrättelsen till Bertha, att hennes mor var död och att han inte längre trufdes i den ensamma stugan, utan ville bo hos sin dotter. Detta hade varit ett dubbelt svårt slag, först att mista modern, som ändå, fast de måste lefva skilda, varit hennes stöd i världen, och så att få fadern till sig, han, som med sitt superi förbittrat hennes barndom och pinat lifvet ur modern. Hon hade under sista året dragits med eländet, så godt hon kunnat, men nu kände hon, att hon icke kunde stå ut längre som det var. Någon ändring måste det bli.

Det pågick ett reparationsarbete vid kanalbanken i år. Flera främmande arbetare hade kommit och en verkmästare, hvilken hade med sig hustru och tre barn. De hade hyrt sig in i ett litet hus på utkanten af staden och hustrun höll mat åt de andra arbetarna. Dessa gjorde sig snart kända i trakten för något visst

säreget i hela sitt uppträdande. De voro mycket stilla och fridsamma, aldrig kom en ed öfver deras läppar. De förtärde ej spritdrycker, och om söndagarna hade de gudstjänst och sjöngo psalmer på förstukvisten utanför stugan. De buro allesamman ett blått märke i knapphållet, på hvilket stodo bokstäfverna H. H.

Verkmästaren var en ung man på cirka trettio år, med ett stort, rätt uppstående ljust hår och ett par egendomligt lysande, fanatiska ljusblå ögon. Han var den förnämste talaren vid deras gudstjänster och hans kraftiga, sjungande stämma med det litet släpande uttalet hördes långt utåt vägen.

Dagen efter den natt Bertha varit utkörd ur sitt rum af den druckne fadern, infann hon sig på eftermiddagen i den gula stugan och frågade efter verk-mästaren. Hon berättade honom om fadern och frågade om han kunde göra något för att hjälpa honom.

Den unge mannen såg ganska betänksam ut, då han hörde hvilket förtvifladt fall det var.

Om en sådan förlorad stackare skall kunna hjälpas, sade han, så vill det till att en tar sig af honom helt och hållet, aldrig lämnar honom hvarken natt eller dag, stänger in honom, hindrar honom med våld, om det behöfs, att skaffa sig rusdrycker.

Ja, det kan man ju inte begära att någon skall göra, sade Bertha och hoppet sjönk inom henne.

Har då inte ni, som är hans dotter, tillräcklig kärlek för att åtaga er det?

Jag! Det är omöjligt — jag har ju min skola — och mig lyder han i alla fall inte.

Vi ha en broder, som kunde vara i stånd till det, fortfor eftertänksamt den andre. Han har så mycken kärlek, så det är något rent af märkvärdigt. Kan gubben göra något, så att vi kunna hitta på att använda honom och ha honom bland oss hela dagen?

Ja, han kan hugga och tälja och svarfva!

Jaså — ja — jag skall tala vid brodern, och så skall jag väl komma ner åt skolan till och ge fröken svar en dag.

Många voro de bekymrade kvinnor, som vädjade till verkmästaren i dessa dagar. Superiet var hela traktens olycka, och ju mer ryktet spred sig om dessa män som aldrig drucko annat än vatten och som hade en sådan förmåga att få andra med sig, ju mer sökte bekymrade hustrur och mödrar hjälp hos dem. Tillströmningen till bönesammankomsterna växte, så att den lilla salen snart ej räckte till. Då öppnade den gamle folkskolläraren i staden, Westerberg, som från början slutit sig till den nya rörelsen, stora folkskole-salen för dem om söndagseftermiddagarna, och denna fylldes snart ända ut i dörrarna. Under tiden stod kyrkan mer tom än någonsin. Prosten Wedberg hade just aldrig vetat att fylla bänkarna där, dit kommo endast de som af plikt känsla alltid gingo i kyrkan utan att fästa sig vid ett ord som predikades, men nu öfver-gåfvo till och med flera af dessa habituéeer honom, och till skolsalen strömmade många, som annars al-

drig brukade gå och höra ett guds ord, det vill säga af köpmännens och ståndspersonernas klass. Detta väckte prosten något från det försoffade tillstånd hvori han råkat, tack vare dagligt och flitigt toddydrickande samt bristen på alla andliga väckelser i en liten halfdöd småstad, där han icke fann någon jämlike, som han kunde utbyta tankar med. Ty prosten Wedberg var en både lärd och begåfvad man, som varit ämnad att göra en helt annan, större karriär — om ej oturen kommit emellan. På den tiden, då den vackra fröken Josefine Bring hade förälskat sig i den då vackre och ståtliga prästmannen, ansågs han som ett biskopsämne. Han hade visserligen alltid sedan sina studentår i Upsala varit något rumlare, men dock icke värre än att han, om han lyckats göra karriär, nog skulle vetat hålla sig uppe. Men han hade motståndare, han blef förbigången flera gånger, småstadslifvet underbläste hans olyckliga svaghet, och nu stod han förfallet nära, fast han ännu förde sin ståtliga figur så prydligt samt kunde vara så värdig och imponerande vid högtidliga tillfällen.

Han hade alltid känt sig sårad af att så litet folk kom i kyrkan, när han predikade. Han hade allt för ofta som ung man hört sina stora gåfvor framhållas, för att ej bittert känna, att den ringa aktning han nu åtnjöt var hans eget fel, och därför kränkte det honom dubbelt. Det var en ständigt bitter påminnelse om hur hans ungdomsdrömmar gått i kvaf.

Han grep sig samman i ett plötsligt utbrott af energi och förbjöd skolläraren att öppna skolsalen om söndagseftermiddagarna. Detta gaf de frireligiösa ett stort uppsving, det var förföljelsen som begynt och med den växte deras anseende ofantligt. Bertha Malms far hade nu verkligen blifvit upptagen i timmermännens krets och arbetade åt dem nere vid kanalbanken, åt med dem hos verkmästaren samt sof med en broder, som åtagit sig att bli hans frivilliga fångvaktare och aldrig släppa honom ur sikte, och hon själf hade nu blifvit de nyreligiösas entusiastiska anhängare. Och då hon hörde talas om prosten Wedbergs förbud, gick hon genast till sin liberale kyrkoherde, Holmberg, samt frågade honom om hon fick upplåta småbarnsskolesalen åt dem. Och detta beviljades gärna af den unge kyrkoherden, som från början ställt sig i opposition till sin kollega i staden.

Så blef då Bertha Malm medelpunkt för hela rörelsen, som med oförminskad fart fortgick hela vintern.

Antonia hade länge önskat att gå på ett af de ryktbara mötena, men hon vågade ej af fruktan att ådraga sig faderns vrede. För att dock få något reda på saken, hittade hon på att beställa strumpor till de små bröderna af en gumma på fattighuset, som var känd för att sticka mycket bra. Fru Wedberg gillade denna plan och uppmanade henne flera gånger att gå, men hon fann sig aldrig ha tid därtill, alltid var det något arbete, hon först skulle sluta, tills hon nu, söndagseftermiddagen, framkastade i en lätt, något

skygg ton: om jag skulle passa på och göra en promenad till fattighuset i dag, efter det är så vackert väder och jag inte har något annat att försumma.

Men då kommer du ju midt upp i deras bönemöte, anmärkte genast modern.

Jag går ju inte till skolsalen, sade Antonia med bortvända ögon. Jag går direkt in till gummorna.

Ack, tror du inte gummorna också äro därinne och höra på?

Det kan väl hända — men alltid kan jag väl få tala vid mor Kajsa, skyndade sig Antonia att säga, i det hon satte på sig hatten för att om möjligt afklippa vidare invändningar.

Hon hade hjärtat i halsgropen, då hon efter en halftimmes vandring kom fram till fattigstugan. Hon hade gått så fort som om hon trott sig förföljd. Det var för henne ett mycket stort och viktigt företag detta, att bakom ryggen på föräldrarna gå och liksom sluta sig till faderns fiender. Men hon måste göra det. Hon drefs därtill af en oemotståndlig röst, som sade henne att hon här kanske kunde finna kraft att ta upp kampen med en olycka, som undergräfdde hela hennes familjs lycka och bestånd, och som hotade att fullständigt ödelägga den gamle far, hvilken hon trots allt så högt älskade och vördade.

Då hon kom var redan mötet i full gång. Det var en varm vårdag, och dörrar och fönster stodo öppna. Hon stannade skyggt utanför och såg in i den öfverfulla salen. Det var verkmästaren som talade.

Den höga, sjungande stämman hördes långt ut på backen. Antonia stannade osedd af alla utanför fönstret och lyssnade.

Plötsligt sköt det en het blodström genom henne och hjärtat stod liksom stilla af blygsel. Det var om hennes far de talade. De utpekade honom här offentligt inför hans församlingsbor såsom en skam och vanära för sitt stånd, ett varnande exempel för alla.

Han förebrår oss att vi dra folk från kyrkan, fortfor talaren, men hur kan man då begära att folk ska kunna med någon andakt höra Guds ord tolkas af en man, som föregår med så dåligt exempel? Må han förbättra sig eller ska han så småningom inte få en enda lefvande själ i kyrkan. Vi förklara honom krig, krig mot hans dåliga laster, hans dåliga vandel, icke mot honom som människa, ty som sådan är han vår broder som alla. Ja, vänner, han är vår broder, icke vår föresyn och herde, som han borde vara, men vår stackars svage, syndige broder, en som vi skola söka rädda, om Gud förunnar oss det. Låt oss bedja för denne fallne broder.

Antonia gömde sig i djup blygsel bakom dörren och gråtande deltog hon tyst i bönen.

Hemkomsten.

Hur ofta hade icke Olga under sina ensamma studieår drömt om återseendet med de sina!*

Hon skulle vända tillbaka, ryktbar som en stor sångerska, hvilken debuterat på världens främsta scen och skördat lagrar. Hvilken glädje att komma hem sålunda! För detta hade hon arbetat första tiden och hon hade haft all anledning att drömma om denna ära, ty lärarna hade från första början af hennes studier spått henne en lysande framtid; hon hade en mezzosopran af ovanlig renhet och omfattning, och hon hade en musikalisk begåfning, en själfullhet i föredraget, som voro något utomordentligt. Dessutom var hennes utseende som skapadt för scenen, en hög, smärt, välproportionerad gestalt, ett fint, ovalt ansikte med en ovanlig rörlighet och uttrycksfullhet. När hon som tolf, fjorton års flicka talat om att bli konstnärinna, hade hela hennes omgifning motsatt sig det — en flicka i hennes samhällsställning gick icke till scenen. Hon hade då gått och afundats

* Se novellen *Gamla jungfrun*. (Ur lifvet III, 2:a häftet.)

alla fattiga flickor, som fingo bli hvad de ville, hade känt sig som offer och martyr och drömt om att rymma. Hennes ett år yngre bror, Edvard, hade alltid varit hennes förtrogne. Han understödde henne i hennes rymningsplaner, ja, funderade själf på att rymma med henne, emedan lifvet i det komfortabla och yppiga hemmet icke syntes honom lämpligt för hans utveckling till skriftställare, och mången kväll hade de båda syskonen tillsammans uppgjort de mest fantastiska planer. Men deras längtan bort från det lugna, betydtryggande, lyxfulla hemlifvet hos föräldrarna skulle snart besvaras på ett sätt, som de minst hade önskat eller tänkt. Då den stora krachen inträffade, hvilken snart nog följdes af faderns mystiska försvinnande, var Olga just kommen till den punkt i sina musikaliska studier, att hon kunde anses färdig som amatör-sångerska och att hon kunde börja studera på allvar för att bli konstnärinna. Hon ville till utlandet, men nu stod ett annat hinder i vägen än förut — hvarifrån taga medel? Hennes mormor, som då redan fått uppoffra betydligt för att rädda familjen från skandalen af vissa komprometterande papper, som voro ute i rörelse och som måste inlösas — kunde hon väl vända sig till henne? Och det var då som friherrinnan, hvilken förut varit den första att motsätta sig Olgas önskan att bli konstnär, insåg att det skulle vara dåraktigt att ytterligare bortslösa det kapital, som låg i hennes röst samt beslöt att göra den förut nämnda ytterligare uppoffringen för att låta

henne utbilda sig. Olga reste till Paris med löfte om ett årligt understöd i form af lån, som hon skulle betala igen när hon blefve färdig. Hon var ett år i Paris, gaf ut nästan intet och arbetade ofantligt. Friherrinnan var mycket nöjd med henne. Så kom hon följande år till Italien, där hon debuterade som Margareta, gjorde lycka och blef på modet. Debuten ledde dock ej till något engagement. Hon reste till London och där hade hon uppehållit sig hela sista året under förhoppning att få ett stort engagement, som med ens skulle göra henne rik. Här begynte hon göra af med större summor. Friherrinnan fick oupphörligt nya penningerekquisitioner, och till ursäkt anfördes, att Olga måste lefva på stor fot, måste skaffa sig dyrbara toaletter, vara mycket ute i sällskapslifvet för att skaffa sig förbindelser, ja, äfven muta åtskilliga personer. Men summan växte och friherrinnan underrättade sig slutligen, genom svenska ministern i London, om huru hennes dotterdotter lefde. Hon fick då veta, att Olga ansågs ha knutit en förbindelse med en ung, fattig konstnär, som hon hjälpt fram, hvars hela karrier hon gjorde och som på hennes bekostnad hade begynt lefva tämligen högt. Friherrinnans första tanke var att själf resa direkt ut till London och taga reda på allt. Men hon kände sig dock för gammal till ett sådant företag; sin dotter ville hon icke oroa, hon nöjde sig med att skriva till Olga, att om hon ej finge engagement snart, så kunde hon ej längre räkna på något underhåll, utan måste

återvända hem. Det blef en lång, ifrig korrespondens, ibland också telegram mellan Olga och gamla friherrinnan. Olga framhöll nödvändigheten af att icke strandsätta henne just nu, när hon stod så nära målet. Hon bedyrade också att den unge konstnären var ett stort snille och att, så fort de båda fått en ställning, ämnade de gifta sig. Friherrinnan fordrade att hon bröte med honom. Olga svarade att hellre skulle hon taga lifvet af sig. Slutligen fick hon debutera, gjorde lycka och skref att nu var engagementet säkert. Friherrinnan, som annars var så förbehållsam, berättade detta i staden. Men så kom ett förtvifladt bref från Olga: engagementet hade dock gått henne ur händerna, en annan hade fått det, genom de otroligaste intriger, Olga hade blifvit sjuk af sorg, hon höll på att mista sin röst. Friherrinnan bad henne komma hem och hvila sig, men hon vägrade. Genom nya korrespondenser med ministern fick friherrinnan ytterligare veta, att den unge konstnären, från den stund han såg Olgas stjärna i nedgående, hade börjat försumma henne och göra sin kur för en annan, att Olga var utom sig af svartsjuka, spionerade på honom och gjorde honom ursinniga scener, medan den unge mannen hade så liten hänsyn för henne, att han öppet sagt, att han bara önskade bli henne kvitt, men att Olga, ju mer han stötte henne tillbaka, blott blef så mycket efterhängsnare. Hon höll sig verkligen fast vid honom med en förbittrad egensinnighet, och ministern rådde friherrinnan att, till hvad pris

som helst, söka få hem den stackars flickan, som alldeles gick under på detta.

Men huru tvinga Olga, när hon icke ville? Det fanns ingen, som man kunde betro med att resa ut till henne. Edvard, som var hennes ende förtrogne, var för ung och svag för henne, hon skulle sluta med att få honom att gå in på allt hvad hon ville; och eljest fanns ingen inom familjen, som man kunde lämna ett så grannlaga uppdrag, ej ens modern själf. Axeline hade haft så mycket sorger. Det vore för grymt att inviga henne i allt detta. Friherrinnan hade blott en enda resurs, att neka vidare understöd. Men ej heller detta hjälpte. Olga förnedrade sig, hon skuldsatte sig till höger och vänster. Slutligen kom dock en dag ett bref, att hon ville komma hem. Den unge konstnären hade försvunnit från London, man trodde att han rymt med den andra, en gift dam. Olga hade ej vidare någon möjlighet att följa hans spår; medellös, skuldsatt, sjuk, visste hon nu ingen annan resurs än att antaga mormoderns inbjudning. Men komma hem efter allt detta och på detta sätt! Var det icke då bättre att dö? Hon tänkte därpå, hon hade nästan beslutat det, och det oaktadt fann hon sig en dag, mot sin vilja, nästan utan sin vetskap, stå på däck af den ångbåt, som förde henne direkt till Göteborg.

Hur annorlunda mot drömmarna om denna återkomst! Hem till det gamla Lindesnäs hade Olga alltid tänkt sig komma. Hon älskade detta ställe; där i

denna gamla park hade hennes äregiriga drömmar födts och fostrats, detta ställe hade en tjusning för henne som intet annat i världen. Hit skulle hon komma med honom, såsom hans unga brud, båda med ett stort rykte, båda efter en lysande konstnårsdebut, som omgaf bådans namn med denna nimbus hvilken endast följer konstnärerna. Och nu att komma på detta sätt! All denna förödmjukelse inför mormodern, som hon icke älskade och som hon visste hade hjälpt henne, icke så mycket af ömhet som icke mer af beräkning. Och Edvard — hur kunde hon se Edvard i ansiktet? Hennes förtrogne sedan barndomen, han som så öppet hade meddelat henne hvarje upplevelse i sitt lif, hvarje förödmjukelse så väl som hvarje framgång och som trodde att han i lika grad ägde hennes förtroende. Men för honom hade hon ljugit hela sista året. Hon hade sagt att hon var förlofvad med en ung konstnär, men hon hade aldrig sagt ett ord om att hon understödde honom, hon hade ej velat låta honom tro att den andra kunde ha någon beräkning i sin kärlek till henne — aldrig låtit honom ana sin svartsjuka och förtviflan. Och nu, när det sista slaget träffade henne, hade hon ej vetat hur hon skulle förklara för brodern att hon beslutit sig för hemresa. Hon skref blott, att hon var klen och kom hem för att hvila sig, ingenting annat. Men hon fruktade dock sammanträffandet med honom, ty väl kunde det gå att bedra honom i bref, men ansikte mot ansikte var det dubbelt svårare. Hon måste ju spela en komedi

för alla, ingen fick ju ana allt hvad hon upplefvat; hon visste ej ens att mormodern skaffat sig under rättelser bakom hennes rygg, hon var beredd att ljuga äfven för henne, för alla, alla. Hellre ljuga hvad som helst, intrassla sig i ett nät af lögner, än att låta någon ana sanningen. När hon nu satt på tåget från Göteborg och närmade sig den station, där hon skulle möta de andra, begynte hon att med stor ansträngning anlägga den mask, hon visste sig skola bli tvungen att bära hela sommaren. Den, som sett henne på ångbåten under öfverfarten från England, då hon hela tiden satt blek, med trött blick och stirrade i vatt-net, och som sett henne nu, då hon anlagt ett konst-ladt, ansträngdt leende, skulle knappt ha igenkänt henne som samma person. Då var hon vacker och tragisk, nu var hon affekterad och ful.

Hon kastade sig med öfverdrifven hjärtlighet i armarna på mor och syskon, då de möttes. Det blef ett lifligt talande, de voro så många, att de fingo vara ensamma i en kupé, och det blef ett sådant surr och prat, i synnerhet Olga hade så mycket att säga, att de andra knappt hade tillfälle att sticka in ett ord. Edvard satt tyst och såg på henne. Hon kände sig sårad af denna ordlösa granskning; anade han, med sin skarpa blick, att icke allt stod rätt till?

Återseendet med mormodern var kallt och tvunget. Hon visste redan för mycket, med henne var det svårare att spela komedi.

Det dröjde dock länge, innan det kom till någon förklaring mellan dem. De undveko hvarandra. Olga kände sig gripen af en oöfvervinnelig motvilja för denna mormor, som blifvit hennes fordringsägare, och som hon tyckte hade köpt henne, ägde en viss rätt öfver henne och som, genom att tvinga henne att komma hem, hade skilt henne från den hon älskade. Ty hon inbillade sig, att hade hon blott fått stanna i London, så skulle hon kanske återvunnit honom.

Äfven Edvard undvek hon, men af motsatt anledning. Hon höll för mycket af honom för att vilja bedra honom. Men säga honom sanningen var likväl omöjligt, först och främst, emedan hon icke tålde att han skulle tänka illa om hennes älskade och om hela hennes förhållande till honom, och för det andra, emedan hon kände, att i samma stund hon skulle tala härom, var det slut med hennes själfbehärskning och hon skulle bryta ut i en sådan gråt, att hon tyckte den aldrig skulle kunna stanna mer.

Edvard såg och kände smärtsamt, att hon undvek honom, men han förstod ej hvarför. Han hade gärna velat göra henne en mängd frågor, men han kom sig icke för. De gingo ut ibland och spatserade ensamma tillsammans, och han hoppades då alltid få ett tillfälle att tala om hennes personliga förhållanden, men hon förstod alltid att leda samtalet öfver på mer allmänna ämnen.

Brunnsäsongen var nu i full gång, och ortens ungdom begagnade med förtjusning detta tillfälle till litet förströelse i deras vanliga enformiga lif. Antonia, som annars aldrig fick komma ut, fick alltid skrifva in sig som brunnsgäst och vara med om nöjena, emedan hennes mor behöfde dricka brunn och bada för sin hälsa och ville ha sällskap på färden ut och in i omnibus samt på promenaden därute. Men i år grep icke Antonia som annars detta tillfälle att söka få litet ungdomsglädje och ifrigt fika efter möjligheten till litet kurtis. Hon var nu så uppfylld af sitt lifs stora intresse under de senaste åren, nykterhetssaken, att hon begagnade hvarje tillfälle att verka i ämnet och hon gjorde därför vid brunnen företrädesvis bekantskap med äldre herrar, med hvilka hon kunde tala om vikten häraf och som hon sökte värfva till bundsförvanter. Hon hade ej ännu vågat anlägga det blåa bandet, emedan det skulle vara ett öppet trots mot hennes far att ställa sig på hans motståndares sida. Men i hemlighet besökte hon ofta verkmästaren i hans bostad eller gick ned till kanalbanken, där han arbetade, och det var i samråd med honom, hon nu öfvertagit propagandan vid brunnen. Allt detta var för henne dock egentligen blott en förberedelse till det stora slag, hon en gång ville slå, då hon fått tillräckligt mod och kraft därtill. Hon hade ännu ej riktigt klart för sig hur det skulle gå till, men hon såg framför sig i svaga konturer, som redan kommo hennes hjärta att klappa i spänning, den stora strid

hon skulle kämpa mot sin egen fruktade fader, hon, lilla svaga rö, som alltid varit rädd och alltid betryckt, hon skulle våga taga upp kampen en dag — ja, segra. Detta hennes stora framtidsmål kastade sitt ljus öfver hela hennes lif, hon gick framåt emot det hvar hon än gick, och såg det ständigt hägrande framför sig.

Flickorna Bolin blefvo mycket uppmärksammade vid brunnen af de ytterst fåtaliga unga herrar, som voro där. Ehuru Antonia icke mer egentligen tänkte på kurtis, undrade hon dock ibland huru det kunde komma sig, att alla herrar tyckte så mycket om de flickorna. De voro ju icke vackra alls — men de måtte väl ha detta hemlighetsfulla något, som kallas herrtycke, slutade Antonia sina funderingar.

Edvard var sårad af sin systers tillbakadragenhet mot honom. Han hade gladt sig så mycket åt denna sommars samvaro med henne och hade alls icke tänkt ta del i sällskapslifvet vid brunnen. Men när han ej kunde öfvervinna Olgas kyliga tillbakadragenhet, begynte han i stället att söka upp andra, kom ofta till brunnen, och snart var en liten kurtis mellan honom och Agda i full gång. Agda hade först talat med honom om Olga, som hon högt beundrade. Skulle hon aldrig komma till brunnen? Nej, naturligtvis, hon hade varit så mycket ute i stora världen, hon föraktade väl en sådan här liten obetydlig badort. Men o, om man finge höra henne sjunga en gång — var det inte möjligt? Alla vid brunnen talade icke om annat än detta — de tänkte arrangeras en soaré

för de fattiga, egentligen bara för att Olga då ej skulle kunna neka att sjunga. Edvard var med om denna plan — han förklarade, att han skulle vara mycket glad om man kunde hitta på något, som förmådde hans syster att börja sjunga igen, han var så ledsen öfver den idé, hon fått att ej mer låta höra en ton. Det blef en komplott mellan honom och Agda att ställa till denna soaré.

Olga, som märkte hur brodern allt oftare var hemifrån, i stället för att, som han oupphörligt skrivit till henne hela våren, ägna denna sommar helt och hållet åt henne, kände sig stött därpå och detta ökade hennes bittra sinnesstämning. Naturligtvis, alla öfvergåfvo henne nu; när man är olycklig är man otreflig för alla, icke ens de allra närmaste stå ut med en.

Ju oftare Edvard vid bordet talade om den tillämnade festen, ju mer harmades Olga öfver att han kunde sysselsätta sig med dylik strunt, och vara så uppfylld därpå, att han icke ens såg huru hon led och kämpade. Hon trodde det var hans fel, att hon ej gaf honom sitt förtroende. Hade han bara bedt henne en gång på ett hjärtligt och broderligt sätt att öppna sitt hjärta för honom, så skulle hon gjort det och funnit en lättnad däri. Men i stället sprang han och lekte änkleken med dessa landtflickor, som inte ägde en tanke i sina små tomma hönshjärnor!

Olga hade tagit sig för att följa Edvard till brunnen om morgnarna för att fortare få ut sin post.

Hon väntade hvarje dag bref från *honom*, men det kom aldrig. Det var en dagligen växande pina och ångest. Hon hade visserligen gjort honom många sorger under deras samlif, men när de skilts, hade han dock bedyrat att han älskade henne och lofvat skrifva, och de hade öfverenskommit att träffas igen, så snart det skulle bli Olga möjligt att resa ut. Och nu, alltsedan hennes afresa, icke en rad. Det gjorde henne allt mer utom sig, och hon var slutligen så enerverad, att ingen kunde tala till henne utan att få en snäsa, och medan hon gick där med denna förtviflan i hjärtat, pågick alltjämt det tomma, ytliga, jäktande nöjeslifvet vid brunnen och Edvard kom mer och mer in i det, syntes det Olga. I själfva verket var han dock egentligen blott upptagen af att förbereda den stora soaré, där han hoppades locka Olga att medverka, och hans hemliga samtal med Agda, ibland hastigt afbrutna då Olga nalkades, hvilket mycket sårade denna, gingo blott ut på hur man skulle ställa till, för att göra det rent omöjligt för Olga att undgå att sjunga. Det var ingen, som visste det djupaste skälet till hennes ihärdiga vägran. Då hon sista gången sjöng på en konsert, var det *han*, som ackompanjerade henne. Hans förmåga att förstå hennes sång, att låta ackompanjemangets liksom smekande följa äfven hennes mest oväntade stämning var något utomordentligt, och det hade alltid varit henne en njutning att känna detta fullkomliga förstående. Ibland hade hon satt det på prof, genom att tillåta sig plötsliga

öfvergångar och improviserade drillar, men aldrig hade hans blixtnabba uppfattning svikit. Och den glädje, de haft af dessa konserter och soaréer i Londons högsta societet, där Olga var en hedrad och eftersökt gäst, såsom själf en dame af stora världen och dit han bjöds som hennes ackompanjator! Hur många lyckliga aftnar tillsammans, då han först hämtade henne, beundrade hennes toalett och hennes skönhet, då de sedan åkte tillsammans i den slutna vagnen, kommo in tillsammans i den upplysta salongen — och Olga sedan hela aftonen, omringad och beundrad som hon var, blott såg honom, blott sökte honom med blicken. Och sedan, då de gingo till pianot, hela det hemliga, af andra oförstådda, för dem betydelsefulla, samtal de förde genom hennes sång och hans ackompanjemang! Hennes sång som sade: vill du vinna mig, skall du följa mig och förstå mig, och hans spel som svarade: jag icke blott förstår dig fullständigt och följer dig. Jag behärskar dig äfven, du följer också mig. Det hade varit aftnar fulla af berusning. Mellan dem hade kommit andra, mer lidelsefulla, stunder, då den unge mannens kärlek blef mer fordrande, men då Olga — som midt uppe i sin förälskelse dock bibehöll en viss köld, en viss önskan att låta sig åstundas länge, innan hon gaf sig, en viss fruktan för den hängifvenhet, som skulle komma henne att förlora sitt öfvertag öfver honom — gjorde honom förtviflad genom en beräknad tillbakadragenhet, i det ögonblick, hon låtit honom hoppas allt. Han hade många gånger

bedt henne att bli sin hustru, men hon hade svarat nej. Konstnärer borde icke gifta sig; hon ville vara fri och hon borde också vara det; älskade hon honom tillräckligt för att vilja tillhöra honom, så kunde hon göra det ändå — hon hyste inga skrupler. Hon hade hittills varit oåtkomlig för alla de förföljelser af detta slag, som möta en sångerska vid hvarje steg af hennes bana, icke emedan Olga hade några moraliska principer, men helt enkelt emedan hon ej hade smak för lätta äfventyr. Hon varnade honom, att, om hon en gång skulle älska honom riktigt, skulle hon bli tyrannisk, svartsjuk och absolut fordrande. Först då han begynte draga sig tillbaka, efter hennes nederlag, och göra sin kur för en annan, var det som hennes förälskelse och lidelse stegrades till sådan grad att hon icke längre var herre öfver sig själf. Dels därför, dels af beräkning att på detta sätt säkrare fasthålla honom, blef hon nu hans älskarinna — nu först, sedan han icke längre älskade henne så som förr, nu först, då detta frivola besittningstagande ej längre hade lidelsens glöd, ej längre kunde medföra lycka, utan var för henne endast en förtviflad förödmjukelse. Kort efter detta var det, som de måste skiljas.

Allt detta kunde hon ju icke berätta, icke ens för sin närmaste vän och förtrogne, bror Edvard, och icke kunde hon heller säga honom, att, om hon skulle sjunga på denna konsert, skulle minnena bli henne öfvermäktiga och hennes röst brytas af gråt.

Hon hade en väninna i London, som umgicks i samma kretsar, där han umgicks och som nu meddelade Olga allt, hon visste om honom. En dag kom ett bref från denna, att hans kurtis med den gifta damen begynt bli så komprometterande, att man talade om att den äkta mannen ämnade begära skilsmässa, hvilket skulle medföra, att den unge Archibald blefve bunden vid henne på ett sätt, som kunde förstöra hela hans framtid. Väninnan tillade, att, om det var någon möjlighet, borde Olga nu komma ut till London och afbryta denna historia. Olgas första impuls var att ögonblickligen gå till sin mor och säga att hon ville resa, utan att förklara sig, trotsande allt, låtande dem alla tro om henne hvad de ville. Men — hvar taga pengar ifrån? Detta var det värsta. Hon var nu alldeles utan medel, i stor skuld till mormodern. Hon var färdig att förödmjuka sig och be att få låna af hvem som helst, där hon kunde ha någon utsikt om framgång, af gamla grefvens på Rosenlund, till exempel. Men — Edvard! Edvard hade besparingar. Han hade på sista åren förtjänat ett par tusen, som han afsett för en resa utrikes, till London till Olgas debut, tänkte han, då det varit fråga om den, i alla händelser till en resa med henne. Om hon skulle be honom om dem — han behöfde dem ju i alla fall icke just nu, och hon skulle sedan nog finna medel att betala dem? Men huru bedja honom därom, utan att ge honom sitt förtroende? Och gaf hon honom det, skulle han väl då vilja under-

stödja denna resa? Och dessutom, han var ju så upptagen af den där lilla Agda, af konserten, af alla möjliga dumbheter, att han kanske ej skulle ha sinne för att höra hennes historia. Han önskade, att hon skulle sjunga på den här konserten, Gud vet hvarför han önskade det, det var väl emedan den där dumma Agda satt det i hufvudet på honom — han gjorde ju allt hvad hon ville. Men om hon nu skulle sjunga för att tillfredsställa honom, så kunde hon kanske sedan lättare be honom om en tjänst tillbaka? Ja, hon ville sjunga, hon kände sig ha kraft till det nu. Beslutet att resa, öfvertygelsen om att detta outhärdliga, passiva lif af väntan och spänning nu skulle sluta, att hon skulle få komma ut, återse honom och möjligen vinna honom tillbaka, allt detta gaf henne ny kraft. Hon kände att hon var i stånd att sjunga, hon skulle icke nu öfvervinnas af sentimentala minnen när hon sjöng, nu då hon beslutat att återse honom om några dagar. Konserten skulle just vara två dagar efter sedan hon fått det där brefvet. Hon lofvade sjunga och började öfva sig. Hon var besluten att be brodern om pengar och att resa omedelbart efter konserten.

Ryktet om att den stora sångerskan slutligen gått in på att uppträda, gjorde den största sensation vid badorten, hvars fest i följd af detta lofvade att bli en stor succès. Hela societeten i grannskapet, ända till den i en större stad, som låg på en timmes järnvägshåll från brunnen, anmälde sig som deltagare. Edvard var glad öfver denna framgång och hoppades att den

skulle bryta udden af systemens melankoli, och Agda deltog så hjärtligt i hans glädje — att han ej kunde låta bli att kyssa henne. Och han fann denna kyss oväntadt varmt besvarad. Agda kastade armarna om hans hals med en sådan häftighet och innerlighet, som om hon länge gått och väntat på detta närmande, och detta gjorde att Edvard, helt oförmodadt, en halftimme efter fann sig vara förlofvad samt öfver öronen kär i sin fästmö. Det var en öfverraskning. Han hade visst tänkt därpå, svagt — såsom en framtidsmöjlighet, men han hade långt ifrån ämnat göra det så hastigt, så mycket mer som långa förlofningar voro stridande mot hans allra mest bestämda principer.

Knappast var han därför nu förlofvad, förr än han började tänka på bröllopet. Men hvad skulle de lefva af? Han anförtrodde Agda sina bekymmer; men hon visade sig till hans öfverraskning icke alls oförberedd härpå, hon hade redan tänkt ut. De skulle ingå ett modernt äktenskap, där icke hustrun lät försörja sig af mannen, utan där båda parterna arbetade. Hon skulle skaffa sig någon kontorsplats, han skulle skriva. De skulle bo i två rum och gå ut och äta på hushållsskolan. Han, öfverraskad och förtjust att på detta sätt finna alla svårigheter undanröjda på förhand, föreslog att de då skulle gifta sig tvärt, ännu denna höst. Och de kände sig så rika genom sitt blifvande arbete, hon på den kontorsplats, hon ännu icke fått, och han på de böcker, han icke ännu skrivit, att de beslöto att tillsammans realisera hans gamla dröm om att göra

en liten utrikes resa — hvartill hans sparade tre tusen kronor skulle användas. Till den lilla bosättningen behöfde de ingenting, ty det visste Agda att hennes far med glädje skulle gifva dem.

Edvard var alltså ofantligt lycklig denna dag — dagen före konserten — när han gick hemåt. Han ville berättas sin syster allt. Han skulle ej löna hennes brist på förtroende med samma mynt, tvärtom, han ville visa henne att hon alltjämt var hans käraste och förtrognaste vän, och han gick och drömde om hur Olga och Agda skulle bli goda vänner, hvilket för honom var ett villkor för att bli lycklig med sin hustru. När han kom in, full af det han ville säga och sökande Olga, kom denna just lifligt emot honom och det syntes, att äfven hon hade något att meddela. Detta var så ovanligt och så nytt, att han väntade att hon skulle tala först. Han såg att hon var upprörd, hon tog honom under armen och drog honom med sig ut i parken, till ett af de många ensliga ställena där under de stora träden.

Edvard — vill du göra mig en stor tjänst? Du har alltid sagt mig, att, om jag behöfde dig, skulle det vara dig en glädje — men vill du göra det också utan att fordra mitt förtroende, utan förklaringar — och vill du tro att min tystlåtenhet inte är brist på tillit till dig — men bara tro på, att jag inte kan tala om vissa saker utan att brista i gråt och förlora hvarje gnista af den själfbehärskning, som jag så hårdt kämpat för att bevara hela denna sommar?

Ja, kära Olga, gör som du vill — säg mig hvad du vill och låt bli att säga hvad du inte vill — jag finner mig i det.

Han sade dock detta i en något sårad ton, som gjorde henne ondt.

Edvard — den dag skall komma, vill jag hoppas, då jag skall kunna tala öppet med dig — men nu kan jag bara säga dig detta: det är alldeles ovillkorligen nödvändigt för mig att resa ut till London igen strax; vill du låna mig dina pengar, som du har på banken?

Edvard blef märkbart blek och fick en liten krampaktig ryckning kring läpparna. Han besvarade ej strax hennes fråga, utan gick och slog ikring sig med käppen på gräset, så att blommorna flögo rundt för hans käpp.

Eller har du tänkt använda dem till något annat? frågade Olga med sväfvande stämma och såg skyggt upp.

Nej — nej bevars — om du behöfver dem så — naturligtvis — men är det verkligen rätt att du nu reser dit ut igen — om du vill träffa honom så — hvarför kan han inte komma hit och söka upp dig? Om inte han gör det, så är det väl därför att han icke älskar dig som han borde! — Bör du det?

Å, det var hvad jag väntade! utbrast Olga. Därför har jag inte velat tala vid någon, emedan jag visste att ni strax alla, alla skulle komma och kasta mig i ansiktet dessa konventionella betänkligheter —

hvad betyder det för mig om det är den ene, som bör söka upp den andra eller tvärtom — han må älska mig eller icke älska mig, jag älskar honom och jag vill se honom och hålla honom kvar. Och lyckas jag inte, så vill jag dö — det är allt.

När du talar så, låter jag dig inte resa ensam till London. Jag har ju alltid ämnat dessa pengar till en resa med dig — låt oss då följas åt.

Han var blek, då han sade det. Han tänkte dock icke på sin egen uppoffring att resa med en förtviflad och desperat syster, i stället för att göra sin bröllopsresa med en ung och förälskad hustru — men han tänkte på hur Agda skulle taga detta, att han svek henne för systemens skull, hon som ändå var så svart-sjuk på Olga, och han fruktade nästan att han härigenom skulle mista hvad han så nyss vunnit.

Om du vill följa mig, så tackar jag dig, sade Olga i en något lugnare ton. Jag är verkligen rädd för denna resa — rädd för mig själf, om jag blir ensam.

Jag tror också att mamma och mormor aldrig skulle gå in på att låta dig resa ensam nu, tillade Edvard, som sökte alla de skäl, han kunde finna, för att urskulda sig hos sin fästmö.

Om de hindra mig, så rymmer jag, svarade Olga med detta mörka trots i blicken, som hon hade efter fadern.

I själfva verket blef underrättelsen om att Olga skulle resa mottagen med en ytterlig bestörtning i

familjen, och endast Edwards meddelande, att han ville resa med henne, kunde något lugna dem. Friherrinnan var dock ytterst missnöjd och sökte att få tala med Olga ensam, hvilket denna skickligt undvek. Hon skyllde nu på konserten; hon måste öfva sig, hon hade aldrig tid med något annat.

Agda väntade hela följande dagen på Edvard. Hon hade redan talat om sin förlofning i familjen och hoppades, att han skulle infinna sig hos föräldrarna det tidigast möjliga. Hon blef alldeles utom sig, då han icke kom. Men det var icke annat att göra än att finna sig i att gå med de andra till konserten, utan att ha fått se honom. Hon gick med gråten i halsen hela dagen och såg blek och nervös ut i sin nya, hvita klädning; till och med läpparna voro hvitaktiga och den litet fräkniga hyn syntes alldeles blodlös, ögonen stora och irrande. Man såg att hon var färdig att få ett hysteriskt utbrott hvilket ögonblick som helst, och hennes stämning hade icke förbättrats af en liten scen med mormodern, som känt sig djupt kränkt af att ha varit den sista i huset, som fått veta om förlofningen, och endast genom att lyssna vid en dörr. Ty mormor var känd för att, hvad hon visste, det visste strax hela staden, ehuru, som hon själf sade, det var rent obegripligt hur man kunde skylla henne för att tala om något, hon som aldrig gick utom dörren. Så länge fästmannen ej infann sig i huset, gick det ej an att ryktet kom ut i

staden. Agda var därför utom sig för att mormor fått reda på frieriet.

Äfven för Antonia var detta en dag af stora sinnesrörelser. Hon hade låtit öfvertala sig att hålla det stora föredraget, som skulle öppna festen — ett nykterhetsföredrag, vid hvilket lista till teckning för inträde i H. H. skulle utläggas. Hon sade, att hon låtit öfvertala sig, men i själfva verket hade hon på det ifrigaste önskat det uppdrag hon nu fått. Hon hade, alltid i djup hemlighet för utanför stående, öfvat sig som talarinna någon gång i den lilla kretsen i skolsalen, dit hon nu ofta kom om söndagsaftnarna, alltid under förevändning att gå och söka Bertha Malm, med hvilken hon knutit en vänskapsförbindelse.

Fadern hade kanske en misstanke om hvarför hon så ofta gick dit, men han ville ingenting säga. Han kände på sig att, om han verkligen finge reda på att hon ginge dit, skulle han bli så ond, att det skulle bli ett af dessa fruktansvärda våldsamma uppträden, som hans förstörda nervsystem kom honom att ställa till ibland, och som voro så måttlösa, att hela huset darrade därunder i veckor efteråt, och att han själf led däraf som efter ett sjukdomsanfall. Han låtsade därför som om han ingenting begrep — modern däremot visste snart allt, men hennes förebråelser och klagan kunde ej hindra Antonia, som kände sig lycklig att få lida för sin sak. Vid ett par af dessa möten hade det emellertid visat sig, att Antonia hade mer än vanliga talaregåfvor och det

blef därför snart en gemensam önskan hos hennes förbundsmedlemmar, inom societeten, att hon vid den stora festen skulle få tillfälle tala. Modern visste, att hon skulle hålla ett föredrag, men hvad det skulle handla om, visste ingen. Antonia hade blott gifvit mycket sväfvande upplysningar härom. Med hvilken hjärtklappning hon förberedde sitt stora slag — att framägga boken, där man skulle skriva in sig, för fadern och att i allas närvaro uppmana honom att, såsom ett föredöme för de andra, skriva sitt namn först!

Alla voro redan samlade i stora brunnssalen, man väntade endast på familjen från Lindesnäs. Agda satt med irrande ögon och darrande läppar — inte ens den uppmärksamheten hade han visat henne att komma så pass tidigt, att de kunde få tala ett par ord med hvarandra innan festen började! Allas uppmärksamhet var med spänd nyfikenhet riktad på dörren. Det var första gången i år Olga skulle visa sig i större sällskap, och alla voro nyfikna att se henne. Slutligen slogos båda dörrarna upp med en viss eklat, och familjen från Lindesnäs trädde in. Olga i en toalett, som var för mycket Londonsk för denna enkla societet: i hvit, urringad sidenklädning, en krans af prästkragar kring det blonda håret samt två rader pärlor kring halsen. Det gick ett ofrivilligt ah! genom salen. Hon var en företeelse från en annan värld, vacker, elegant och kall, med en djup likgiltighet för alla hvilka omgäfvö henne, så tydligt uttryckt i det stolta ansiktet, att den imponerade på dessa enkla män-

niskor, som kände sig underlägsna i allt — i dräkt, i hållning, i världsvana. Hon bar en crepeschal af blekaste blått, hvilken låg som en sky om hennes axlar, det guldröda håret var uppsatt så att det förvånade genom sin djärfva enkelhet, bara en tung öggla långt ner i nacken; den mjällhvita hyn var mycket blek, och ögonen, starkt undertecknade med svart, syntes så underligt stora, mörka och glansfulla i detta färglösa ansikte, mot detta blonda hår och denna hvita dräkt.

Unge grefve Axel Mård, den blifvande fideikommissarien till Rosenlund, hvilken varit i Wien som attaché när Olga senast var nere på Lindesnäs, såg henne nu för första gången sedan hon var barn, och blef genast ytterst intagen af hennes utseende. Han bekikade henne med sin lorgnett hela tiden, och han bedyrade sedan, att det var första gången i hans lif som det händt honom, att han gjort detta utan att föremålet en enda gång vridit på nacken, eller annars tyckts märka honom. Tusan, hvad hon måtte ha viktiga tankar i hufvudet!

Agdas blickar flögo strax till Edvard, men, då han såg på henne med en bönfallande och orolig blick, såg hon bort. Hon ville visa honom, att hon var riktigt, riktigt ond på honom.

Föredraget begynte. Antonia, i början blek och stapplande på stämman, tog så småningom mod till sig. Hon talade varmt och med en viss banal väl-talighet, som gjorde stor verkan, om den förfärliga

fiende till familjelycka, framgång, och sund utveckling, som hemsökt vårt land mera än de flesta. Hon målade tillståndet i många af de bonde- och arbetarfamiljer hon besökt, och skildrade huru folkets lycka och välstånd egentligen helt och hållet berodde af denna enda sak: super mannen eller super han icke? Nästan öfverallt, där mannen icke söp, hade hon funnit att folket bärgade sig bra, familjerna voro eniga, de hade allt hvad de, med sina små fordringar på lifvet, behöfde för att vara lyckliga. Men så snart mannen drack, voro nöd, elände och alla slags lidanden hustruns och barnens lott.

Redan vid hennes första ord härom hade de flesta begynt röra på sig och förundra sig öfver taktlösheten hos dottern till en känd drinkare, att på detta sätt liksom bringa saken inför offentligheten. Prosten var så häpen, att han ej visste hvad min han skulle hålla. Det var rent af pinsamt att se det gamla, hvita hufvudets oroliga rörelser och blickens skygga kastande hit och dit. Dottern fortsatte med sin vackra stämma, som hon ärft efter fadern och som i dag lät vackrare än någonsin, emedan den var så genomhäfvad af känsla. Hon slutade ungefär så:

Skola vi lyckligare lottade då icke göra något för att lindra de lägre klassernas stora börda? Vi, som icke häri synda, som icke känna frestelse för egen del, vi kunna dock genom att försaka det, som för oss blott är en oskyldig njutning, gifva ett styrkande

exempel åt de andra, och bilda ett stort broder- och systerskap med dem.

Vid föredragets slut gick Antonia omkring för att värfva underskrifter. Det stora ögonblicket i hennes lif var kommet. Hon närmade sig med sänkt hufvud sin far, allas ögon följde dem. Prosten satt som en gammal syndare inför sin dotter. Denna offentlighet förödmjukade honom; han som alltid stått så myndig mot hela sin familj, hade tvingats att sänka sitt hufvud inför denna dotter, som förut alltid darrat för honom.

Han svarade emellertid på hennes uppmaning, att han ej gillade nykterhetsföreningarna, att i detta fall hvar och en måste vara fri, att han speciellt icke gillade den förening, till hvilken hon slutit sig, emedan den utöfvade en religiös lekmanaverksamhet, som var stridande mot kyrkans ordning; att han för öfrigt hade väntat af sin dotter, att hon skulle visat honom det förtroendet att tala vid honom om detta enskildt, innan hon uppträdde offentligt i en sådan sak, men att, då hon nu trott sig böra handla på egen hand, fick hon också göra det på eget ansvar och icke söka blanda in honom däri. Härmed reste han sig, gjorde en vink till sin hustru och de följdes åt ut. Antonia stod högröd och alldeles bragt ur fattningen. Några personer hjälpte henne ur förlägenheten genom att närma sig för att skriva in sig i hennes bok, och det blef till och med en ganska stor seger för Antonie. Saken hade dels i sig själf väckt sympati, och dels hos församlingsborna den önskan att gifva prosten en

lexa mycket bidragit. Antonia började fatta mod, ehuru hon bäfvade för att återvända hem efter hvad som förefallit. Hon vände sig till unge grefve Mård, som stod i närheten. Nej tack, svarade denne skämtande. Jag är ingen drinkare, men att afstå från en oskyldig njutning tycker jag sannerligen skulle vara ett rent barbari.

Tycker ni icke, att, om man med den lilla försakelsen kan hjälpa många olyckliga medmänniskor, det kan vara värdt att göra det offret, frågade Antonia med osäker röst. Hon kände sig alltid mycket blyg och betryckt inför den unge grefvens öfverlägsna säkerhet och världsvana samt ovanligt vackra och distinguerade yttre, som mycket imponerade på alla.

Nej, det tycker jag visst inte, fortfor han. Jag vet ingenting meningslösare än försakelser, vare sig man gör dem för en annans väl eller för sin egen eviga salighet. Må hvar och en njuta af lifvet allt hvad han förmår, det är min enkla moral.

Edvard hade under tiden närmat sig Agda, och en häftig scen utspelades mellan dem i ett hörn af salen. Han sade henne, att de måste uppskjuta sin förlofning någon tid, det gjorde honom mycket ondt, men hans syster behöfde honom, och han måste resa ut med henne för att hjälpa henne ordna vissa ekonomiska frågor med afseende å engagement och dylikt. Agda, som gått med gråten i halsen hela dagen, fick ögonen öfverfulla af tårar vid hans första ord, hon sväljde och sväljde och bet i näsduken för

att hindra sig att utbrista i högljudd gråt, och hon lyssnade på honom utan att våga yttra ett ord, af fruktan att då förlora hvarje måtta. Han såg hur hennes ansikte förändrades och formligen förvreds, och det skar i honom med en sådan smärta, att äfven han hade svårt att tala.

Du tror att jag icke älskar dig — att detta inte kostar mig något! utbrast han slutligen.

Hon ville tala, men det blef blott ett öppnande och slutande af läpparna, hvilka skälfdde och förvredo sig som i krampaktig gråt, utan att dock någon snyftning kom fram.

Kom — låt oss gå ut i parken, sade han och drog henne med sig, själf färdig att brista i gråt vid åsynen af hennes häftiga smärta.

Knappt voro de ensamma under träden i augustinattens lätta skymning förrän Agda gaf vika för sin sinnesrörelse, lutade sig mot en trädstam och brast ut i hejdlös gråt. Han tog henne om lifvet, han ville kyssa henne, men hon nästan skrek: gå! gå! — Edvard förskräcktes öfver den lidelsefullhet, han upptäckte hos denna lilla, bleka flicka; han hade ej anat den förut, ehuru han som andra hört talas om de häftiga scener, hvilka allt som oftast förekommo inom doktors familj. Barnen hade efter den försupne fadern ärft ett rubbadt nervsystem, hvilket ytterligare förvärrats genom de slitningar de så ofta varit med om allt sedan sin barndom.

Ett telegrambud kom gående genom parken och närmade sig Edvard. Fröken Olga! Telegram till fröken Olga. Gif mig det!

Vänta mig här! sade han till Agda. Jag måste gå till Olga med detta. Det kan vara något viktigt, som rör hennes resa. I samma ögonblick han hade telegrammet i sin hand, slog det honom med en af dessa plötsliga aningar, som somliga människor äro så utsatta för, att det innehöll något, som skulle göra resan om intet.

Han fann Olga i samtal med grefve Mård. Den sistnämnde visade sig lifligt intresserad af henne, men hon hörde på honom likgiltig och förströdd. Då hon fick se telegrammet, flammade det till i hennes ögon, hon kastade en blick omkring sig för att se om hon kunde finna en ensam vrå att läsa det, men då det var folk öfverallt, beslöt hon sig att öppna det där hon stod.

Hon blef likblek och grep sakta tag i broderns arm. Ljuset var borta för hennes ögon, hon hade blott en känsla af att hon ville falla, att hon ville skrika, att hon ville kvävas. Ett häftigt kval under bröstet tycktes förebåda en svimning. Hon kände ingen sorg i detta ögonblick, det var ingenting annat än fysisk smärta, en ångestfull kamp mot ett häftigt nervanfall, som hon tyckte skulle döda henne på fläcken. Och så den förtviflade känslan att hon hade hundratals ögon riktade på sig, att hon ej fick gifva vika; den jäktade arbetsträlens känsla, att han ej får

lof att vara sjuk. Det varade dock blott några sekunder. Med en oerhörd kraftansträngning blef hon herre öfver sig själf, såg upp igen, log ett ohyggligt, krampaktigt löje och sade: här är ju outhärdligt hett — jag mår illa däraf — låt oss gå ut litet.

Edvard bjöd henne armen för att föra henne ut, men hans medlidsamma blick gjorde henne utom sig. Hon ville icke bli ensam med honom, för intet pris låta honom veta, hvad som händt henne, för intet pris ha hans broderliga deltagande, ty då kände hon att hon först skulle duka riktigt under — nej, spela komedi, låtsa som om det ingenting vore, prata, skratta, sjunga, föra hela världen på villospår, icke låta någon, någon, någon se sitt sår, som, om det blottades, skulle kvälla fram i en blodström, som skulle komma henne att förblöda. Att förblöda, ack, det ginge väl ändå an, om det bara vore det, nej, tokig, tokig skulle det göra henne, tokig och ursinnig af smärta och förödmjukelse och hat till den man, som så skamligt svikit henne. Och dock kände hon en feg kärlek, som skulle förmå henne att ännu i denna stund skynda till honom, trots allt, om hon blott haft någon möjlighet att få reda på honom. Rymt med henne, stod det blott i telegrammet från väninnan; å, spela komedi, spela komedi, såsom mormodern gjort hela sitt lif, mormodern, som under de bittraste sorger alltid gifvit världen anledning förundra sig öfver hennes goda lynne, som blott blifvit hård och känslolös under allt lidande, emedan den minsta vekhet, det minsta hän-

gifvande åt känslan skulle komma henne att förlora själfbehärsksningen. Ja, Olga förstod henne nu, det var något af samma gry i henne själf; hård och känslolös, kall och förbindlig, med ett inre raseri, sådan skulle hon också bli så småningom; häri låg räddningen. Edwards ömma, medlidsamma blick, tanken att bli ensam för ett ögonblick med någon, som hade rätt till hennes förtroende, gjorde henne utom sig. I stället för broderns erbjudna arm tog hon grefvens, och leende sade hon: dessa teater-impresarier, å, ni kan tro det är *exasperating* att ha med dem att göra. Åter ett engagement, som gått mig ur händerna. Nå, det gör ingenting, min tid kommer väl. Emellertid är jag fri så länge och ska söka begagna tiden till att ha litet trefligt.

Både grefven och Edvard förstodo att hon ljög. Ni sjunger ju i afton? sade den förstnämnde.

Ja visst — jag har lofvat två nummer till slutet — först ska alla andra, som ha en smula röst här, eller kunna klinka på ett piano, låta höra sig.

Den unge grefven var för mycket kvinnokännare för att ej i Olgas öfverdrifna munterhet denna kväll läsa den rätta förklaringen. Han förstod mycket väl, att det våldsamma koketteri, hon nu plötsligt utvecklade inför honom, icke var annat än ett af de vanliga utbrotten af kvinnlig hämnd. Men det roade honom dock, och tjusade honom äfven. Hon var en tillräckligt intagande kvinna för att det skulle vara mödan värdt göra henne sin kur trots det, att hon

var förälskad i en annan. Det var icke första gången, han haft en intrig med en kvinna, som på detta sätt kastat sig i hans armar, ty sådant förekom ofta nog i stora världen, och han fann det alltid pikant, bland annat därför, att man vid ett sådant fall icke behöfde ha några skrupler. Att göra en flicka förälskad i sig, när man ingenting allvarsamt menade, var ju alltid en smula betänkligt, men att tjäna till afledare för en annan kärlek, det var ju en god gärning, till och med om den, som ibland hände, slutade så, att botemedlet blef värre än sjukdomen. Den unge grefven kom ihåg den långa hösten på landet, som nu förestod, och fann det vara en vinst, att få en så angenäm kurtis att förströ sig med. Och Olga, hjärtesjuk, förbittrad och förtviflad, öfvertygad om att ingenting mer kunde såra henne eller göra henne ondt, att hon var utom träffhåll för alla pilar, kastade sig hänsynslöst in i denna nya intrig, som åtminstone skulle förströ henne, tills hon hunnit göra klart för sig själf, om hon skulle kunna lefva och *hur*.

Emellertid, då ögonblicket kom att hon skulle sjunga, föll en stor ångest öfver henne. Hon fruktade att det skulle gå galet, ty allt hvad som kunde röra känslan och fantasien var farligt för henne i detta ögonblick. Den kalla, utmanande kurtis hon anslagit med grefven gjorde henne nytta, emedan den förde henne långt bort från henne själf. Ty emellan henne och den unge konstnären hade det aldrig varit något af detta, som man egentligen kallar kurtis.

Det hade varit svärmeri, sentimentalitet, musik, poesi och stämningar. Hon tänkte på de nummer, hon öfvat in. Nej, de voro alldeles afgjort för känslofulla. Hon hade valt dem, då hon ännu tänkt att hon dagen därpå skulle resa för att återfinna honom. Nu ville hon ej veta af dem vidare, hon valde bland de noter, som funnos på pianot, fick fatt i en munter, utmanande, lättsinnig sång ur Nitouche, bad Edvard ackompanjera sig och ställde sig att sjunga den med en uppsluppenhet och ett själfsvåld som en Judic. Åhörarne, som visste att hennes genre egentligen var den seriösa, voro förundrade och kände sig osäkra. De kommo sig icke ens för att riktigt applådera, de hade beredt sig på någon stor aria. Edvard bönföll Olga att gifva dem åtminstone ett allvarsamt stycke; hon lät slutligen öfvertala sig härtill, ehuru motvilligt, genom det instinktiva obehag hon erfor, när hon såg sig icke göra verkan; men hon var så rädd att gifva något af sitt inre jag, att hon sjöng kallt och osympatiskt, bifallet blef lamt och innebar ett slags förvåning öfver att hon så litet motsvarade sitt rykte. Hon kände det, och hon hade allt för mycken konstnärsfåfånga för att ej pinas däraf. Hur mycket hon än ringaktade den anspråkslösa publik, som här omgaf henne, hur öfvertygad hon än var om att hon nu och för framtiden blifvit alldeles likgiltig för hvarje framgång, hvarje konstnärsglädje — hon kunde dock ej finna sig i att lämna salen under åhörarnas förundrade

tystnad; det rent instinktiva behovet att eröfra sin publik grep henne oemotståndligt och så sjöng hon Griegs varma, glödande kärlekssång: »Jeg elsker dig i Tid og Evighed».

Nu satt salen i andlös tystnad, men hon hade gifvit sig för mycket hän, vid de sista tonerna bröts hennes röst. Trots en öfvermänsklig ansträngning kunde hon ej föra den till slut, rösten slog öfver i något, som lät likt en snyftning och hon hade nätt och jämt styrka att säga: Jag ber om förlåtelse, jag är ännu ej fullt frisk, jag kan inte riktigt lita på min röst. Och hon gick ut ur salen vid Edwards arm, medan kring henne ljöd detta jublande bifall, som hon ej kunde vara utan och som dock aldrig mer kunde skänka henne någon glädje. Då hon kom ut i parken, långt från de andra, sköt hon häftigt Edward ifrån sig och framstötte: Gå! gå! lämna mig ensam!

Kära Olga, sade han och tog hennes båda händer. Kan jag icke vara något för dig? Hvarför ska du stöta mig bort, ser du inte, att jag inte önskar högre — Gå! Af barmhärtighet, gå! utbrast hon med så hård stämman och en sådan förbittring i blicken, som hade han förolämpat henne. Ja, i detta ögonblick tyckte hon sig hata just dem, som hon eljes älskade; de voro hennes fiender, de ville tvinga henne att förödmjuka sig, röja sitt nederlag; de ville med sitt deltagande beröfva henne sin kraft att trotsa, göra henne vek, i stället för att hon ville vara hård, hård och

glatt som blankpolerad stål, på hvilket intet kunde fastna, från hvilket allting gled af, som om det ingenting vore. Häri såg hon sin enda räddning; men känslighet och ömhet flydde hon som sina värsta fiender.

Edvard hade gått, så djupt bedröfvad, att, då han strax därefter vid en vändning af vägen fick se Agda, som sökte honom, vek han af åt en sidoväg för att slippa tala vid henne, fast han visste, att detta skulle fullborda brytningen mellan dem, och fast han älskade henne. Men tala vid henne, kyssa henne, säga henne ömma ord i detta ögonblick kunde han icke, om det så gällt hela hans framtida lycka.

Olga gick ensam med snabba steg upp och ned mellan träden, uteslutande upptagen af att bekämpa en kramp i strupen, som hon tyckte ville kväfva henne. Hon ville ej lösa den i gråt, men ju mer hon kämpade häremot, ju värre blef krampen, så att det slutligen bröt fram ett par rosslande ljud ur strupen, hvilka förskräckte henne själf. Det svartnade för hennes ögon, en våldsamt vända under bröstet under rättade henne om, att hon höll på att svimma eller kväfvas. I detsamma kom den unge grefven, som sökte henne, och detta hjälpte strax. Inför honom visste hon, att hon ej skulle bryta ut i gråt. Hon kunde våga gifva sin stämma lös, och hon ropade gladt: Kom, grefve Mård! Gif mig er arm! Låt oss gå ned till kanalbanken och ro ut litet. Jag har lust att ro — lite motion skulle göra mig godt.

Att ro? I vit sidenklädning? anmärkte grefven. Än sen — när jag har lust att göra galenskaper, gör jag dem aldrig till hälften. Att uppföra en klädning är då det minsta. Jag kan vara i stånd att offra hela min framtid, för att få tillfredsställa ett ögonblicks infall.

Edvard hade hört dessa växlade repliker och gick, djupt sårad, att gömma sig i den mörkaste delen af parken. För denna så underligt hjärtlösa syster skulle han således nu offra sin unga lycka, sin veka, känsliga, lidelsefullt hängifna fästmö.

Men han hade ej hört grefvens halfhöga svar på Olgas sista replik: Jag är alldeles förtjust öfver att höra er säga det, eftersom ögonblickets infall nu tyckes vara gynnsamt för mig.

Han hjälpte henne att svepa schalen omkring hennes bara axlar och hals och kysste hennes arm genom den tunna gasen, som täckte den. Det gick en häftig darrning genom henne vid detta vidrörande, hon slöt ögonen och utan motstånd lät hon honom omfamna sig.

Vid hemfärden i vagnen meddelade Olga de andra, att hon afstått från att resa. De trodde, att det var emedan hon begynt fatta intresse för grefven. Modern förundrade sig öfver sin dotters lättsinne, men var glad öfver, att hon på detta sätt skulle komma ifrån den andra historien. Hvem vet, den unge grefven kunde ju vara ett mycket passande parti? Edvard gladde sig åt att ej behöfva resa, att kunna återförsona sig

med sin lilla fästmö. Men mest af allt, sjöd han dock inom sig af förbittring öfver systemens uppförande.

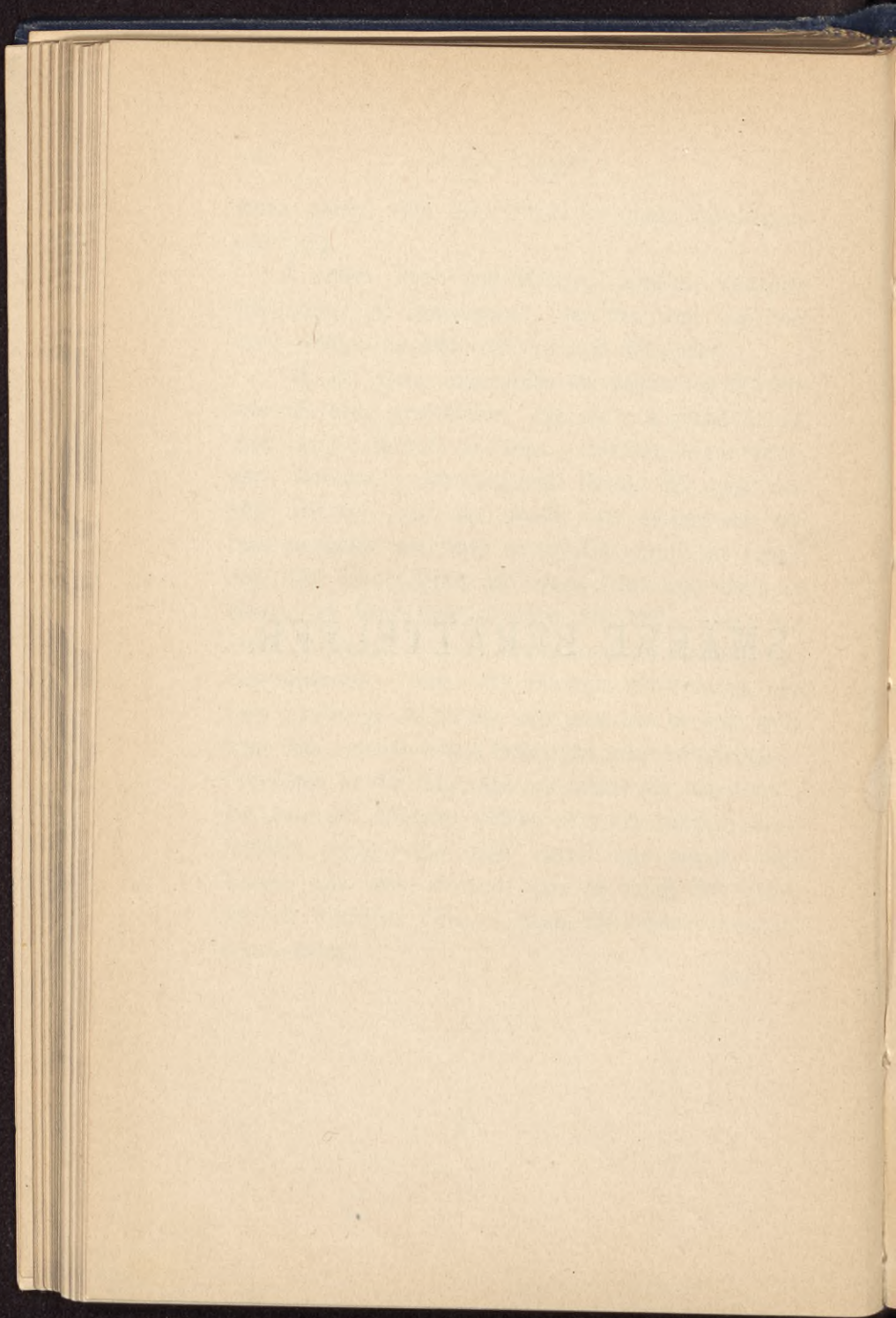
Förlofningen mellan Edvard och Agda blef höstens stora tilldragelse. Och sedan badgästerna rest, bröts den annars vanliga tomheten genom bjudningar för de nyförlovade, i flera familjer både i staden och på landet. Men det som vid dessa tillställningar, mer än de nyförlovade, ådrog sig allas uppmärksamhet, det var den starka kurtis, som pågick mellan Olga och den unge grefve Mård. Olga var som förvandlad allt sedan konsertaftonen. Med öfverallt, utvecklade hon sina lyxfulla Londontoaletter och sina världsdammanér på ett så ostentativt sätt, att man både beundrade och skandaliserades. Gamla grefvinnan Mård begynte blifva mycket orolig öfver den påfallande uppmärksamhet hennes son visade en flicka hvilken, låt vara af god familj, dock nu inte var något annat än en sångerska, som behöfde sjunga för sitt uppehälle. Hon började bli reserverad mot sin gamla vän Axeline, hvilken å sin sida kände sig djupt kränkt däraf. Tror hon kanske, att jag eftersträfvar detta parti för min dotter, och att det vore en så fasligt stor ära för henne, utgöt hon sig för Mariana. Han är rik, det är visst sant, men hon är en stor konstnärinna, som genom sin talang lätt kan bli lika rik som han. Och dessutom vore det icke alls fördelaktigt för henne att ingå ett sådant parti! En konstnärinna måste gifta sig med en konstnär eller förbli ogift, så att min kära Emelie behöfver alls inte ta på sig dessa för-

näma miner, som bli rent af en smula löjlige gent emot mig.

Å andra sidan fick Mariana uppbära liknande förebråelser af grefvinnan. Det var som om hon varit skulden till både det ena och det andra.

Du ska bara inte inbilla dig något, för det blir inte af, sade grefvinnan. Jag ska nog sörja för att Axel tar sitt förnuft till fånga. Hur kan du nu tycka, kära Mariana — Mariana hade förstås inte tyckt det allra minsta — att jag skulle vilja se min son gift med en flicka, som varit så mycket ensam ute i världen och lefvat bland allt slags folk, och som gud allena vet hvad slags äfventyr hon haft — man berättar ju hvarjehanda om förhållandet till den där unge engelsmannen — det vore väl ändå märkvärdigt, om man skulle gå in på det, när man har en son, som kan välja emellan hvilka flickor han någonsin behagar. För öfrigt är det inte värdt, de inbilla sig något, fortfar hon allt ifrigare, alldeles som om Mariana hade motsagt henne, Axel själf tänker inte därpå. Jag känner min son, detta är bara en vanlig lätt kurtis för att fördrifva tiden — men till hustru tar han henne aldrig.

SMÄRRE BERÄTTELSER.

Resa utrikes.

Stämning.

Det var sorg i kungaborgen, ty prinsessan, som var hela hofvets glädje, skulle resa sin väg. Hon, som härskade i så många riken, ägde så många hufvudstäder och slott och lustparker, hade dock icke en enda vrå, där hon kunde vara säker för de fiender, som förföljde henne. Hon var en älskad maka och moder till många tronarfvingar, men hvarken prinsen, hennes gemål, eller konungen, hennes höge svärfader, förmådde skydda henne mot de fiender, som lurade på henne öfverallt i hennes egna stater.

Så länge det var sommar med ljumma vindar och ljusa nätter, då lämnade fienderna henne i ro, och hon njöt en kort tids familjelycka med de sina. Men så snart den första höstvinden började rassla i löfven, och den kalla andedräkt, som förebådar vintern, drog hotande genom luften, då begynte prinsessans käraste hofdam, som alltid reste med henne, att mana på flykt.

Prinsessan bad och tiggde, att hon skulle få slippa. Hvad var hennes lif värdt, om hon skulle ständigt irra omkring som en landsflykting, skild från de sina. Hon ville stanna hemma och möta fienden ansikte mot ansikte samt söka att bekämpa honom.

Men då förklarade hofdamen, att hon reste ensam och öfvergaf prinsessan, om denna ville inlåta sig i ett så dåraktigt företag, och då måste prinsessan gifva vika, ty väl höll hon ännu mer af sin man och sina barn än af sin hofdame, men öfvergifven af henne kunde hon dock ej lefva, ty hofdagens namn var Hälsan och fienderna, de tallösa, som lurade på henne under de fallande löfven, voro bakteriernas oräkneliga här.

Det hade varit sträfsamma år, som makarna Anderson lefvat tillsammans. Det var alltid knappt om förtjänsten, barnen kommo tätt på hvarandra, och den lilla frun, för detta telegrafisten, som redan före äktenskapet var utarbetad, hade ständigt gifvit sina barn lifvet under en hårdare kamp än naturens vanliga. Läkarevård, amma och dylikt, hade idkeligen anlitat den knappa kassan.

Men nu var det öfver två år, som Hanna fått hvila sig, och hon upplefde nu liksom en ny blomstingsperiod. Hälsa och ungdom tycktes komma tillbaka, ja kanslisten påstod, att hon egentligen aldrig varit ung och vacker förrän nu.

Fruns ogifta faster hade kommit i huset, och hon hjälpte Hanna så mycket med barnen, att denna till och med kunde återtaga litet renskrifningsarbete och

förtjäna en smula. Och så fick kanslisten på våren en större gratifikation för ett större arbete, som han utfört till sin chefs synnerliga belåtenhet.

Hur lycklig han var, när han kom hem och lade summan på bordet framför den förvånade Hanna!

Å, du gubbe lille, så rika vi äro, så riktigt otroligt rika, jublade Hanna och svängde om med honom.

Hon hade alltid haft ett muntert lynne, den lilla Hanna, så att, trots det litet tärda ansiktet och den gråbleka hyn, var det något visst spelande tjufpojksaktigt öfver henne, som bragte glädje i alla vrår, när det bara fanns så mycket som en stråle glädje i huset att ta af.

Nu ska du då äntligen ha din nya vinterkappa, sade kanslisten. Och en klädning också. Och intet knussel, tyget skall vara godt och modernt. Och vet du, hvad jag har tänkt? Doktorn har så länge hållit på och talat om, att du skulle behöfva litet ombyte af luft. Den här Repslagaregatan är allt bra mörk. Tänk om vi skulle hyra in oss någonstans ute vid hafvet på några veckor? Hvad säger du om det, du?

Hanna lät honom tala, medan hon satt med armbågarna på bordet och händerna under hakan, seende på honom med något så skrattande i ögonen, att han blef helt osäker.

Eller — har du kanske några andra planer, hörde han sig för.

Slår in, gubbe lilla, utbrast hon. Hyra in oss på landet ett par veckor, säger han. Nej du, bättre opp.

Hon reste sig, och med båda händerna omkring munnen tutade hon honom i örat: *Vi ska resa utrikes!!!*

Han sprang upp och tog sig för örat.

Du spränger ju trumhinnan på mig! Barnsliga toka, hur tycker du att pengarna skulle räcka?

Då sprang hon till chiffoniern, öppnade en inre låda och tog fram därur en sparbanksbok, som hon triumferande lade mannen under ögonen, uppslagen.

Han såg icke däri en gång.

Å, dina fattiga renskrifningar! Det kan ju inte vara något att tala om.

Men så se då, människa, se!

Men Hanna, hvar i all världen har du fått hela denna massa pengar ifrån? Det är ju rent ofattligt.

Nu först kom Hanna fram med sin stora hemlighet. Hur kunde han tro, att hon skulle förlorat sin tid med ett så underordnad arbete som renskrifning hela det sista året. Nej, hon hade öfversatt en hel roman i två delar, och förläggaren hade sagt, att hon gjort det så bra, att han till och med betalt henne mer, än han från början lofvat. Hon hade hemlighållit allt detta för Robert, emedan hennes plan var att fortsätta med detta slags arbete, till dess hon hade en tillräckligt stor summa för att kunna säga till honom: Jag har den äran att inbjuda herr notarien på en utrikes resa. Det skulle dragit ut minst ett år till, men nu, då han fått den oväntade gratifikationen,

var ju summan färdig med ett slag, och de kunde resa strax.

En utrikes resa! Ja, det hade varit målet för bägges drömmar, långt innan de ännu kände hvarandra. Sedan de voro gifta, hade de slagit det ur hågen, liksom de uppgifvit alla önsknigar och planer utöfver det, som det dagliga lifvet kräfde. Men som flicka brukade Hanna fantisera om, att någon rik dam, som behöfde resa utrikes för sin hälsa, tog henne med sig för hennes språkskicklighets skull. Det hade händt flere af hennes vänner — hvarför kunde det icke hända henne! Och notarien hade drömt om en liten anspråkslös ungarresa till Wiesbaden för att kureras sin reumatism — som så många af hans förmän och äfven kamrater gjorde nästan hvart år.

Men hur mycket härligare var ej det, som nu väntade dem. Tillsammans, man och hustru, tillsammans som ett nygift, sorgglöst par — deras bröllopsresa!

Alla deras vänner voro nere vid järnvägen vid afresan. De deltog alla i den glädje, som formligen jublat ut af den lilla Hanna, och som på ett stilla, nästan förläget sätt lyste ur kanslistens ansikte. Han nästan generade sig öfver denna öfverdådiga resa och hade varit mån om att förklara för alla sina kamrater och chefer, hurusom det var en förläggares stora frikostighet mot hans hustru, som satt dem i stånd därtill.

För barnen behöfde ej Hanna oro sig, ty fastern aktade dem, som vore de af glas.

Notariens förlägenhet ökades, då han fann stationssalen full af folk. De måste passera genom dubbla rader af uniformerade herrar. Kors, prinsessan skulle ju resa med detta samma tåg. Det hade icke varit officiellt tillkännagifvet, i sådant fall skulle notariens blygsamhet förbjudit honom att resa denna dag. Men Hanna hade en viss triumferande känsla af att vara lika rik som prinsessan, då hon reste utrikes med samma tåg som hon.

Den andra klass kupé, de kommit in i, var så öfverfull af folk, att Hanna ej fick sträcka ut sig på hela natten. Hon såg därför mer än vanligt gråblek ut i morgongryningen, men hon glömde strax all sin trötthet, då hon skönjde den främmande karakteren af landskapet omkring sig.

Hur väl man ser, att vi nu redan äro långt borta, utbrast hon; allt är så olikt sig, nästan som om vi redan vore utrikes.

Och hon glädde sig åt de stora gårdarna, åt de bördiga fälten, åt bokdungarna, som allt såg så utländskt ut.

Vid hvarje station, där tåget gjorde något uppehåll, hade det samlat sig en mängd människor för att sända en afskedshälsning till den bortilande prinsessan. Men hon visade sig dock ej vid fönstret, såsom man hade hoppats. Tyst, i stumt deltagande, stod folket utanför vaggonen och hälsade den bort-

dragande, som flydde för hösten, hvilken nu susade kall och olycksbådande genom de fallande löfven.

Och tåget ilade alltjämt framåt med sin ojämna last af dem, som reste mot glädjen och lyckan, och dem, som med iltågsfart flydde från allt, som var dem kärt i lifvet.

Hannas glädje strömmade öfver, då hon upptäckte hafvets blå strimma, det haf, som skilde, nej, som förenade hennes hemland med den öfriga världen. O, hvilken ljuflig luft, hvilken friskhet! Och alla de flaggande masterna, som buro så många främmande länders färger! Hennes hjärta klappade högt, då hon gick ombord på fartyget. Här var hon redan på främmande botten, ty här talade man redan ett annat språk än hennes. Denna lilla landgång, som var mattbeklädd — till hennes ära! — förde henne med ens in i det främmande landet.

Nu kom prinsessan. Denna samma landgång skilde henne icke blott från hennes land, utan ock från hennes make och hennes barn på obestämd tid.

Prinsen stod kvar på stranden, hans ögon voro röda af gråt. Hon, den ensamma landsflyktiga, stod där hög och sträng, inbunden och oåtkomlig i sin smärta, ombord på fartyget. Deras händer kunde ej längre nå hvarandra, endast ögonen sänkte sig i hvarandra med afskedsblickens hela sammanträngda ömhet.

Nu dras landgången in, ångesten stiger i de bådas ansikten, ännu ett par minuter, och de kunna ej se hvarandra mer.

Man hurrar på stranden, näsdukar vifta.

Det synes Hanna, att det är för henne de vifta, för henne de hurra. De långa vågorna komma och lyfta henne på sina gungande armar. Hon vacklar litet, känner en underlig rörelse i strupen. Kanske är det sjösjuka. Men hvad gör det. Det kan väl löna mödan att vara sjösjuk för att bäras öfver detta haf till nya kuster.

Prinsessan står ensam kvar, tills sista skynten af hamnen försvinner. Hennes uppvaktning har dragit sig tillbaka, hon vill vara ostörd i sin sorg. Hög och rak står hon där, den långa, ranka figuren, insvept i en kappa, som fladdrar litet för vinden. Kind och läppar äro färglösa, till och med ögonen synas bleka. Hon står där som en bild af ensamheten, den landsflyktigas ensamhet, som lämnat bakom sig allt hvad som är henne kärt.

Lilla Hanna ligger lutad mot sin mans bröst i det konvulsiviska illamående, som kallas sjösjuka. Men mellan attackerna utropar hon: »O, Robert, det är så roligt ändå!»

Giftermål af tycke.

Skizz från Dalarna.

Det var sommarens gladaste högtid i Dalarna, den dag då Leksand är öfverfullt af främlingar, som rest dit för att se de klassiska storbåtarna med sina tjugu par åror komma roende på Siljan till kyrkdags. Midsommardagen var solig och varm efter en lång regntid. Den nordiska naturen stod i sin fullaste fågring. Denna sällsamma klarhet öfver land och vatten, dessa ljusa färger öfver hela landskapet med sin blekblå himmel, sina blekgröna löfträd, blekgula rågfält, skimrande vattenyta passade väl i stämning med den brokiga skara af kraftiga, blonda män och kvinnor, som långsamt och högtidligt framskred under de löfrika björkarna med sina silfverglänsande stammar, hvilka bilda de dubbla alleerna upp till den gamla kyrkan. Kvinnornas lysande dräkter sätta hjärta och djärfva färgklatschar på taflans fina, svagt drömlika grundton. De skinande hvita skjortärmarna, det eldröda lifstycket, de mångfärgade förklädena, de

små kullornas brandgula koltar — hvilken käck och munter lek med färger under björkarnas silfverton! Männén i svarta långrockar, som slå dem på hälarne, likna katolska seminarister i ett brokigt karnavalståg. Men kvinnorna i sina hjärta dräkter se dock lika högtidliga ut som männén i sina långrockar. Ty nu genljuder luften af klockringningen från den underliga, gamla träklockstapeln på kyrkbacken. Och från prästgården kommer i detsamma en ännu mer högtidlig skara. I spetsen klockaren och prästen, därefter ett helt brudfölje.

Bruden är så öfvertäckt med grannlåter, att hela socknen måtte släppt till sina prydnader — dock ser man ej hvarken på hennes dräkt eller de andras de gammaldags vackra silfversmyckena med kulörta stenar — dessa äro alla sålda till kringresande uppköpare, och moderna tenn- och nickelsmycken ha fått ersätta dem.

Bruden går naturligtvis sedesamt med nedslagna ögon.

Hon har ett trindt ansikte med mycket röda kinder, en något trutande, barnslig, kysstäck mun, stora, blå, litet dumma och dufvofromma ögon. På den psalmbok, hon bär i handen, och som är bunden i hvitt pergament, står i guldbokstäfver den traditionella inskriften på denna brudgummens bröllopsgåfva: Med Gud och dig trolofvar jag mig.

Brudgummen — liksom bruden i sin första ungdom — förefaller äfven han nästan för oskyldig för

denna världen. I sin splitternya långrock och sin hvita spetskrage ser han ut som om han blifvit påklädd af sin mamma och knappt tordes röra sig af fruktan att göra illa åt sina kläder. Hans fromma ögon snegla ibland åt bruden med en förälskad halfblick — den andra halfvan är ägnad åt modern, som tyckes hålla sträng uppsikt öfver honom.

Ja, när man fick veta, att denna myndiga matrona där var modern och denne ståtliga gubbe med det långa, hvita håret och den stora magen var fadern till brudgummen, då förvånades man icke längre öfver att den unge Jerkers manlighet blifvit något hämmad i utvecklingen, och man undrade medlidsamt hur dessa båda barn skulle få det i ett äktenskap, som måste framlefas som i barnkammaren — under hotelsen af riset bakom skåpet.

Bland tärnorna, hvilka alla buro hvar sin pion i handen jämte psalmbok och näsduk, funnos både brudens och brudgummens systrar. Och studerade man dessa fysionomier, kunde man däri, liksom i de respektive föräldrarnas, se, att det var från mycket olika hem bruden och brudgummen kommo.

De voro båda barn till rika bönder, men under det brudgummen kom från en aflägsen skogsby, där fädernas stränga seder fortlefde oförmildrade, var bruden härifrån själfva kyrkbyn, där de lätta förbindelserna med den öfriga världen och de många främlingarna medfört en sådan förändring i seder, att det ej längre var något annat än dräkten, som förlänade den någon

egendomlighet. Brudens båda yngre systrar hade i själfva verket en frihet och käckhet i hållning, som nästan syntes svägerskorna skandalös. De hviskade och skrattade och slängde på kroppen som ett par stadsflickor, och en af dem hade till och med dragit fram en lugg i pannan. De andra återigen voro allt hvad som kan tänkas af aktningsvärdhet och allvar och klumpighet. Deras hvita skjortor voro af så tjockt tyg, att de pöste ut på ryggen, så att de formligen bildade en puckel, håret var så åtstretadt under mössan, att det såg hotande ut för hårrötterna, och vadmalen i kjolen och förklädet var så veckrik, att detta, i förening med hållningens naturliga ärbarhet, kom magen att skjuta fram lika mycket som ryggen. Brudens lätt och nätt vuxna och utstyrda båda systrar gjorde formligen narr åt denna korrekta hållning. Men så var också deras mor en liten, rund och rörlig matrona med ett jovialiskt ansikte och små humoristiska rynkor kring ögonen, som man nog kunde se ej hade mycken respekt med sig.

Hvad kunde man också tänka om en mor, som i stället för att gifva sin dotter något af de traditionella, hederliga dalnamnen Brita eller Anna eller Kajsa, kallat henne — Emerentia! Ja, det var nära nog att Jerker ej fått sina föräldrars samtycke till giftermålet, bara för detta namns skull. Ha en hustru, som hette Emerentia! Det var för öfrigt i det hela taget vanskligt att taga en hustru från ett sådant hus, där gammalt skick och bruk ej längre hölls i heder. Det enda

var, att hon var så ung ännu, och att, som hon skulle komma att bo hos svärföräldrarna, gick det väl an att få folk af henne ändå. Och så kom hon från ett mycket välmående hus, så att hon var nog i det hela ett godt parti för Jerker.

Det var också snarare från hennes föräldrars sida, som svårigheter gjorts mot detta giftermål. Modern visste af sin egen ungdomserfarenhet, att det icke var roligt att gifta sig med en hemmason och komma under svärföräldrarnas regemente, och hon hade hellre velat, att Emerentia skulle tagit en annan, något äldre bonde, som redan var herre hos sig och som friat till henne. Men det hade icke varit möjligt att få flickan till. Hon hade satt lipen till — hon hade nu så fasligt lätt för att gråta — och sagt, att fick hon inte Jerker, ville hon ingen ha.

Ja, det var ett giftermål af tycke det här — sådana som nu begynte komma på modet, sen ungdomen börjat ha sitt hufvud för sig och inte ville lyssna till föräldrarna.

Mor Kari var rätt beklämd till sinnes, då hon såg sin dotter stiga upp i kärran till svärföräldrarna för att fara hem med dem. Jo jo, nu vankades det nog andra dagar än dem hon haft i hemmet, och kanske att hon skulle lära sig att sätta värde på hur hon haft det där nu, fast hon nog mången gång knotat öfver, att det var för mycket arbete där också. Men nu fick hon se på annat. — — — — —
— — — — —

Det var just ej ofta det kunde bära till, att Emerentia fick komma på besök i sitt föräldrahem. Det var för långt att fara till kyrkan hvar söndag, därifrån de bodde, och vägarna voro ofta svåra. Och inte var det heller alltid sagdt, att det blef plats för henne i källan, när det blef kyrkfärd utaf. Ty familjen var stor och sonhustrun var förstås den sista i huset, som man tog någon hänsyn till. De egna döttrarna visste alltid att hålla sig framme före henne.

Men när hon någon gång kom, tyckte modern för hvarje gång, att hon var så förändrad. Aldrig hörde man henne mer skratta och prata, hon gick alltid och stramade på munnen, som vore hon rädd att släppa fram något, som borde vara inestängdt, och där var något underligt sorgset och skyggt i hennes stora, runda barnaögon. Hon begynte också mista sina tjocka kindben och blef helt smal och snipig i ansiktet. När systrarna skämtade och lekte, såg hon så ogillande ut, som om hon varit sin egen svägerska. Men frågade man henne hur hon hade det, sade hon alltid att hon var nöjd. Ingen kunde vara snällare än Jerker, och svärföräldrarna — ja, det visste väl hvar och en, att hederligare bondfolk fanns inte i hela socknen. Det enda, hon sade sig sakna, var den fria utsikten öfver Siljan, som hon vuxit upp vid, men ej förstätt sig på att värdera förr än nu, då hon lefde i en instängd skogsby, som var så mörk och dyster, jämförelsevis. Och så tyckte hon allt att det var lite svårt, att hon och Jerker inte fingo ha ett rum för sig själfva, utan

att de måste sofva i storstugan med föräldrarna och syskonen. Det var för vedens skull, förstås, och syskonen tyckte, att när de inte fingo bo för sig själfva, så behöfde väl inte Jerker det heller. Men det var så tråkigt med det, att de aldrig fingo tillfälle att talas vid nästan, ty de hade alltid de andra omkring sig, och så kunde det bli missförstånd ibland, som aldrig hade behöfts.

Mor Kari undrade om det inte var knappt och dåligt med kosthållet också i den rika, men sparsamma gården. Ty hon tyckte, att aldrig förr hade Emerentia ätit med en sådan aptit, som när hon nu någon gång fick ett mål hemma, och aldrig så prisat maten.

Åren gingo, två barn kommo till världen, men den unga hustrun föll af allt mer och mer. Hon var inte mer än en skugga af sitt forna jag, och tungsinnet låg så tryckande och mörkt i de runda, blå ögonen, som förr haft så lätt att både gråta och le, men som nu blifvit så stirrande och orörliga.

Hon led af hemlängtan. Men inte en vanlig, mildt vemodig hemlängtan, sådan som kan gripa en mer utvecklad, reflekterande människa, som vet att behärska sina naturinstinkter, utan denna våldsamma, tärande hemlängtan, som är en riktig sjukdom, och som värst angriper individer med svagt förstånd och trång lifshorisont. En utvecklad person kan lättare finna sig vid att flytta på andra sidan om ekvatorn än ofta en outvecklad vid ett ombyte från en by till en annan inom samma socken, som här. Barnet från

den stora, öppna Siljan, Dalarnas öga, försmäktade där borta i den svarta, dystra skogen, barnet från det glada, fria hemmet med de något förvekligade vanorna och de nya idéerna, som susade i luften, dukade under på det allt för hårda lifvet i det gammaldags huset, den något förklemade, ömhjärtade flickan försmäktade under den köld, som omgaf henne i det nya hemmet, där hon var den sista, som man fäste afseende vid, och den, som måste arbeta hårdast. Hon var ingenting mer än en tjänarinna i sina svärföräldrars hus, och en tjänarinna utan lön. Hon ägde icke ett öre att disponera öfver, och behöfde hon bara köpa en bandbit eller en rulle tråd, så skulle hon först bedja mannen därom, och så skulle han ta mod till sig och gå och bedja modern, och så skulle denna anmärka och undersöka, om det verkligen var behöfligt. Och, värst af allt, mannen, som hon gift sig med af tycke, och hvars kärlek skulle ersätta henne allt, han var så förtryckt, att han nästan aldrig vågade visa henne den ömhet, han verkligen hyste för henne, och när det var valet mellan att göra hustrun eller föräldrarna till nöjes, fick alltid den sonliga respekten öfverhand öfver den äktenskapliga kärleken.

I Emerentias milda, men ömtåliga sinne växte härur fram en viss bitterhet mot mannen. Hon hade allt för ofta fått gifva vika, hon var allt för nerböjd och kväst för att någonsin försöka att stå på sin rätt. Hon teg och fogade sig, men missmodet inom henne växte och förmörkade allt omkring henne. Slutligen,

genom att ständigt gå och tänka på, hur godt systrarna därhemma hade det, och hvilka lyckliga dagar hon haft, medan hon ännu var hemma hos föräldrarna, blef henne allting här så vedervärdigt, att hon bland annat nästan svälte sig af motvilja för vällingen och gröten från hennes svärmors gryta.

Hvad som ytterligare ökade hennes missmod var att alla hennes kläder, hvaraf hon dock fått en riklig utrustning, när hon gift sig, begynte att förfalla, utan att hon någonsin fick tillfälle att skaffa sig något nytt. Nu var det kommet så långt, att hon ej kunde visa sig i kyrkan utan att skämmas för sin söndagsklädning, som fått hänga på alla dessa åtta åren, som nu voro gångna sedan den vackra midsommardag, då hon stod där under brudpällen framför altaret i all glansen af sin friska ungdom, sin kärlek och sina nya, vackra kläder. Men nu samlade hon slutligen all sin energi till ett beslut. Jerker fick vara så god och säga till mor sin, att i vinter, som kom, ville hon arbeta för sig och barnen, och att mor fick släppa till, hvad som behöfdes. Jerker gick och svettades i många dar, innan han tordes komma fram med detta budskap till modern. Men Emerentia var så bestämd och så allvarsam denna gång, att han ej heller tordes säga nej till henne.

Men af modern fick han kort och klart besked. Det var just att komma med det nu, när han visste, att de behöfde hjälpas åt allesammans i vinter för att få i ordning brudutstyrelsen åt systemen hans, som skulle

ha bröllop till sommaren. Och som hon skulle komma i ett rikt hus, gick det icke an med mindre än att hon blef väl utstyrd hemifrån sitt. Och när Emerentia hade mat och rum och värme hos dem, var det väl inte för mycket, att hon också arbetade för dem. Behöfde hon kläder, så kunde hon tala vid sin egen mor om det. Där gick ju två flickor hemma, som ingenting hade att göra, kunde inte de lätt få ihop något till henne?

Men då Jerker frambar detta svar till sin hustru, blef hon för första gången grof mot honom.

Är du ett sådant få, att du står och tar emot sådan orättvisa! utbröt hon. Har du då inte något hjärta i kroppen, efter du inte kan stå på din egen hustrus rätt och dina barns? Men jag får väl se till att hjälpa mig själf då.

Hvad menar du med det?

Å, du ska få se.

Mer fick han icke ur henne. Men han såg med ängslan, att hon under de följande dagarna gick och rufvade på något mer än vanligt. Den inbundenhet och ordknapphet hon vant sig vid i denna familj, där hon var en främling, som icke hade rätt att säga något, hade gifvit åt hennes eljes så vecka personlighet något visst imponerande, som satte en hemlig skräck i den beskedlige mannen. När han såg henne så där mörk i ögonen och stram om munnen, var han nästan så rädd för henne som för sin mor. Och han vågade ej ens fråga henne, hvad det betydde, när han under

de följande dagarna såg henne sysselsatt med att samla ihop sina tillhörigheter och packa en del kläder åt sig och barnen i ett skrin. Slutligen frågade hon en dag: Tror du vi kan få fara till kyrkan om söndag?

Ja, nog ska det bli kyrkfärd af, det har jag hört. Men det blir väl närmast Brita, som får följa med far och mor för att råka fästmannen.

Jaså. Ja, står det så till nu, att du inte en gång har makt att ställa om, att din hustru får komma till kyrkan och höra ett Guds ord, när hon tränger till det, så — så — — hon sväljde gråten och fortfor: så får jag väl se till att hitta på en utväg själf då. Nils Person och hustrun ska till nattvarden om söndag, och di har lofvat att ta mig och barnen med i kärran.

På söndagsmorgonen steg den unga hustrun ur sängen långt tidigare än vanligt var och begynte kläda sig och barnen. Ännu en gång sysslade hon hemlighetsfullt med skrinet i ett hörn, så att de andra, som ännu lågo, ej skulle se det. Mannen hade sökt förmå henne att ligga stilla ännu en stund, men hon bad otåligt, att han ej skulle pina henne. Hon hade ej fått en blund i sina ögon på hela natten och kunde ej hålla ut i sängen längre. Då reste han sig också och satte sig på sängkanten att se på henne. Hon hade något så egendomligt upprördt i alla åtbörder, hon, som vanligen var så stilla, slängde sina saker

fram och tillbaka, hennes läppar darrade och hon blinkade och grimaserade så underligt.

Hör, låt bli att fara till kyrkan i dag! hviskade Jerker, som gripits af en obestämd ängslan. Du är visst inte riktigt rask.

Förstår du inte, att jag vill hem till mor, svarade hon med stämman tjock af gråt. Om jag så ska krypa dit på mina knän, så blir jag inte här längre.

Gud bevara henne, jag tror hon håller på att bli tokig, tänkte Jerker i sitt förskrämda sinne.

Bär ut det här skrinet på gården bakom lagården, innan de gamla vaknar, hviskade hon till honom.

Han lydde och hon följde efter ut för att se, hvar han satte det.

Hvarför tar du kläder med dig? frågade han.

Jag ska väl ha något att sätta på mig, medan jag är där.

Tänker du då — kommer du inte med hem i kväll?

Det gör jag väl inte efter de ord, jag fått höra. Har inte mor din sagt, att jag får skaffa mig hemifrån mitt de gångkläder jag behöfver? Men ska jag be mina systrar väfva åt mig kanske, medan jag går här och arbetar för er? Hellre sliter väl jag då ut mig, om så ska vara, på arbete för mina egna, som har lite hjärta för mig.

Jerker kunde ej säga ett ord.

Han blinkade med ögonen, som om han fått ett knytnäfs slag i ansiktet, och då modern i detsamma

kom ut på trappan och ropade honom, smög han skamflat bort från den förnärmade hustrun. Och då han såg kärran rulla bort med henne och barnen, kröp en känsla af skam och förödmjukelse kall utåt ryggen på honom. Han kände, att han ej varit det stöd för sin hustru, som han bort, och, värst af allt, han kände, att om han också skulle förlora henne därpå, så kunde det ej bli annorlunda. Och ändå älskade han henne med en känsla, som nära nog kunde kallas svärmisk. Denna kärlek var det enda ideela elementet i hans lif, den enda glädjekällan i hans tarfliga och prosaiska tillvaro.

Den naturliga ömheten i hans sinne hade blifvit så förkväfd under hela hans barndom, att det varit som en befrielse och en moralisk upprättelse för honom, när han äntligen fått gifva den uttryck i sitt förhållande till hustrun. Och nu hade han mistat henne i alla fall — äfven i detta hade föräldrarna varit starkare än han.

Då Emerentia närmade sig kyrkbyn, då hon såg Siljans klara, solbelysta yta blänka fram mellan höjderna, såg den stora, öppna bygden med de vajande rågfälten och de lummiga löfträden, löste sig hennes krampaktiga längtan i gråt! Och då hon sedan satt i den rymliga stugan hos föräldrarna och modern bullade upp för henne fint, nybakadt bröd till den ångande kaffekoppen — allt delikatesser, som ännu icke funnit väg till den ensamma skogsbyn, men som här formligen begynte tränga ut den traditionella väl-

lingen — då genomströmmades hon af ett välbefinnande, en känsla af tröst och hugsvalelse, liknande den en resande erfar, som varit ute och blifvit genom-piskad af regnet en stormig höstnatt, och som trott sig förvillad i skogen, men plötsligt får se ljus vinka sig och kommer in i en varm och upplyst stuga.

I kyrkan gaf hon fritt lopp åt sin känsla. Hon hukade sig ner och grät sin näsduk full. Modern, som satt bredvid henne, märkte att det ej stod rätt till med hennes dotter, men hon ville ej göra henne några frågor, förr än hon blifvit ensam med henne, ty systrarna voro just ej alltid så grannlaga. De hade redan varit litet försmädliga med anledning af skrinet, som hon förde med sig.

Jag tror du kommer med förning den här gången, hade de sagt. Har svärföräldrarna blifvit så sjangtila nu?

Emerentia hade ingenting svarat, men modern förstod, att det var hennes mening att stanna hemma någon tid.

Och sedan, när de skulle klä sig till kyrkan, hade de också pikat henne.

Ska du inte klä om dig? Du har väl kyrkdräkten där i skrinet? Det ska bli roligt få se på den! Du har väl fått dig en ny nu!

Ånej, den här får allt gå an ännu så länge.

Å, är det så duktigt din rike man sörjer för dig!

Det går väl an så länge man är dotter i eget hem och får allt som man vill.

Efter middagen, som Emerentia ätit med en nästan glupsk aptit, fick modern henne ensam med sig in i klädstugan under förevändning att visa henne systrarnas nya hvardagsklädningar. Emerentia slukade med blickarna all rikedom i denna klädstuga, där åtminstone fyra, fem nya klädningar till hvar och en hängde kring väggarna, och där kistorna voro fulla med halskläden, mössor, väskor, skärp, strumpor och underkläder. Nu löste sig hennes inbundenhet, och hon kom ändtligen fram med den fråga, som hela morgonen sammansnört hennes strupe: om inte flickorna, som hade så mycket af allting, skulle vilja hjälpa henne med att få ihop litet till sig och barnen. Och om hon kunde få bli hemma en tid och arbeta åt sig?

Modern såg betänksam ut vid detta förslag, men hon lofvade att tala med flickorna därom. Hon visste med sig, att hon ingen makt hade öfver sina döttrar, hvilka under inflytande af den nya anda, som mer och mer fått öfverhand här i kyrkbyn, styrde och ställde som de behagade i huset och betraktade föräldrarna som allt för gammalmodiga för att tagas någon hänsyn till.

På aftonen sutto alla systrarna tillsammans i Marias rum. De nöjde sig minsann icke med att ligga i storstugan; de hade hvar och en sitt eget rum, där de brände ljus och läste romaner långt fram på nätterna, när det behagade dem. De kände en fröken i Stockholm, som varit hos dem en sommar, då hon

gjorde fotturer i Dalarna, och hon skickade dem den nya litteraturen till låns. Strindberg, Geijerstam och Nordensvan låg på deras bord jämte Snoilsky och Björnson. Men som de i alla fall måste upp till arbetet om morgnarna, och som de dessutom lefde mer på kaffe än på ordentlig föda, voro de bleckindade och glåmiga som stadsfröknar, trots sina starka muskler och grofva lemmar.

Emerentia var i sin skogsby-oskuld alldeles häpen öfver deras samtal. De hade de djärfvaste idéer, sådana som hon aldrig drömt om, som att det vore bättre resa till Stockholm och söka sig tjänst än gå här och slafva på landet. Ty arbetet betecknade de såsom ingenting annat än slafveri, ovärdigt en förnuftig människa. I staden fick man väl också arbeta för att lefva, men så kunde man då till ersättning ha lite roligt på lediga stunder, och man vore mer fri och oberoende än här, där alla skulle lägga sig i hvart steg, man tog. Och så kunde man få gå klädd som en riktig människa. De voro så leda på denna väl-signade dräkten, som gjorde alla så fula och klumpiga; det var ju rakt inte möjligt att se något ut, när man skulle gå så där tokigt utstyrd.

Detta i synnerhet förundrade Emerentia på det högsta. Hade hon inte alltid hört, att alla främmande, som kommo till kyrkbyn, prisade deras vackra dräkter, ja, det var just för den skull Leksand var så besökt och så berömdt. Och hade hon inte själf en gång förra sommaren hört, hur den där doktorn från Stock-

holm hade låtit lysa upp i kyrkan, att om de bara behölle sina dräkter, så skulle de få fri tillgång till hans museum, om de kommo dit.

Ja, det var just något att locka en med, menade hånande de emanciperade flickorna. Det är just det, att herrskaps- och stadsfolket vill ha oss till spektakel, för att ha något att roa sig med. De kommer och ser på oss som på några andra underliga djur på ett museum. Hade icke han, Lars, deras yngre bror, kommit hem så ursinnig härom söndagen. Han hade följt med ett resande herrskap som vägvisare, och då hade de gifvit sig till att bråka med honom, för att han, som andra ungdomar nu för tiden, hade lagt bort den där dumma långrocken och var klädd som en vanlig människa.

Det skulle du inte göra, om du visste hur mycket trefligare ni ser ut i dräkten, hade de sagt.

Men det tycker inte jag, svarade han.

Ja, det är mycket dumt af dig, ty det tycker alla främmande. Det är just därför vi komma hit, sa de — just som Emerentia. Men Lars, han var så förargad däröfver, så han spottade efter dem. Trodde de, att vi klädde oss för deras skull, sa han. Då kunde ju di lika gärna klä ut sig för oss, efter som det är vi, som är hemma här.

Och det hade Lars rasande rätt i. Flickorna hade en gång klädt sig i frökens kläder, och de hade då sett så nätta ut i turnyr och korsett med håret upp-

vridet högt i nacken och upprufsadt i pannan, så det kunde ingen tro.

Emerentia satt helt beklämd af detta samtal. Hon kände med en viss dunkel ängslan, att en ny och främmande ande kommit in här, som hon icke förstod och som ställde henne på ett ohjälpligt afstånd från systrarna.

Hon vågade blygt undra, om de ej tänkte på att gifta sig.

Med en bonde, aldrig, sade de. Det är slaf lif nog, som vi har det, men man är dock sin egen och kan ge sig bort från hemmet, om man blir för led vid det. Och det vet far och mor, och därför låter di oss hellre få styra som vi vill än mista oss. Men skulle man gifta sig och få barn, då hade man ju det mycket sämre än en tjänarinna, som åtminstone kunde byta herrskap.

Det syns bäst på dig, det. Tror du, att du är något lockande exempel för oss?

Emerentia kastade en skygg blick på de båda barnen, som sofvo i Marias säng, och undrade inom sig en tveksam undran, om inte den glädje hon hade haft af dem, ändå vore värd den brist på frihet, som de fört med sig för henne.

Antingen är bonden själfständig, och då är han en tyrann, fortsatte Maria, den äldsta och mest utvecklade af de två. Eller också går han hemma och är ett våp som din Jerker.

Jerker är inte något våp, flammade Emerentia upp.

Jaså — är han inte ett våp, som inte en gång kan ställa om, att hans hustru får kläderna på kroppen?

Hvem har sagt att jag inte har kläderna på kroppen?

Emerentia begynte darra på rösten, och det stilla svårmodet i hennes ljusblå ögon förvandlades till detta plötsliga uttryck af en ohejdad vrede, som så lätt bryter ut hos veka naturer, då långvariga sorger och förtretligheter kommit dem att förlora sitt sinnes jämvikt.

Men Maria fortsatte utan att lägga märke till henne: Mor har sagt oss, hvad du talt med henne om. Det är inte nog med att vi en gång arbetat och svettats en hel vinter för att skaffa dig din brudutstyrsel — nu ska det börjas detsamma om igen, fast du kommit i ett rikt hus, mycket rikare än vårt, så ska vi sörja för dig i alla fall. Vi hade annars tänkt att få lite konstväfnad i vinter från Handarbetets Vänner och lägga af en slant för att kunna resa upp till Stockholm. Men nej bevars. Du har lipat för mor och hon har lipat för oss. Jag undrar just hvad det tjänar till att gifta sig, när man ändå ska ligga de sina till last.

Emerentia sprang våldsamt upp från sin plats, ryckte upp de sofvande barnen ur sängen och begynte att kläda på dem, medan hennes händer flögo af sinnesrörelse. De skreko yrvakna, och hon blandade sina snyftningar med deras.

Lugna er, stackars kryp. Vi ska inte bli här längre och ligga andra till last. Vi ska laga vi få komma hem igen till våran far. Det är den enda vi ha att hålla oss till, här ä' vi främlingar, vi. Men det är rätt åt oss, då vi velat sätta oss upp mot vår egen, snälla far, som är den ende i världen, som menar det riktigt väl med oss.

Nu blefvo flickorna lite häpna, då de sågo systemens sinnesrörelse. Så illa hade de inte menat, visst fick hon vara kvar, om hon ville, och visst skulle de hjälpa henne också, det hade de redan lofvat mor, men de tyckte bara hon borde veta, att det inte var deras skyldighet, då hon hade andra, som borde sörja för henne.

Men Emerentia hörde ingenting i sin häftiga sinnesrörelse. Med barnen i armarna störtade hon in iorstugan till föräldrarna, som redan somnat, väckte dem och förklarade, att hon ville resa strax. Efter många öfvertalningar fick dock modern henne att lägga sig hos henne i det stora sängskåpet med bägge barnen, i det fadern afstod sin plats åt dem, och hon snyftade sig slutligen till sömns vid moderns bröst.

Denna försökte dock ej förmå henne att stanna längre, då hon följande morgon bad fadern om skjuts tillbaka till sitt hem. Hon kände allt för väl sin vanmakt gentemot döttrarna och hade just legat och funderat på, hur hon skulle bli af med den gifta dottern

för att åter få lite frid i huset. Hon tyckte också innerst i sitt sinne, att det var orättvist att hon, som en gång fått sin rikliga utstyrelse, nu skulle förses en gång till, medan de andra gingo ogifta, men hon hade ej hjärta att rent ut neka henne hjälp.

Emerentia kände moderns tystnad djupt i sitt upp-
rifna sinne. Hon kände, att hon var hemlös nu i
själfva det hem, som hon längtat efter så mycket, att
hon nästan varit färdig att öfverge sin man för det,
hemlös i dubbel mening, ty icke blott kände hon sig
icke ha rätt att vara här mer annat än som på nåder,
hon hade också blifvit så främmande för dessa systrar
med deras nya idéer, så främmande och nästan skygg
för denna stora kyrkby med sina många främlingar
och nya seder.

Det var mer instängdt och trångt där hemma i
skogen, det var mer strängt och bundet i hemmet där,
men det var liksom tryggare för henne, som kände
sig ha den gamla stammens blod i sina ådror. Om
det kändes påkostande att vara så undertryckt under
föräldrarnas välde, så var det en tröst att tänka, att
barnen åtminstone i sin ordning skulle växa upp i
lydnad för sina föräldrar, så att hon inte en dag som
gammal skulle stå så maktlös i sitt eget hus, som
hon nu såg sin mor. Och Jerker, som hennes systrar
smådade, borde han inte i stället äras för det, att han
var en så god och lydig son? Stod det icke i katekesen,
att om man hedrar far och mor, skall det gå en väl?

Å, det var mycket bättre att komma hem till sitt, där man i alla fall visste, att man hade rätt till matbiten, som man åt, emedan man förtjänat den i sitt anletes svett. Och när man kom i säng om kvällarna var man så trött, att man ej hade tid att tänka, och så somnade man i alla fall i armarna på den ende, man riktigt hade att hålla sig till här i världen.

Då Emerentia reste, tog sig föräldrarnas och systrarnas samvetskval öfver att ha kört af henne och belåtenhet öfver att bli af med henne uttryck i en ovanlig frikostighet. Hon fick låna fars häst och kärra, och Maria själf skjutsade henne; hon fick med sig god matsäck och hon fick i gåfva ett nytt halskläde af de många, som funnos på lager i klädstugan, samt ett förkläde åt flickan och ett stycke gul vadmal till en kolt åt gossen.

När Jerker fick se kärran köra fram på gården hemma hos dem, blef han både varm och kall af sinnesrörelse. Han hade gått och vändats hela detta dygn i en obestämd fruktan för något, som han aldrig fått klart för sig hvad det var, bara att det var som om det hvilat en smäleik öfver honom. Som föräldrarna också kommo ut mot kärran och togo emot de resande, vågade han ej visa sin glädje öfver hustruns återkomst i någon ömhetsbetygelse. Han lyfte tafatt barnen ur kärran och gaf hustrun handen. Men hon behöfde inga välkomstord för att känna, att här i alla fall var hennes rätta hem. Och när hon kom till bords sma-

kade henne den tarfliga maten åter som den ej gjort på många år, ty hon visste, att hon hade rätt till den.

Om kvällen, när de äkta makarna slutligen blefvo relativt ensamma i sitt sängskåp, och Jerker äntligen tordes ta hustrun i sina armar, hviskade hon till honom: Det har jag känt ändå, att jag hellre vill ha det hårdt hos dig, än godt hos någon annan i världen.

Utomkring äktenskapet.

(Första kapitlet af en ofullbordad roman.)

En stor, hög sal med hängande rep, stegar och stänger, halffliggande stolar, som kunna höjas och sänkas, och på hvilka bleka damer med uppknäppta klädningar aflösa hvarandra i allehanda osköna underliga ställningar.

Några muntra, hurtiga, unga flickor, med kortklippt hår och lösa bluslif, betjäna de bleksiktiga damerna — vrida deras ryggar, trycka deras knän, hacka dem och nypa dem. En tung atmosfär af damm och mänskliga utdunstningar. Ett litet försök att öppna en ventil upp under taket afklippes genast af en ängslig patient, som tror, att all frisk luft är det samma som drag och allt drag naturligtvis lifsfarligt.

Ensam bland dessa 40 à 50 kvinnor vandrar en medelålders man upp och ned på golvet. Han är lång och smalaxlad med ett godmodigt ansikte. Alla, såväl flickorna i bluserna som de bleksiktiga damerna, bemöta honom med stor vördnad. Vid den minsta lilla vink, som antyder att han vill tala vid någon.

står denna upprätt framför honom, mottagande hans tillsägelser eller besvarande hans frågor med det ifrigaste tillmötesgående. Många närma sig honom också opåkallade och framställa hviskande och hemlighetsfullt sina klagomål öfver hufvudvärk, svindel, magplågor, ryggvärk, kalla fötter o. s. v. Professorn lyssnar något förströdd, men med en antagen, välvillig min, under det hans ögon samtidigt flyga till de andra, och han afbryter den talande då och då med att kasta en anmärkning eller en befallning tvärs öfver rummet, vanligen på ett skämtsamt sätt, som skall föreställa kvickt.

En äldre, korpulent fru står framför en stege med knäna skilda och fötterna inåt, nigande så djupt som möjligt, i det två flickor i bluser trycka henne ned. Hon flämtar af ansträngning och blir mörkröd i ansiktet och ögonen stå runda och spända. Professorn ser det och ropar åt biträdena: Fröken Erikson och Bethman — nu behöfver vi inte niga mer i dag. Måttligt med höflighet!

På en hög bänk sitter en fjorton års flicka grensle under det två af lärarinnorna stå bakom henne och vrida hennes axlar åt höger och vänster. Hennes kläder äro öppnade i ryggen och läkaren följer ryggradens linie med ögonen, samtidigt med att han talar med en annan. Inte så brådtom med högra axeln, fröken Ståll ropar han.

Under det alla patienterna se mer eller mindre trötta och uttråkade ut bibehålla lärarinnorna hela

tiden sitt goda lynne. I synnerhet de unga eleverna från Institutet, som äro kommenderade till tjänstgöring vid sjukgymnastiken blott en månad i stöten, synas fulla af lefnadslust och återhållen munterhet, och utbyta halfhöga repliker sig emellan under det de gifva rörelserna.

Jan, har du hört om planen för i afton?

Ja visst. Det blir livvadt. Du skall vara kostymör, naturligtvis, Eriksson?

Tyckte du inte det var otäckt att ta i skelettet, Åbom? Jag kunde inte sofva för det på halfva natten, vet du.

Hur är det med din reumatiske gamle herre, Stål?

Å, i dag var han så hygglig — riktigt söt. Det hjälper märkvärdigt bra ändå med massagen för sådant.

Men är det inte otrefligt att ha herrar?

Ånej — dom skäms att grina och jämra sig så mycket.

En äldre lärarinna med ett värdigt, litet skarpt utseende skrider nu liksom tillfälligt förbi de pratande flickorna och säger i en låg, snabb hviskning, utan att vända ansiktet mot dem: Var litet tystare. Den, som de kallat Jan och som varit den mest högljudda, biter sig i läppen och säger: aj! med ett litet förläget och dock skämtsamt ögonkast på de andra. Därefter begynner hon att med mycket intresse fråga sin patient om hennes hälsotillstånd.

Men då hon strax därefter blir ledig ett ögonblick drar hon sin vän Erikson med sig litet afsides, nyper henne hårdt i båda armarna och trampar med fötterna i det hon utbrister: Å, om jag finge springa ett tag i full karrier tvärs öfver hela golfvet!

Hvarför det? säger den lugnare kamraten.

För att jag kväfs, ropar den andra. Att vara så här stilla och städad — inte få skoja ett dugg utan bara gå på tå bland alla de här blekansiktene. Så gamla och fula är de också allihop.

Å, din gamla fruntimmerskarl, säger Erikson och de skratta båda. Det är Jans vanliga öknamn bland kamraterna.

Jag kan inte hjälpa, att jag har skönhetssinne, säger hon. Och det är ett misstag af naturen, att jag inte blifvit karl. Ni skulle sett hur alla flickor skulle ha förälskat sig i mig.

I detsamma knackar det diskret på dörren utifrån. Jan ropar: stig in! och tvenne damer följa uppmaningen — en äldre med ett fint, något lidande ansikte — en ung flicka med ett yppigt utseende, djup, varm färg och nötbruna, allvarsamma ögon. Båda damerna äro elegant klädda och ha något förnämt i hela sitt yttre.

Det var en trefflig flicka, hviskar Jan. Om vi finge henne till patient — men det är naturligtvis mamman i stället.

Träffas professor Borg? frågar den äldre damen.

Ja, var så god, svarar Jan med en liten galant bugning. Om jag får lof, skall jag visa damerna in till honom.

Och nu tar hon öfver hela det stora golfvet de tre fyra långa sprången, som hon längtat efter, och står bugande vid professorsns dörr, innan de främmande damerna hunnit halfvägs.

Var hon inte vacker? frågar hon alldeles betagen ett par af de andra, sedan hon släppt in de besökande och stängt dörren om dem. Ack, om det bara vore hon!

En liten stund därefter öppnar professorn på dörren och ropar: fröken Janson!

Som en pil far denna i väg och in.

Vill fröken vara god och hjälpa den unga damen — fröken Natt och Dag, fröken Janson, — presenterar han. Jag skulle lyssna lite på bröstet.

Den unga flickan står just och knäpper upp sin sälskinnspäls.

Det är hon, som är sjuk, jublar det i fröken Janson. Och hon blir kanske min patient, efter professorn ropat in mig. Du är ändå en lycklig lax, min kära Willi Janson.

Med mycken tjänstaktighet och ett halft pojktaktigt galanteri tar hon skyndsamt kappan och muffen från fröken Natt och Dag samt hjälper henne af med klädningslifvet, hvilket den andra blott motvilligt tillåter.

Men professorn vill äfven ha korsetten uppknäppt och den sitter så stramt, att det ej genast lyckas.

Kunde den ej vara litet hårdare åtsnörd? frågar han med en oskyldig min.

Den sitter visst inte hårdt, svarar den unga fröken häftigt och blir så röd i ansiktet af förgelse och otålighet, att tårarna nästan tränga sig fram, medan hon rycker och sliter i den motsträfviga planchetten.

Nej, naturligtvis, skrattar professorn. Man kan få hela handen emellan. Inte sant? Det säga alla damer.

Willi Janson blir mycket ifrig att hjälpa och kastar sig slutligen på knä framför patienten för att bättre komma åt. Så faller äntligen det tränga stålbältet och en yppig, stark och bred figur sväller fram.

Hon tycker att hon är lite för fet utan korsett, säger modern ursäktande.

Men Willi ser med kännareblick på denna präktiga, kraftiga gestalt och kan ej afhålla sig från att utbrista: det är omöjligt, att fröken kan vara sjuk.

Ja, inte sant, hon ser rask ut? säger modern. Hon har också alltid varit frisk ända till sista året. Men jag är så ängslig, för det ligger lungdot i släkten. Och se så underliga fläckar, hon får på kinderna!

Den häftiga rodnaden har lika hastigt gifvit vika och lämnat hela ansiktet blekt med undantag af en liten röd fläck som af ett slag längs ned på ena kinden. Lungdot! utbrister doktorn, som emellertid har

knackat och lyssnat rundt omkring de välbyggda skuldrorna och det höghvälfdä bröstet. Det skulle dä verkligen vara oförsvarligt att få lungсот med en sådan kroppsbyggnad. Fröken har lite bleksot, det är alltihop.

Men hur är det möjligt? invänder modern. Så göd färg, som hon alltid har.

Ja, det finns också något, som man kallar blomstrande bleksot, svarar doktorn med ett litet galant leende. För mycket blommor. — Vi sitter för mycket stilla, hvad? Har ingen sysselsättning? Fröken skulle skaffa sig något arbete utom hus.

Hon är lyckligtvis inte i den ställning, att hon behöver, — invänder friherrinnan. Hon är vår enda dotter — våra söner är naturligtvis ute i världen — och hon är sina föräldrars kära lilla sällskap och hemmets glädje. Dessutom saknar hon visst inte intressen — hon är till exempel mycket road af läsning.

Romaner? frågar professorn småleende och vridder sin mustach.

Ja, det vill säga, verkligt goda, bildande saker. Hon läser nästan aldrig annat än på främmande språk.

Ja, romaner på främmande språk har precis samma verkan som på svenska, när man bara kan språket tillräckligt, utbrister doktorn med ett skratt.

Den unga frökens stolta hufvudresning blir flera tum stoltare och styfvare vid doktors växande förtrolighet.

Jag kan inte inse hvad det har med min hälsa att göra, hvad jag läser, säger hon värdigt. Men nu skulle vi kanske inte uppehålla professorn längre, mamma?

Gå du ut i gymnastiksalen med fröken Janson, mitt barn, svarar modern. Jag skulle ännu vilja tala några ord med professorn — om jag får lof.

De båda flickorna gå, och friherrinnan börjar med en viss förlägenhet, sedan hon satt sig igen i soffan: Jag tror, det är det rättaste att säga herr professorn allt. Första anledningen till att hon begynte bli klen — inte sant, jag bör nämna hvad jag tror mig veta om den? — Det är att min lilla oerfarna flicka gått och förälskat sig i en ung man, som det tyvärr inte kan komma i fråga att gifta sig med.

Det kunde jag just tro, infaller genast professorn. Det är den vanliga historien, när unga flickor börja få bleksot. Är det en dålig karl?

Nej, det vill jag visst inte säga. Men en obetydlig ung man, utan ställning eller förmögenhet — kort sagdt, ett aldeles omöjligt parti.

Ja, en sådan ung dam har naturligtvis fordringar på lifvet. Och det är bättre att låta henne täras bort af bleksot än att hon skulle få ett hem med lite mindre krukor och solfjädrar än som begagnas nu för tiden. Så resonnera de flesta, ömma föräldrar.

Så resonnera visst inte vi, säger friherrinnan och det rycker litet kring ögonvinklarna vid detta obehagliga yttrande. Friherrinnans ansikte är så känsligt,

att den minsta, osympatiska fläkt afspeglar sig däri. Men man kan inte utsätta sitt barn för försakelser, som hon inte är uppfostrad till.

Nej, nej, vi kan ju försöka gymnastik i stället, säger professorn och reser sig samt öppnar dörren.

En stund därefter får fröken Malin Natt och Dag sitt recept, och fröken Janson erhåller det efterlängtrade uppdraget att gifva henne hennes rörelser.

Var så god — den här stolen är ledig. Fröken får vara god och taga ned hårkorgen — det skall bli lite massage på hufvudet.

Malin lyfter sina armar — med någon svårighet, ty klädningsärmarna sitta stramt, som modet fordrar — och drar ett par långa sköldpaddsnålar ur det bronsfärgade håret, som nu faller ned i rika massor kring ansiktet och öfver ryggen.

Ett sådant hår! utbrister Willi Janson, förtjust. Nej, hvad det är präktigt. Hon tar en tung lock i sin hand och liksom väger den. Men är det inte fasligt besvärligt att ha det så långt? Jag hade sådant förr också, men det fick stryka, för att jag skulle hinna med och göra någon nytta i världen.

De båda flickorna se på hvarandra. Malins allvarsamma, mörka, melankoliska ögon möta Willis käcka, strålande ljusblå. Och det meddelar sig till henne liksom en välgörande friskhet och svalka vid denna blick.

Fröken vet visst heller inte, hvad hufvudvärk eller sådant vill säga?

Nej då — jag har inte tid, skall jag säga fröken. Och inte hvad det vill säga att ha tråkigt heller? Det har jag ännu mindre tid till.

Men — kanske inte tid till att ha riktigt roligt heller?

Jo då, svarar Willi med ett bredt, strålande leende, som visar hela de starka, skinande hvita tandraderna. Det har vi ändå alltid tid till. Ni kan inte tro hur muntert vi kan ha oss kamrater emellan. Jag har för resten alltid roligt — alltid. När jag pluggar eller gymnasticerar eller hör på föreläsningar — ja, till och med när jag umgås med skeletter — men det tycker jag annars minst om.

Hvad jag afundas fröken att ha något att göra. Ja — hur skulle man annars bära sig åt?

Det är inte alla, som är så lyckliga — man får lefva ändå.

Det tror jag knappast, att man får — egentligen.

Hvad skall man då göra? Professorn talade också om det, — det är lätt att säga — men hvad tror fröken, att till exempel jag skulle kunna få för en selsättning — jag lefver på landet hos mina föräldrar — inte kan jag lämna dem...

Men fröken har bröder — går de också hemma och håller föräldrarna sällskap?

Nej, naturligtvis inte. En man måste ju alltid bli någonting...

Ja, det är sant, säger Willi med en liten satirisk bugning, i det hon avslutar rörelsen.

* * *

Efter ett par veckors daglig gymnastik hade Malin, som i början varit något förbehållsam och försiktig emot en för hennes erfarenhet och vanliga umgängessfer så främmande företeelse som den muntra Willi Janson, börjat blifva ganska meddelsam, och det hade knutits ett begynnande vänskapsband mellan dessa båda så olikartade naturer. Och en dag kom Malin med en i konventionel ton framförd, men dock tydligen hjärtligt menad inbjudning till fröken Janson att äta middag hos dem nästa söndag.

Mamma vill mycket gärna göra frökens bekantskap.

Men Willi svarade rent ut, att hon icke hade lust.

Jag är rädd för frökens bröder, sade hon. En löjtnant och en kammarherre! Det är inte mitt folk. Löjtnanterna kan förstås gå an, när de är gymnaster — men inte annars. Och kammarherrar! Nej, jag skulle lika litet begripa, hur man skall skicka sig i en sådan krets, som om jag plötsligt blefve inkastad i ett fint sällskap i Kina bland sådana där damer med konstgjorda fötter och sneda ögon.

Malin skrattade, men erkände inom sig, att Willi nog skulle taga sig litet egendomlig ut i hennes krets.

Nej, då vet jag ett bättre förslag, fortfor denna. Och det är, att ni kommer och hälsar på mig en

afton. Jag sitter nästan alltid hemma och pluggar — så ni kan komma när som helst, när ni ändå går ut — lite te kan jag alltid bjuda på, för det lagar jag själf på min spritlampa — och så skall vi prata och ha muntert och sedan skall jag följa er hem.

Malin tackade och sade, att hon aldrig gick ut ensam om aftnarna. Men en dag, då hon mot vanligheten var hemma utan att ha främmande, fick hon en så stark längtan efter att gå upp och se, hur Willi hade det i sin ensamhet. Och hvem vet, om de sutto så där på tu man hand i ett litet enkelt rum, så skulle hon kanske komma sig för att öppna sitt hjärta för Willi och tala om allt det som tyngde på henne. Hon hade ett sådant behof att förtro sig till någon, men det fanns i hennes krets ingen som skulle förstått denna längtan efter en själfständig verksamhet, som alltid legat och grott hos henne, men som fått starkare växt efter samtalet med doktorn och bekantskapen med Willi.

Löjtnant Edvard skulle just gå ut och Malin frågade honom, om han ville ta henne med och följa henne till Bryggaregatan, där hon hade ett ärende.

Ett ärende! På kvällen vid Bryggaregatan! Det blef genast skämt och frågor. Hade hon ett rendez-vous? Men då fick hon gå ensam, man brukar inte låta eskortera sig af sina bröder vid sådana tillfällen. Jaså, besöka sin gymnastiklärarinna! Det kan så vara. Var det en ung flicka? Såg hon bra ut? Fick man också följa med in då? I så fall — gärna. Det vore

roligt se hur detta nya species fruntimmer såge ut. Kortklippt hår och karlfasoner, förmodligen.

Nej, du får inte se så mycket som hennes nästipp en gång, det lofvar jag, sade Malin. Hon är mycket för god för din kritik.

De kommo vid sjutiden till ett gammalt hus inne på gården, längs ned på Bryggaregatan, och gingo upp för tre branta, illa upplysta trappor. Dörren till höger, alldeles vid trappan, hade Willi sagt. Malin knackade på, men blef helt förskräckt, då hon hörde ett plötsligt, stormande skratt af flera röster därinifrån.

Hon har visst främmande hos sig — då går jag strax. Vänta, Edvard!

En röst — Willis — ropade inifrån: Det liknar just Nissan att komma, när arbetet nästan är slut och trakteringen börjar.

Och så rycktes dörren hastigt upp, varm luft och ljussken strömmade ut inifrån och Willi ropade glad: Nej se, Malin — förlåt, fröken Natt och Dag — det var då riktigt hederligt af er att komma. Kom in för all del!

Hon var klädd i hel gymnastikdräkt, sådan som Malin aldrig sett henne i förr, blus och knäbyxor, och såg alldeles ut som en ung gosse. Malin var mycket rädd, att brodern, som stod nedanför i trappan, skulle få se henne.

Ni har visst främmande — jag kommer hellre en annan gång, sade hon brådskande. Min bror väntar på mig härnere.

Ja, några löjtnanter vill vi inte ha, ropade Willi, som icke såg den unge mannen. Men ni behöfver väl inte vara rädd för kamraterna — ni känner dem ju allihop från gymnastiken. Kom bara!

Hon drog henne in och stängde dörren om dem samt begynte strax att hjälpa henne af med ytterplaggen i den lilla tamburen, ropande in till de andra: Det är fröken Natt och Dag, flickor!

Tre flickor sutto kring ett rundt bord under taklampan och sydde, då Malin kom in i rummet. Willi sköt genast fram en stol åt henne och bad henne vara hemmastadd.

Ni har syförening, tror jag, sade Malin och betraktade förundrad alla slags klädesplagg, som voro under arbete.

Ja då — en riktig syförening — och för välgörande ändamål till på köpet, — förklarade Willi och intog åter den plats, hon nyss hade lämnat, högt upp på ryggen af en gammalmodig soffa med fötterna på en af sidokarmarna samt armarna i kors.

Hennes figur var så smidigt vacker i denna ställning, att Malin kände sig helt försonad med pojkdiräkten, som hon först tagit anstöt af, och erkände inom sig, att den klädde Willi mycket bättre än kjortlar.

Ni finner kanske min sittplats något egendomlig, inföll nu Willi. Men jag skall strax förklara er alltsammans. Som jag nyss sa', har vi syförening för välgörande ändamål. Men kan ni gissa, hvem före-

målet för välgöreheten är. Det är — hon pekade på sig själf. Det är jag. Tyst, flickor, låt bli att flina, fröken Natt och Dag skall höra allt. Saken är nämligen den, ser ni, att vi aldrig får tid att laga våra kläder, kanta om kjortlar, stoppa strumpor och sådant. Om aftnarna, när man slutat läsa, är man så sömnig, att man knappt vet hur man kommer omkull en gång, och då tänker man: å strunt, jag stiger upp en halftimme förr i morgon bittida, så får jag den där småsaken lagad. Och så ställer man väckarklockan på half sex i stället för på sex. Men när man då hör det där otäcka skramlet, ser ni — ja, hvad tror ni att man gör? Man sträcker på sig, vänder sig i sängen och tänker: Klockan är ju bara half sex. Gud ske lof — nu får jag sofva en hel halftimme till. Kanta kjolen! Å, det gör jag ju snart i kväll!

Alla flickorna skrattade, då denna skildring var hämtad ur allas erfarenhet, utom Malins, som aldrig ens tänkt sig något sådant som att själf underhålla sina kläder eller att behöfva stiga upp tidigare, än hon hade lust till.

Ja, ser ni, så går det till, fortfor Willi. Och så går det utför med ens moraliska ansvarskänsla, samvete och allt det där, tills man slutligen kommer så *herunter* som jag nu. Jag har bokstafligen ingenting annat helt att ha på mig än gymnastikdräkten — och det är då för resten det enda jag trifs med. Men när man kommer till den punkten gäller det bara att ha geni. — Och det är det, jag har, sade hon med

en komiskt blygsam min. Eljes är det ej så mycket med mig, men geni har jag. Och vet ni hvad mitt geni ingaf mig? Jo, jag bjöd ihop mina närmaste vänner till att laga alla mina kläder och lofvade att sedan göra dem samma tjänst tillbaka. Nu får jag alltsammans gjordt på en afton och kan lägga mig med lugnt samvete hvar kväll åtminstone en månad.

Och ni syr inte ens med själf, sade Malin, som var mycket road af denna berättelse.

Nej, det vore ju misshushållning med krafter. Jag har mycket mer anlag för att vara underhållande än för att sy. Och hela hemligheten med arbetsfördelningsprincipen är ju den, att hvar och en skall göra det, han har mest anlag för.

Och när ni sedan skall hjälpa de andra med deras klädningar, sade Malin, skall det då gå till på samma vis?

Ja, det förstås — och jag vågar ändå påstå, att ingen gör så mycken nytta som jag — för när man har roligt går arbetet dubbelt så fort.

Låt då mig också försöka det, sade Malin.

Ni! utropade Willi. Inte kan ni göra något. Ni skall bara sitta där och vara vacker — det har också sin betydelse.

Tack skall ni ha! utbrast Malin med energisk ovilja. Jag har haft nog af det, jag. Och hon ryckte ifrigt till sig ett arbete.

Nu knackade det igen på dörren och Willi var i ett par språng nere från sin upphöjda plats och ute i tamburen.

Är det Nissan? ropade de andra.

Ja, här har vi henne äntligen. Hvad har du gjort så länge? Bekänn!

Willi förde henne in i rummet och ställde henne midt på golfvet samt grep ett tag om hennes hängande hårfläta.

Det var en helt ung, knappt utvuxen flicka, som Malin ej sett på gymnastiken. Hon var elegantare klädd än någon af de andra samt hade snörlif och turnyr, hvilket af de andra var utdömdt och föraktadt. Hennes figur var smal och smidig som en ål, och hon hade små mjuka, kattunglika rörelser, ett litet sött dockansikte med fräknar öfver näsan och uppstruket hår. Hon skrattade med hufvudet långt tillbakakastadt och skrek på samma gång vid Willis tag om hennes fläta.

Bekänn, att herrarna var hemma i dag.

Ja, visst var de det. Aj! Och de ville nödvändigt — nej, Willi då! — de ville nödvändigt öfva in en ny — aj då, så hon luggas, den otäckan — en ny kvartett.

Ja, och då gäller tidigare löften ingenting, förstås. Nej, du slipper inte lös förr än du utstått ditt straff. Bestäm nu ett straff för henne, flickor!

Det kan inte bli med mindre, än att hon skall slå kullerbytta tre gånger här på golfvet.

Mycket gärna, ropar den nykomna. Undan med er då — gif plats!

Hon sprang baklänges till dörren och ställde sig i position med händerna upplyftade. Alla de andra reste sig, man sköt bordet och stolarna åt sidan och radade upp sig längs väggen för att se på föreställningen.

Ett, tu, tre! kommenderade Willi. Mjukt och lätt kastade sig den unga flickan på hufvudet och rullade rundt tre gånger i rak linie framåt golvet och stod inom en minut åter upprätt vid andra ändan af rummet, rättande på sin turnyr, som farit på sned. Alla klappade i händerna och ropade bravo.

Nu får jag kanske presentera fröken Nilsson för fröken Natt och Dag, sade Willi, ceremoniöst och högtidligt som om bekantskapen hade inledts på fullt regelbundet sätt, och de båda flickorna skakade hand.

Hit med arbete nu! ropade den nykomna. Ni vet, att när jag en gång börjar kan jag arbeta för sju.

Ja, Nissan får sy i den här ärmen, föreslog någon. Det är det krångligaste att få den rätt.

Ack, såna barn ni är! Hvad är det för krångligt i det? utbrast denna och grep verket an med mycken händighet.

Nissan är den kvinnligaste af oss allesammans, sade Willi till Malin. Hon måste stiga upp en halftimme tidigare än vi andra om morgnarna, för att spegla sig — men så bli också alla herrar kära i henne och hon blir kär i alla.

Å prat, nu har jag inte varit kär i någon på tre månader, invände Nilsson.

Malin rodnade litet och sade: jag trodde inte att ni skulle sitta och tala om kärlek — alldeles som vanliga flickor.

Det gör vi också bara, när Nissan är med, sade en mörk, litet tung och groflemmad flicka med ett par trovärdiga bruna hundögon. — Det var fröken Bethman, vanligen Bet kallad. — Hon är den ende af oss, som vet något om den saken. Vi andra umgås aldrig med några herrar.

Inte umgås en gång? frågade Malin förvånad.

Nej, hvar skulle vi träffa dem, sade fröken Stål, en underlig liten en, med en dödskallefysionomi — hår och hud sutto liksom faststramade på en knotig, benign hufvudstomme, och de hvita tänderna framträdde som fristående mellan de tunna läpparna. Trots denna ovanliga fulhet hade fröken Stål hvad man kallar tycke med sig, och ett par fulländadt formade, hvita händer samt en proportionerlig, fastän liten figur hjälpte upp utseendet. — De flesta af oss bor inackorderade hos någon änkefru eller gammal mamsell, fortsatte hon, eller också på ett ensamt rum, som Willi. Det är bara där Nissan bor, som det händelsevis är några unga herrar inackorderade. Och bort på bjudningar har vi aldrig tid att gå.

Det säger hon nästan med en suck, anmärkte Willi. Liksom vi inte hade mycket roligare med kamraterna än på några bjudningar.

Men, — tog Malin till ordet med en viss tvekan, det finns väl i alla fall ingen flicka, som inte haft någon — jag menar — alla har väl ändå — någon gång i sitt lif...

Varit kära? inföll Willi.

Inte precis det, sade Malin, rodnande. Men åtminstone — haft någon, som varit kär i sig.

Willi brast ut i skratt.

Mig har då aldrig en karl sett åt en gång, sade hon. Och jag kan då för resten inte tänka mig något mer komiskt än om någon skulle ge sig till att — kan ni tänka er något sådant flickor — en karl, som skulle gå och sucka för mig!

Ni vill då aldrig gifta er? frågade Malin.

Gifta oss! Nej tack! sade fröken Stål med sin vänliga, godmodiga röst. Inte går vi väl här och arbetar och blir själfständiga för att sedan sätta oss under en mans förmyndarskap.

Det är så dumt att säga så, invände Bet och hennes bruna ögon blefvo smältande. Man skall aldrig säga aldrig, för det vet man väl hur det går i alla fall, att om man blir förälskad...

Ja, Bet är lite svag, skrattade Willi. Henne kan man inte vara säker på.

Jag bryr mig inte så mycket om männen, invände Bet, rodnande. Men jag tycker om barn.

Det gör jag med, sade Willi. Och om jag visste något sätt att få ett barn utan att behöfva gifta mig, skulle jag gärna vilja det.

Männen är så olika oss, sade fröken Erikson, en högväxt, ståtlig flicka med blek hy och rödaktigt hår samt något på en gång vemodigt och exalteradt i blicken. Jag tror inte, att det finns en af dem, som har den ädelhet i uppfattning och tänkesätt, som en finkänslig kvinna fordrar af den, hon skall lefva sitt lif samman med. Då är vänskap mellan kvinnor tusen gånger lyckligare och mer att tro på.

Koralie har rätt, ropade Willi. Lefve vänskapen! Det är det bästa i lifvet.

Vid dessa ord utbytte hon en varm blick med Erikson.

Skall vi dricka en skål för vänskapen? föreslog hon. Min bror har skickat mig två hela buteljer punsch från Upsala. Var det inte hederligt?

Hon sprang till ett litet skåp, tog fram båda buteljerna jämte några glas samt slog upp den ena. — Den andra skulle stå där med, ty det såg så förmöget ut, påstod hon.

Sedan hon fyllt alla glasen, gick hon fram till Malin med en högtidlig min, som hade hon något af stor vikt att säga.

Om ni vill vara med oss andra och dricka för vänskapen kunde vi väl bli *du* först, sade hon med något visst flickaktigt blygt, som ibland skymtade fram i hennes vanligen så käcka blick, då det var någon, som hon riktigt beundrade.

Det vill jag mycket gärna, sade Malin, icke utan en viss, omedveten nedlåtenhet. Men ni får inte kalla

mig Natt och Dag. Det låter så fult, att ni alla säger tillnamnet.

Hvarför det? Det är praktiskt, så många som vi är — och många med samma förnamn. Men till våra allra närmaste vänner säger vi för resten alltid förnamnet.

Innan vi nu dricker för vänskapen, flickor! fortfor Willi, så måste hvar och en säga något vackert om den. Koralie börjar — hvar och en säger det bästa hon vet om vänskapen.

Koralie var genast färdig. Hon hade mycken lätthet för att improvisera och gällde bland kamraterna som deras förnämsta talare. Hon hade också i hög grad de egenskaper, som göra den populära talaren — en stor förmåga att med god smak och aplomb säga banaliteter.

Vänskapen är den ädlaste af alla känslor, sade hon med en lindrigt vibrerande stämma, emedan den alltid baserar sig på själens sympati och icke som kärleken på det yttres dragningskraft, emedan den beror på ett fritt val och icke som till exempel moderskärleken på naturinstinkt, emedan den är den oegenlyttigaste och respekterar den andra partens frihet vida mer än kärleken, emedan den . . .

Nog nu, afbröt Willi. Koralie vill hålla ett helt tal om vänskapen, men det får du spara till en annan gång, så att också de andra får säga något. Fortsätt, Stål.

Vänskapen är storsintare än kärleken, ty den är ej så exklusiv, sade den lilla vänliga Stål. Man kan ha många vänner på en gång och många vänner är bättre än en älskare.

Bra! ropade Willi. Nu du, Bet!

Vänskapen tycker mer om att gifva än att taga, sade Bet, med en liten blyg och öm blick.

Det är ett sant ord af Bet, allas välgörarinna, sade Koralie.

Lägg också märke till, att Bet inte näns att göra jämförelser, som de andra, inföll Willi. Hon vill inte säga något ondt om kärleken.

Nej, hvarför skulle jag det, när jag inte vet något om den, sade Bet med en oskyldig min. Säg nu du, Willi.

Vänskapen liknar ädelt vin, men kärleken liknar ost, ropade Willi.

Ost! upprepade de andra.

Ja, vet ni inte, att ost blir maskäten, när den blir gammal. Den ädlaste arten är den, som tål vid att åldras. Vänskapen liknar eken bland träden — ju äldre den är, ju vackrare är den — men kärleken liknar ett sådant där ungt lärkträd, som man bara skall se om våren och i solsken. Ja, ni kan gärna applådera, för det var riktigt bra sagdt. — Nå, Nilson?

Hvarför skall man alltid tänka på, hur allting blir som gammalt, inföll Nilson. Jag tycker mer om det, som är allra vackrast när det är ungt och nytt.

Alla flickorna brusto i skratt. Nissan slipper säga något om vänskapen, afgjorde Willi. Hon kan bättre försvara kärleken, det hörs. Nu du, Malin.

Ja, jag hör ju inte till er krets, sade Malin förlägen. Men jag ville gärna säga bara det, att det finns ingenting jag för min del känner mig bättre behöfva än en verklig vän.

Tonfallet var så innerligt, att det gjorde mer verkan än de vältaligaste ord.

Bravo — bravissimo! ropade flickorna.

Piano — pianissimo! inföll genast Willi, sträckande ut armarna. Ni får inte väsnas så där, för då tycker den gamle herrn därinne, att vi håller för mycket skoj!

Man var nu färdig med sina arbeten, hvilka i hast röjdes undan, hvarefter alla hjälptes åt att duka tebordet. Malin ville icke stanna till te, ty hon var rädd, att hennes mor skulle bli orolig, men Willi lofvade att de skulle skynda sig och sedan följa henne hem allesammans.

Ett underverk.

Nutidsbild.

Hon var illa sjuk, och plågorna voro mycket svåra. Det enda hoppet om räddning, svagt äfven det, var en operation. Men hon kunde ej besluta sig härför. Hon uppsköt dag från dag, vecka efter vecka, i den djupaste ångest, och led hvarje dag och stund alla operationens kval i fantasien. Hur hon lades upp på operationsbordet, hur det hvassa instrumentet borrade sig djupt in i bröstet, sargade och stympade henne — allt detta såg och kände hon under de långa, sömntomma, plågande nätterna. Nej, hon kunde icke underkasta sig det. Hellre dö!

Dö, ja. Men långsamt under ständigt tilltagande plågor — ty detta var hennes enda alternativ, om hon ej beslöt sig för operationen.

Hela hennes väsen uppreste sig och protesterade mot detta lidande, som så plötsligt och skoningslöst kommit öfver henne. Hon hade alltid varit frisk — fin och ömtålig, men aldrig plågad af något ondt. Hon

tyckte sig ha ett slags privilegium på att beständigt vara skyddad för allt, som var sorgligt. Hennes omgifning hade alltid sökt skona henne därför; andra hade alltid tagit alla bördor från henne. Och nu på en gång ett så fruktansvärdt, ett så förfärligt ondt — kräftan i bröstet.

Hon hade sedan sin första ungdom varit religiös — med denna lättvindiga och något flacka religiositet, som älskar gud för de personliga välgärningar man själf fått åtnjuta, som finner tröst uti att tro på en försyn, därför att denna försyn tyckes vara en själf välbevågen, om den också låter andra lida. Hon försummade aldrig att läsa aftonbön med sina barn och lära dem tacka Gud för att de voro friska, glada och mätta, då så många andra fingo svälta.

Hon kunde icke fatta, att det fanns människor, som icke trodde på denna personliga, faderliga, i det dagliga lifvet ingripande försyn. Hur hade hon icke själf känt under de små motgångar och stöttestenar, som hittills kommit i hennes väg, hvilken tröst det varit att vända sig till Gud med bön om hjälp, hvilken salighet att veta, att han ej sänder oss någon pröfning, som ej är till vårt eget bästa.

Men nu — när detta svåra, fysiska lidande kom öfver henne, vek denna tröst liksom undan för henne. Plågorna voro så verkliga, så påtagliga, att känslan af att allt blott var till det bästa, började svikta. Hvarför, huru till hennes bästa? Aflägsnade icke plågorna henne tvärt om från Gud? Hon kunde icke böja sitt

sinne till honom annat än i ett ängsligt, otåligt rop: gör mig bättre, lindra, hjälp, hela! Men det var ingen verklig andakt i detta.

Då fick hon en dag besök af en väninna, som varit i Stockholm för att söka läkarehjälp för ett svårt nervlidande. Väninnan tillbragte ett par dagar hos henne på landet och de hade långa, hemliga samtal, plötsligt afbrutna, då hennes man kom in i rummet, men ofta hviskande fortsatta till långt fram på natten.

Det kom under dessa dagar en underlig förändring öfver fru Ekbohrn. Hon såg ofta tvekande, halft skyggt, halft bittert på sin man, som om denne varit en despot i stället för den milde och älskvärde gentleman han var. Då väninnan rest bad hon plötsligt och under synbar oro sin man om ett samtal.

Jag vet, att du — tyvärr — är en fritänkare, sade hon. Men du vet också, att jag har helt andra åsikter. Jag har aldrig sökt hindra dig att handla efter din öfvertygelse; du bör därför, tycker jag, tillåta mig det samma.

Min kära vän, utbrast han, så förundrad, att han icke kunde säga mer. Hvad betydde detta? När hade han någonsin hindrat henne att göra hvad hon ville?

Du vet hur sjuk min väninna var, innan hon for upp till Stockholm, fortfor hon. Och du såg själf hur förändrad hon blifvit — hur rask hon såg ut.

Ja det är sant — mer hon har ju inte samma sjukdom som du — men emellertid, hvad har hon använt?

Hon har blifvit frisk genom bönen, sade fru Ekbohrn med en liten darrning på stämman.

Genom —? hennes man såg upp och rättade på glasögonen. — Nå, tillade han litet torrt, det medlet har väl inte du underlåtit att försöka?

Nej, men — du har nog inte hört talas om det. Det finns en man i Stockholm, som fått den särskilda nådegåfvan att genom böner —

Ett uttryck af verklig bedröfvelse för öfver mannens ansikte. Men han hade icke hjärta att säga något — han hade lidit så af att se henne plågas; kunde hon få något att hoppas på så, hur dåraktigt det än var — han ville icke hindra henne.

Han klappade hennes hand och sade vänligt: du gör som du vill — steg upp och gick ut ur rummet. Det pinade honom i alla fall, att hans hustru skulle vara hemfallen åt en sådan vidskepelse. Om hon, liksom hennes väninna, haft en af dessa obestämda nervösa sjukdomar, som till en stor del ha sin rot i viljans försvagande — ja, då kunde det så varit. Men denna allt för omiskänliga, allt för väl kända och vetenskapligt konstaterade sjukdom, denna kräftknöl, som om den lämnades orörd, så småningom skulle förgifta hela blodmassan — det var för sorgligt, för sorgligt.

Hon reste, ehuru hon bittert kände tyngden af sin mans tysta ogillande.

Det var under stor själsångest, som hon förberedde sig till det afgörande mötet med undergöraren. Hon visste ju, att han med en enda blick på den besökandes anlete kunde öfvertyga sig om huruvida han hade framför sig en verkligt troende. I annat fall ljöd strax den oåterkalleliga, förkrossande domen: För er kan jag ingenting göra, er fattas det väsentliga — tron.

När hon blott tänkte sig möjligheten att blifva afvisad med dessa ord, greps hon af samma pinsamma ångest som när hon förut i fantasien genomlevvat operationens fasor.

Redan hade hon stått flera gånger i förstugan utanför mannens bostad, men vändt om igen, emedan modet att underkasta sig det afgörande profvet svikit henne. Men slutligen, efter att ha genomvakat många nätter under böner och tårar, samlade hon all sin kraft och trädde in.

Hon blef litet obehagligt berörd först af hans utseende, som var simpelt, groft och icke intelligent.

Han talade några ord vid henne, fann henne mycket gripen, mycket bäfvande — det var något i hennes väsende, som genast öfvertygade honom om att han här hade framför sig en verkligt troende.

Han bad henne öppna sin klädning och han insmorde det sjuka stället med olja. Därefter tog han hennes hand och de föllo båda på knä.

Hon var som i ett rus, mycket nära att svimma. Mysteriet hade mäktigt tagit hennes fantasi fången — hon darrade af både fruktan och salig förväntan inför det hemlighetsfulla mötet med det eviga och outransakliga, som nu närmade sig.

Han däremot var fullkomligt lugn, ja det låg en viss trivialitet öfver hans väsende, som hon icke tyckte passade tillsammans med det högtidliga i hans förehafvande. Han talade i en låg, litet sjungande ton och med en stark, dialektisk brytning, som föreföll henne obehaglig och störande.

Men han blef så småningom innerligare, liksom mera frigjord, och hon kunde bättre följa honom.

Förunderliga frid, som nu lade sig helande öfver hennes oroliga, plågade sinne, ljufva, lycksaliga känsla! Guds nåd sänkte sig öfver henne, hon kände och förnam Hans personliga närhet, såsom hon aldrig gjort det förr. Hur ömt och mildt Han blickade ned på henne, hvilken oändlig kärlek i Hans stämma, då Han sade till henne: Stackars barn! Du har lidit nog. Hugsvälaren kommer.

Ja. Hugsvälaren kommer, Han är kommen.

Då hon reste sig från bönen voro alla plågor försvunna, liksom bortstrukna af en len hand, och hon kände sig så stark, så frisk, så ung, så lycklig att hon skulle velat ropa ut högt för hela världen den nåd, som vederfarits henne.

Men hon var ensam i sitt rum på hotellet hela den dagen — ensam och dock icke ensam, ty hon låg nästan hela dagen i bön och tacksägelser.

Hvilket nytt lif gick hon icke nu till mötes. Sedan Gud på detta sätt uppenbarat sitt ansikte för henne, kunde hon aldrig mer blifva så där ljum och likgiltig som hon, med all sin inbillade religiositet, dock hittills varit. Hennes hela lif skulle blifva ett lif inför Hans ansikte — hon skulle tidigt inviga sina barn till Hans tjänst, ja, deras och hennes lif skulle blifva en enda lång tacksägelsegudstjänst. Hur mycket hade hon icke försummat i detta afseende! Hvad var den religiösa tro, hvori de uppfostrats, annat än en tom konvenssaksak, som aldrig berört deras hjärtan. Och hennes äldsta flicka, som gick och läste i år, hur litet hade hon ej på det hela taget sysselsatt sig med hennes andliga utveckling, hur kände hon icke nu att flickan stod främmande och oberörd inför den viktigaste handling i sitt lif. Men allt detta skulle med Guds hjälp blifva annorlunda.

Natten gick fort i detta lyckliga känslorus. Hon sof icke, men hon kände inga plågor.

Mot morgonen föll hon i en lätt slummer, men denna var ingen vederkvickelse. I sömnen var hon ännu under intrycket af sitt gamla lidande, och hon drömde att hon återfått de svåra ristningarna i bröstet. Hon vaknade i stark ångest, men så fort hennes tankar blefvo fullt rediga igen, och hon visste att hon *endast drömt*, återfick hon sin lyckliga, hoppfulla stämning,

kände sig åter fullt rask och gick ut, för att besöka sina vänner — alla sina vänner, så många af sina bekanta, hon kunde hinna med, sökte hon upp, ty hon längtade efter att få meddela dem alla de under, som skett med henne.

Efter ett par dar, och sedan hon haft flera förnyade böneseancer med den rikt benådade man, som blifvit medlet till hennes räddning, återvände hon mot hemmet. I vägen gjorde hon ett besök på ett par dar i en prästgård, där frun i huset, hennes gamla vän och skolkamrat, låg till sängs sedan nära ett år i ett lidande, som ansågs hopplöst. Fru Ekbohrns berättelse grep henne mycket djupt. Hon, som sedan länge öfvergifvit allt hopp om tillfrisknande och med full resignation väntade slutet på sina lidanden, började nu åter att haka sig fast vid lifvet. Hon ville dock så gärna lefva, så gärna bli frisk.

Nästa söndag skulle en ny kyrka invigas i församlingen. Hon önskade så innerligt att då kunna vara närvarande och höra sin mans invigningstal.

Du *skall* komma i kyrkan, utbrast fru Ekbohrn med glänsande ögon. Hon kände att äfven hon hade fått andens gåfvor, äfven hon kunde helbregdagöra genom bön.

Och verkligen — söndagsmorgonen, då frosten ännu låg på marken efter en kall natt och då vinden hven hvasst, såg kyrkfolket till sin djupa häpnad prästens hustru, som ej kunnat resa sig ur sängen på

månader, komma *gående* till kyrkan, stödd af sin man och sin väninna.

Det blef en stor väckelsens dag inom församlingen.

Då fru Ekbohrn återkom till sitt hem, förundrades alla öfver den stora förändring, hon undergått. Hon var visserligen blek och tunn — ack, så tunn och så blek — men ögonens glans, hela väsendets liffullhet var så stor, att alla — utom hennes man, som såg bekymrad ut — fingo ett starkt intryck af att ett verkligt under skett med henne. Hennes äldsta dotter, som var ett fantasifullt och känsligt barn, blef i synnerhet djupt gripen, och äfven bland tjänstfolket blefvo flera omvända.

Händelsen med prästens hustru hade gifvit fru Ekbohrn mer mod; hon, som förr alltid varit blyg, bad nu högt med barn och tjänare hvarje kväll. Blott i sin mans närvaro kände hon sig bunden, ty han var den ende, som ännu betraktade hennes förbättring med misstro.

Är du verkligen riktigt bra — fullkomligt plågfri? frågade han henne ömt och forskande, tredje dagen hon var hemma.

Jag tycker inte du borde tvifla när du ser — svarade hon och rodnade. Hans tvifvel plågade, sårade henne. Det var det ena molnet i hennes nuvarande lycka.

Du sofver så litet. Och när du sofver jämrar du dig vanligtvis och tycks vara i stor vända.

Hon drog ihop ögonbrynen och såg plågad ut. Det var sant — hon sof ytterst litet. Dels kunde hon icke sofva emedan — emedan hon var så lycklig, så uppfylld af nådens fullhet. Och dels — dels fruktade hon sömnen. Ty hon måste erkänna det — i sömnen kände hon nästan alltid de gamla smärtorna. Men hon skyndade nu att förklara för sin man orsaken därtill så som hon tänkte sig den. I det medvetlösa tillståndet förlorade hon medvetandet om sitt återställande, och drömmen återkallade för henne det förflutnas plågor. Men denna smärthallucination var också den en yttring af Guds nåd; han använde drömmen till att påminna henne om hennes lidanden, på det hon icke, genom att glömma dem, skulle blifva ljum och sval i sin kärlek och sin tacksamhet.

Hennes man svarade ingenting på denna förklaring. Han blott smekte henne ömt och såg så bedröfvad ut, att det skar henne i hjärtat som ett kränkande af det heligaste inom henne.

Hur bittert att han, just han, han ensam skulle tvifla.

I sitt första bref från Stockholm, skrifvet samma dag som undret hade skett med henne, hade hon sagt, att hon redan märkte, hur knölen började mjukna och liksom sjunka samman. Men nu talade hon icke mera härom. Efter några dagar började hon mattas af, glansen i hennes blick var nu endast momentan, dessmellan föll hon liksom ihop och det gick som en ryckning öfver hennes ansikte. Munnen fick ett sam-

manpressadt drag, ett veck låg mellan ögonbrynen. Hennes mans ögon hvilade ofta och forskande på henne, men om hon märkte sig iakttagen, ryckte hon upp sig, log och talade lifligt.

Då fick hon ett bref som gjorde ett starkt intryck på henne. Hennes väninna, prästens hustru, hade plötsligt dött i lunginflammation, enligt hvad läkaren sade förorsakad af förkylning den dag, hon var i kyrkan.

På natten jämrade sig fru Ekbohrn mera än vanligt. Hennes äldsta dotter hade sitt rum bredvid föräldrarnas. På morgonen vid femtiden knackade det på dörren till hennes rum, hon kom ut fullt klädd med ett ljus i handen.

Hvarför är du vaken så tidigt? frågade fadern.

Den unga flickan rodnade — hon hade samma blyghet som modern för att tala med honom om sitt religiösa känslolif.

Jag går alltid upp så tidigt, hviskade hon. Men jag blef så orolig när jag hörde mamma jämra sig så.

Hvarför går du upp så tidigt? upprepade han.

Jag har ingen ro att sofva, sade hon och såg ned. Jag tänker på Frälsarens ord: verker, medan dagen är. Natten kommer, då ingen kan verka! Jag stiger upp för att bedja.

De hade talat hviskande, emedan de trodde, att modern sof. Men då nu ljusskenet föll på hennes ansikte, sågo de båda, att det var förvridet af smärta och ångest, och att kallsvetten stod på hennes panna.

Hon såg på sin man med en hjälplös, hjärtslitande förtviflan i blicken.

Du har visst drömt oroligt nu igen? sade han ömt.

Då brast hon ut i en skärande, ljudelig gråt.

Nej, jag har inte sofvit, framstötte hon mellan snyftningar, som blandade sig med frosskakningar. Jag har varit vaken hela natten och haft de gräsligaste plågor. Gud har öfvergifvit mig. Han har låtit mig ana saligheten af sin närhet bara för att mitt elände skulle bli så mycket större, då jag måste känna mig förkastad af honom. Det är som att ha varit i himlen och så störtas ned i det eviga helvetet.

Den unga flickan hade lyssnat med öppen mun, stora, vidgade ögon och återhållen andedräkt. Nu kastade hon sig ned på knä vid bädden, lade sitt ansikte intill moderns och grät så att hufvudkudden blef våt, i det hon utbrast: Om Gud gjort detta — om han öfvergifvit mamma — då vill jag inte bedja till honom — inte älska honom längre. Då vill jag inte ha hans nåd — då vill jag också vara öfvergifven och förskjuten.

Tyst med detta öfverspända tal, sade fadern nu i en sträng ton. Ni fördärfva er båda två med denna exalterade religiositet — det är det jag fruktat. Låt då för allt i världen hellre hela gudsbegreppet fara, än ni tro på en så grym och så afskyvärd godtycklighet. — Och förtvifla inte öfver din sjukdom, sade han till sin hustru. Kom ihåg, att en operation kan rädda dig — kanske helt och hållet, men i alla hän-

delser kan man hoppas, att den skall gifva sjukdomen en lindrigare och mindre plågsam form.

Operation! inföll hon. Och hvad skulle det tjäna till för mig, som Gud har öfvergifvit. Tror du, om han ville hjälpa, att han inte kunde göra det utan alla yttre medel. Men han har velat straffa mig för att jag lefvat så länge utan honom — och det finns nu ingen, ingen räddning för mig.

Den lilla flickan hade sprungit upp från sin nedhukade ställning vid faderns yttrande, att det var bättre att icke hafva någon gud än en grym och hämnande.

Pappa, sade hon nu hviskande, andlös, rädd för sina egna ord. Är det möjligt, kan det vara möjligt, hvad du sade nyss — *kan* någon människa tro, att det inte alls finns någon Gud?

En gud, som straffar och hämnas, ja, sade fadern med någon tvekan. Det finns dem som icke tro på det.

Då vill jag vara en bland dem, ropade flickan med hela ungdomens absoluta och hastiga afgörande. Om Gud inte kan eller vill hjälpa min lilla mamma, så vill jag hellre att han inte finns till.

Hör på mig! sade då modern och lyfte sin hand som för att aflägga en ed. En skymt af resignation hade kommit i hennes blick.

Om också Gud förskjutit mig — om Han anser mig ovärdig, inte bara att bli frisk här på jorden,

utan också att få njuta Hans eviga salighet — skall jag ändå alltid älska och dyrka Honom och kyssa själfva gisslet, som Han svänger öfver mig.

Hon sjönk åter ned bland kuddarna.

Osäker, bäfvande, allt för djupt skakad för sin ålder, smög sig den unga dottern in i sin ensamma kammare.

1885.

Jämlikhet.

De nygiftas våning var upplyst. Allt stod där så nytt och vackert och modernt, och allt var så komplett, som hade det varit resultatet af många års ansträngningar.

Det var det också på sitt sätt; men bruden, som detta hem stod och väntade på, hon visste ingenting om dessa ansträngningar eller om några ansträngningar öfver hufvud.

Föräldrahemmet var icke precis rikt, men fadern hade stora inkomster, och familjen hade dyrbara lefnadsvanor. Och icke gick det an att bjuda en flicka med sådana vanor på ett tarfligt eller halffärdigt hem. Därför hade hela den summa fadern gaf till utrustning köpts upp strax, ehuru det nog hade varit godt att ha litet öfver till extra utgifter, då mannens lön just icke var öfverflödigt stor.

Men för den unga flickan syntes det så själfallet, att när hon kom från det ena vackra hemmet, som underhölls af faderns arbete, så skulle det nya hem-

met, som underhölls af mannens arbete, icke gifva det gamla efter. Färre och mindre rum, förstås — det var ju just det, som var så näpet och roligt — men allting komplett.

Och då den lyckliga lilla bruden satte sin hvita sidensko på brysselmannan i sin egen salong, var hon visst mycket förtjust i sitt vackra hem; men hon fann det dock alldeles i sin ordning att hon skulle få allt detta till skänks och för intet, liksom hon dittills i hela sitt lif fått allting till skänks, utan att hon någonsin behöft göra något därför.

Hon reflekterade icke ens öfver af hvem hon hade fått alla dessa gåfvor. Hon trodde att det var af sin far, och därmed var den saken klar. Och att hvar enda möbel, hvarenda litet föremål i hennes hem hade en historia, därpå tänkte hon inte alls. Eller rättare, hon tänkte, att det var just det roliga med detta lilla nya hem, att det låg där som en blank skifva, på hvilken *de*, hon och han, skulle skriva sin historia.

Han hade smak för antikviteter och hade en gång föreslagit att de skulle köpa en del gamla möbler. Jag tycker om gamla saker, hade han sagt. De äro intressanta — de ha en historia.

Men jag vill icke, att våra möbler skola ha någon annan historia än *vår*, hade hon svarat med ett leende, som med ens gjorde denna blifvande historia full af de rikaste löften. Sedan köpte han de nya, litet banala modemöblerna med den största tillfredsställelse, ty han

visste ju att de skulle få stil och karakter genom den historia, hvars första blad nu ristades af tvenne sammanslingade händer.

Skada bara, att hela denna vackra dröm var en illusion! Ty fastän hvarken han eller hon tänkte därpå, så hade verkligen möblerna en historia, och det icke just den allra gladaste.

Mattan berättade om en mängd fattiga väfvare nere i Frankrike, som sträfvade från morgon till kväll, för en knapp penning, med nästan ingen glädje eller förströelse. Det skulpterade bordet förtäljde om en skicklig »konstförvant», som hade drömt om att blifva konstnär och en gång fått ett pris i akademiens modellérskola, men af brist på medel måst blifva handtverkare hos en mästare, som icke gaf honom en fjärdedel af hvad hans skickliga arbete inbragt. Själfva böckerna i bokskåpet berättade ledsamma historier om gulbleka, rundryggade sättare, — ja, till och med tändsticksaskarna hade något obehagligt att tala om — om unga flickor med benröta i käkarna, förorsakad af fosforförgiftning.

Allt det vackra, jungfrulikt oberörda, väntansfullt strålände i det lilla hemmet var en synvilla; i verkligheten hviskade det i alla vinklar och vrår om sorger, nöd, orättvisa, förtryck, förkrympta existenser.

Men som en forntidens härskarinna tog den unga bruden, glad och viss om sin obestridliga rätt, detta hem i besittning — utan att ens kasta en enda tanke på alla de arbetsträlar, hvilkas arbete och för-

sakelse hon hade att tacka för hvart och ett af de föremål, som voro samlade omkring henne för att göra hennes lif angenämt och komfortabelt.

Hon hade dock en viss dunkel känsla af, icke att man ej har rätt att lefva på andras arbete, ty det trodde hon icke att hon gjorde — utom på sin mans, och han skulle naturligtvis försörja sin hustru — men att det dock är en skyldighet för en fullvuxen människa att göra något annat än roa sig. Hon ville vara nyttig. Som flicka hade hon just icke haft något att göra, utom att hon tagit litet lektioner i språk och musik samt varit med om en syförening för fattiga barn, där det lästes högt någon »bildande» lektyr, det vill säga, någon roman, ty annan, mer direkt lärorik läsning ansågs »för tung».

Men nu var hon gift, och hade hon någon gång som flicka känt en hemlig tillfredsställelse i att lefva så overksam, under det bröderna arbetade mest hela dagen, så försvann denna känsla nu helt och hållet, ty nu visste hon sig äga rätt att betraktas som en nyttig medlem af samhället, och hon började att med ett visst beklagande tala om en stackars flickas gagnlösa tillvaro.

Nu lefver hon således icke längre på andras arbete. Det är sant, andra händer än hennes steka köttet, baka brödet och tjärna smöret, som kommer på hennes bord, men i utbyte mot detta arbete, som andra dagligen och stundligen förrätta för henne, gör väl hon något, som de andra i sin tur kunna få godt

af? Hennes man är hela dagarna på sitt ämbetsrum; i den mån familjen växer, måste han skaffa sig ökade extra inkomster, och det börjar bli mer och mer sällan, som han har en ledig stund. Men hvad gör hon under tiden?

Vid åtta-tiden på morgonen vaknar frun — så vida hon icke varit borta kvällen förut och kommit sent hem, i hvilket fall hon naturligtvis sofver ut, fastän tjänarinnan, som kom och hämtade eller satt uppe och väntade, måste vara vaken vid vanlig tid.

Hon stiger upp, klär sig själf, lämnar sin sängkammare och går igenom våningen, som bör vara eldad och städad, ut i salen, där frukostbordet bör vara dukadt, och där hon slår sig ned med sin man och med barnen, hvilka redan varit inne i sängkammaren och hälsat god morgon, sedan de blifvit tvättade och klädda af främmande händer.

Efter frukosten affärdas de större barnen till skolan, sedan mamma själf bredt deras frukostsmörgåsar, de små skickas in i barnkammaren, pappa tar sin rock för att gå till sitt ämbetsrum, mamma borstar hans hatt.

Tack, min vän, nu är det bra.

Nej, vänta — här är den inte riktigt blank.

Åjo bevars — gif mig den bara — jag har inte tid att vänta längre.

Men frun fortfar att borsta.

Hör, det var sant, säger hon, som om det just nu flöge genom hennes hufvud, vill du lämna mig litet hushållspengar, innan du går?

Se så där ja! Nu igen! Du fick ju i förra veckan! Det *får* verkligen inte gå åt på det där sättet. Pengarna rinna ju som genom ett såll. Nu får jag snart ta upp ett lån igen. Och så ett nytt lån för att betala det med.

Men hvad vill du jag skall göra? Jag hushållar ju så godt jag kan.

Ja, det förstås — så heter det alltid.

Vill du se min hushållsbok? frågar frun med den förorättade oskuldens flammande kinder.

Nej tack! Hvad hjälper det mig om utgifter och inkomster gå ihop i din hushållsbok, när de i alla fall icke göra det i verkligheten? Det är nog för mig att veta, att jag icke förtjänar så mycket, som du gör af med.

Som *jag* gör af med! Tårar! Två tior tills vidare.

I spårvagnen träffar mannen en af sin hustrus väninnor, som frågar honom hvarför hans fru svarat nej på kallelsen att blifva medlem af föreningen för gift kvinnas äganderätt.

Uppriktigt sagdt — därför att jag icke är vän af de där emancipationssträfvandena. All poesi i äktenskapet går förlorad, om hustrun är alldeles oberoende af mannen.

Det säger han med full öfvertygelse tio minuter efter scenen i tamburen.

Frun går emellertid ut i köket och ger kokerskan order om matuppköp för dagen, sätter själf undan

litet frukt och vin, som blifvit stående sedan i går, då det var några herrar till middagen, uttrycker med en egendomlig betoning sin förvåning öfver att det är så litet kvar i den ena karafinen — jag tyckte alldeles att den var half i går — hvarvid kokerskan, som vet med sig att hon är ärlig, känner sig så kränkt, att hon ej värdigas försvara sig, utan säger med en knyck: ja, frun får tro hvad frun vill, hvarefter hon rycker till sig sin korg och drar igen dörren efter sig med en smäll. Frun går nu in i rummen och bannar upp husjungfrun, för att hon icke dammat ordentligt, och ställer sig själf att se på hur hon gör det bättre, tappar under tiden sin näsduk på golvet, men motstår sin naturliga instinkt att genast böja sig ned och gripa den i flykten. Hvarför skulle hon hjälpa sig själf, då det finns andra, hvilkas skyldighet det är att passa upp henne? Jungfrun tar upp näsduken, och nu går frun och vattnar sina blommor, ser igenom barnens kläder och ger barnjungfrun bannor för hvad som icke är ordentligt lagadt, leker litet med de små, om de äro glada och snälla, men skickar dem till barnkammaren, om de äro kinkiga och tröttsamma, sätter sig så att läsa Dagbladet, men icke bara annonserna och följetongen, ty hon är ett intelligent fruntimmer och intresserar sig både för riksdagsmannavalet i hufvudstaden och det sista tryckfrihetsåtalet. Så blir klockan ett, och då är det tid att kläda sig för att gå ut »ett par ärenden», det vill säga gå litet i bodarna och köpa upp några alldeles nödvän-

diga småsaker till sig och barnen — kokerskan fick bara den ena tian — samt besvara ett par visiter eller tacka för sist.

Och under hela denna verksamma förmiddag har frun oafåtligt grubblat öfver hur hon skall bära sig åt för att göra några besparingar i hushållet. På en af visiterna talar hon med en väninna härom — den samma som träffade mannen i spårvagnen.

Att du har så litet inflytande öfver din man, säger väninnan, att han kan komma med en så löjlig gammal fras, som att det bidrar till poesien i äkten-skapet att hustrun skall tigga sin man om pengar.

Poesien! sade han det? Jo, jag tackar, det är poesi det, när han ständigt förebrår mig, att det går för mycket åt. Jag tror att han också tyckte det vore poetiskt, om jag stod i köket själf. Ja, en gång framkastade han, att jag kanske kunde reda mig utan barnjungfru nu, då lillan är så stor och de äldre gå i skolan. Tycker du, att jag borde försöka det?

Nej, det tycker jag visst inte, sade emancipationsväninnan. Kvinnan skall icke nedlåta sig till att bara vara mannens hushållerska, hon måste framför allt odla sitt sinne och utveckla sin individualitet.

Efter visiten blef det en stund öfver, och då gick frun upp i läsesalongen och bläddrade igenom de nyaste revyerna, ty hon var en kvinna med intressen och ville ha något att tala om, då hon var ute i sällskaps-lifvet.

Så gick hon hem och satte sig med sin man vid det färdigdukade bordet och lät servera den välsmakande maten; eller om den icke var välsmakande, gick hon ut i köket efter middagen och förebrådde kokerskan detta, men utan att veta hvori felet bestod.

Kokerskan, hvilken naturligtvis såsom de flesta af hennes yrke var genomsjuk af att ständigt stå framför den glödheta spiseln och laga mat åt andra, och som i följd däraf och af det vanliga klasshatet mot dem, som bara befalla utan att göra något själfva, led af en kronisk ilska, blef ursinnig och svarade ohöfligt. Frun tog på sig sin allra förnämaste min och frågade, om hon glömde hvem hon var och hvem frun var — hvarpå kokerskan svarade att det glömde hon visst inte, ty hon visste mycket väl att frun inte begrep hvad hon talade om, och hon ville se hur frun skulle reda sig, om hon skulle laga en enda middag själf. Men det går an för den, som själf ingenting gör, att bara anmärka på andra.

Ingenting gör! Nej, nu gick näsvisheten nästan för långt. Trodde hon, att det var bara de, som arbetade med sina händer, som *gjorde* något. Men det var en vanlig, dum missuppfattning bland obildadt folk, att de trodde, att bara kroppsarbetet var ett arbete.

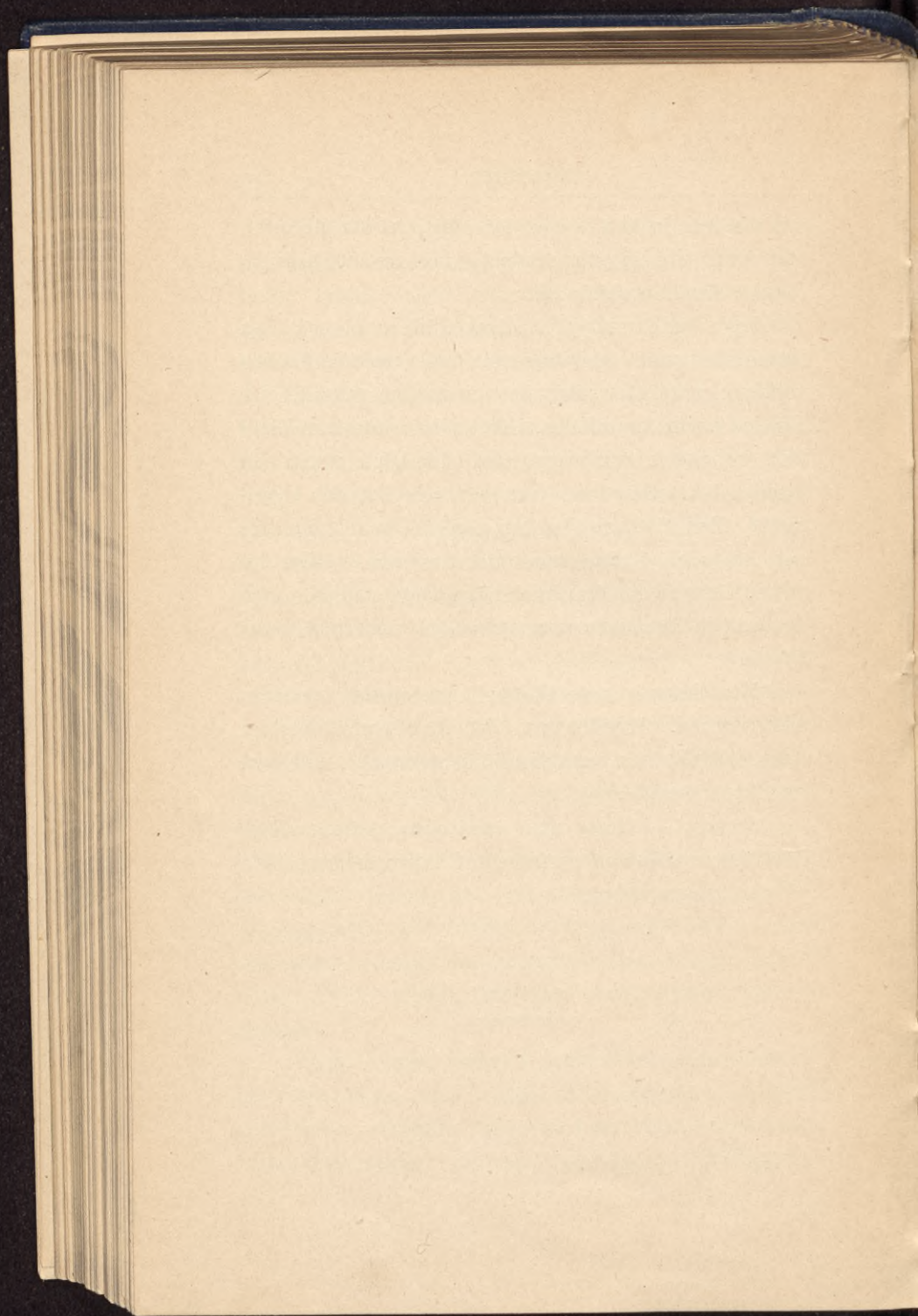
Ånej bevars, svarade kokerskan. Hon var inte så dum, som frun trodde. Hon begrep mycket väl att herrn arbetade, fast han bara skref, ty hon såg hur trött han var, då han kom hem om middagarna,

och det var ju han, som måste förtjäna allt till huset. Men hvad frun gjorde, det kunde hon alls inte begripa, för det såg hon aldrig till.

Frun hade velat gifva mycket till, om hon i detta ögonblick kunnat framdraga ett enda bevis på att hon verkligen arbetade. Men hennes vanliga säkerhet var alldeles borta för tillfället. Skötte hon inte hushållet? Men det var ju kokerskan, som både köpte maten och lagade den. Höll hon inte sitt hem fint och i ordning? Men det var ju husjungfrun, som dammade och städade. Skötte hon inte sina barn? Men det var ju lärare och lärarinnor, som läste med dem, och det var ju barnpigan som sydde och underhöll deras kläder.

Men hennes man skötte ju icke heller hushållet eller barnen. Hvarför var det hennes plikt mer än hans? Skulle hon vara hans hushållerska? Var hon inte hans jämlike?

Ja men — kunde man ändå säga, det var riktig jämlikhet mellan två personer, af hvilka den ene lefde på den andres arbete?

Innehåll:

<i>Trång horisont</i>	1
<i>Resa utrikes</i>	127
<i>Giftermål af tycke</i>	135
<i>Utomkring äktenskapet</i>	158
<i>Ett underverk</i>	182
<i>Jämlikhet</i>	196

UNIVERSITÄT GIESSEN
28 APR. 1877
L 154

